

Strategia Kultury Lublin 2030+

Lublin, maj 2024 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Część I.....	6
Priorytety Strategii Kultury Lublin 2030+.....	8
Dostęp do kultury.....	8
Edukacja kulturalna.....	15
Kadry kultury.....	21
Lublin (w) 2030.....	26
Twórczość i kreatywność.....	33
Część II.....	39
Diagnoza.....	42
Badania i raporty.....	80
Źródła dokumentu.....	86
Relacje pomiędzy Strategią Kultury Lublin 2030+ a innymi dokumentami strategicznymi..	99
Wdrażanie i ewaluacja Strategii Kultury Lublin 2030+.....	105

Wprowadzenie

Jeśli zapytamy mieszkanki i mieszkańców Lublina, co wyróżnia nasze miasto na tle innych, z czego są dumni, czym możemy się pochwalić, prawie zawsze wśród udzielanych odpowiedzi pojawi się kultura. Wysoki poziom i różnorodność wydarzeń pozwoliły uczynić kulturę jednym ze znaków rozpoznawczych Lublina. Bez wątpienia jest to wielki sukces miasta i całego środowiska. Należy jednak pamiętać, że raz osiągnięty sukces nie jest dany na zawsze. Ostatnie lata przyniosły szereg zmian i wyzwań, które pokazały, że aby kultura nadal była jednym z najważniejszych wyróżników Lublina, muszą być stworzone warunki do wartościowej zmiany i rozwoju.

Strategia Kultury Lublin 2030+, opracowana przez Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, jest dokumentem, który wskazuje zadania i działania konieczne do podjęcia, aby kultura nadal mogła być jednym z elementów stanowiących o wartości Lublina. Jednocześnie dokument ten jest szansą aby spojrzeć na kulturę inaczej niż do tej pory. Kultura to jeden z najważniejszych elementów wpływających na dobrostan człowieka, a na środowisku kultury spoczywa odpowiedzialność za to, aby pozytywnie oddziaływała ona na życie wszystkich mieszkanki i mieszkańców naszego miasta.

Pięć zaproponowanych w strategii priorytetów: „Dostęp do kultury”, „Edukacja kulturalna”, „Lublin (w) 2030”, „Kadry kultury” oraz „Twórczość i kreatywność”, obejmuje swoim zasięgiem różne aspekty funkcjonowania kultury w mieście. Realizacja priorytetów, które wzajemnie się przenikają i uzupełniają, pozwoli zwiększyć rolę kultury w życiu człowieka. Dbanie o szeroko rozumianą dostępność, zapewnienie kompetencji odbioru i uczestnictwa, działania na rzecz pracowników i pracowniczek, artystów i artystek oraz sektora kreatywnego, poszukiwanie innowacji oraz rozwój współpracy międzynarodowej – wszystko to pozwoli wzmocnić lubelską kulturę, a kontakt z nią stanie się jeszcze bardziej wartościowym doświadczeniem przynoszącym mieszkankom i mieszkańcom Lublina satysfakcję, radość i poczucie przynależności do lokalnej społeczności.

Strategia Kultury Lublin 2030+ powstała na podstawie głównego dokumentu strategicznego miasta – *Strategii Lublin 2030*. Stworzone w trakcie jej przygotowywania raporty i opracowania, praca ekspertów w Tematycznych Grupach Roboczych, a w końcu sam dokument strategii były najważniejszą inspiracją na początkowym etapie tworzenia strategii sektorowej. Niezwykle pomocny był również cykl spotkań ze środowiskiem oraz mieszkankami i mieszkańcami, zorganizowany w kwietniu i maju 2023 roku, aby poznać pomysły i opinie o lubelskiej kulturze i przygotowywanym dokumencie. W połączeniu z informacjami uzyskanymi z ankiety internetowej zrealizowanej niedługo po spotkaniach uzyskano wiele ciekawych i inspirujących pomysłów i w efekcie strategia została uzupełniona o nowy priorytet – „Twórczość i kreatywność”. Również starania o tytuł Europejskiej Stolicy

Kultury 2029 i decyzja o pogłębieniu wzajemnych relacji pomiędzy aplikacją a strategią istotnie wpłynęły na kształt naszego dokumentu. Bez względu na ostateczny wynik konkursu o tytuł ESK 2029, *Strategia Kultury Lublin 2030+* stanie się istotnym narzędziem przy realizacji planów i pomysłów stworzonych w trakcie starań o ten tytuł. Ważne było także wykorzystanie doświadczeń Lublina jako Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023 – działania i współpraca z młodymi ludźmi w celu uczynienia naszego miasta miejscem dobrym do życia jest bardzo dobrym przykładem, jak kompleksowo można zająć się ważnym dla wszystkich tematem.

Strategia pierwotnie miała obowiązywać do roku 2030, jednak refleksja nad doświadczeniami z wdrażania innych dokumentów strategicznych oraz poczucie, że realizacja zawartych w dokumencie zapisów będzie miała sens i uzasadnienie również w horyzoncie czasowym wykraczającym poza proponowany okres, zaskutkowało sięgnięciem po inne rozwiązania. Rok 2030 będzie momentem na analizę dotychczasowej realizacji dokumentu i na podjęcie decyzji, czy lubelska kultura potrzebuje nowej strategii kultury czy jedynie aktualizacji i nowego spojrzenia na już obowiązującą.

Dokument strategii podzielony został na 2 części. W pierwszej znajduje się opis 5 priorytetów, których realizacja jest niezbędna do rozwoju lubelskiej kultury i zapewnienia jej wysokiego poziomu. Krótko zostało opisane, dlaczego dany priorytet jest dla ważny, przedstawione są główne działania, jakie należy podjąć, a oprócz tego wskazane są inne tematy, równie istotne, oraz potencjalni partnerzy.

W drugiej części umieszczono m.in. diagnozę obecnego stanu kultury w mieście – podane zostały źródła dokumentu oraz raporty i badania, z których korzystano przy jego tworzeniu. Ponadto pokazane zostały relacje pomiędzy strategią a innymi dokumentami, wskazano podmioty odpowiedzialne za jej realizację oraz przedstawiono podstawowe założenia dotyczące ewaluacji.

Pierwsza część dokumentu, poświęcona priorytetom, została napisana w taki sposób aby mieć jak najbardziej przystępny i przejrzysty charakter. Prosta formuła ma za zadanie umożliwienie każdej mieszkance i mieszkańcowi Lublina mogli łatwo zapoznać się z planami i wyzwaniem, które stoją przed miastem i całym środowiskiem kultury w najbliższych latach. Równocześnie druga część niniejszego dokumentu ma charakter uzupełniający i spodziewamy się, że sięgać do niej będą osoby zawodowo związane z kulturą.

Strategia Kultury Lublin 2030+ powinna być dokumentem żywym, inspirującym do dyskusji nad kulturą w mieście i zadaniami przed nią stojącymi. Mamy świadomość, że wskazane w strategii rozwiązania mogą nie być jedynymi dostępnymi, dlatego jesteśmy gotowi do dialogu i wspólnego poszukiwania najlepszych sposobów na realizację priorytetów strategii. Równocześnie jesteśmy świadomi, że działalność kulturalna wymaga odpowiednich środków finansowych, dlatego będziemy dążyć do ich systematycznego wzrostu.

Wiemy, że nasza misja uczynienia kultury źródłem wysokiej jakości życia, dobrostanu, rozwoju i innowacji wymagać będzie zaangażowania i ciężkiej pracy miasta oraz całego środowiska, ale wierzymy, że stworzenie *Strategii Kultury Lublin 2030+* stanie się początkiem drogi do pozytywnej zmiany nie tylko w lubelskiej kulturze, ale przede wszystkim w życiu wszystkich mieszkanki i mieszkańców Lublina.

Część I

Wizja

*Kultura jest źródłem wysokiej jakości życia,
dobrostanu, rozwoju i innowacji.*

Misja

*Czynić kulturę dostępnym i wartościowym elementem życia mieszkanki i mieszkańców,
źródłem spójności społecznej i tożsamości lokalnej
oraz naturalną metodą budowania ich kontaktów z otoczeniem
w oparciu o wyszkoloną kadrę kultury i działania amatorskie, dzięki czemu Lublin jest jednym
z najważniejszych ośrodków kultury w tej części Europy obecnym w głównym nurcie kultury
europejskiej.*

Cel główny

*Tworzenie z mieszkankami i mieszkańcami Lublina potencjału kultury,
szerokiego i włączającego uczestnictwa w kulturze
oraz możliwości jego wykorzystania
do kreatywnego, wielostronnego i zrównoważonego rozwoju
w wymiarze osobistym i wspólnotowym,
będącego źródłem inspiracji i nauki przez całe życie.*

Priorytety Strategii Kultury Lublin 2030+

Dostęp do kultury

Jednym zdaniem:

Lublin tworzy jak najlepsze warunki do aktywności kulturalnej i artystycznej dla wszystkich osób mieszkających w Lublinie oraz odwiedzających nasze miasto.

Dlaczego jest to dla nas ważne?

Aktywny udział mieszkanki i mieszkańców w życiu kulturalnym miasta jest nie tylko niezbędnym warunkiem do istnienia zintegrowanej społeczności lokalnej, ale przede wszystkim jednym z najważniejszych czynników wpływających na ich dobrostan. Dlatego właśnie miasto musi dbać o to, aby wszyscy mogli, zgodnie ze swoimi potrzebami i preferencjami, uczestniczyć w kulturze. Stawia to przed nami szereg wyzwań, które wymagają działań na wielu płaszczyznach. Dostęp do kultury nie sprowadza się jedynie do zapewnienia fizycznej dostępności do wydarzeń organizowanych przez instytucje kultury. Miasto musi dbać o zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, mądrze tworząc sieć instytucji, tak by mogła z niej korzystać jak największa liczba osób, ale nie mniej ważne jest zapewnienie programu kulturalnego, który będzie odpowiadał potrzebom wszystkich mieszkanki i mieszkańców. Jednocześnie wierzymy, że różnorodność jest tym, co pozwala kulturze się rozwijać, a jako że różni ludzie mają różne potrzeby, będziemy dążyć do tego, aby każdy znalazł dla siebie miejsce na kulturalnej mapie Lublina.

Co chcemy zrobić?

1. Rozwijać kulturę w dzielnicach

W ostatnich latach miasto rozwijało kulturę w dzielnicach w sposób wielotorowy. Inwestowano w infrastrukturę, tworząc nowe przestrzenie oraz filie Miejskiej Biblioteki Publicznej (m.in. filie nr 38, 39 i 40, Bioteka czy Biblio), filie dzielnicowych domów kultury

(Pracownie Kultury Maki, Pracownie Kultury Dziesiąta, Dzielnicowy Dom Kultury „Czuby Południowe”), a w ramach programów „Dzielnice Kultury” i „Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnice” dofinansowano ponad tysiąc projektów kulturalnych realizowanych zarówno przez organizacje pozarządowe, jak i grupy nieformalne. Dotychczasowe działania wpłynęły pozytywnie na dostępność kultury w różnych dzielnicach Lublina, cały czas jednak dostrzegamy potrzebę dalszych inwestycji. Chcielibyśmy, aby każda mieszkanka i każdy mieszkaniec, zgodnie z ideą miasta 15-minutowego, w swoim najbliższym sąsiedztwie miał możliwość skorzystania z różnorodnej oferty kulturalnej.

Na podstawie analizy potrzeb poszczególnych dzielnic będziemy rozwijać sieć filii bibliotecznych, filii dzielnicowych domów kultury oraz innych przestrzeni umożliwiających działalność kulturalną (np. Miejsca Aktywności Lokalnej czy przestrzenie młodzieżowe powstałe w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży). W trakcie realizacji programów „Dzielnice Kultury” i „Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnice” będziemy zachęcać mieszkanki i mieszkańców nie tylko do wzięcia udziału w wydarzeniach kulturalnych, ale również do tego, aby stali się ich współorganizatorami. Zamierzamy rozwijać współpracę ze spółdzielczymi domami i klubami kultury – ich działania, uzupełniające ofertę kulturalną miejskich instytucji kultury, dadzą bezpośrednią możliwość uczestnictwa mieszkankom i mieszkańcom dzielnic i osiedli Lublina w różnego rodzaju wydarzeniach. Pamiętamy również, jak znaczącą rolę w polepszaniu dostępu do kultury w dzielnicach może mieć zaangażowanie ze strony Rad Dzielnic, które jako reprezentanci lublinian często mają najpełniejszą wiedzę o ich potrzebach i oczekiwaniach.

2. Rozwijać infrastrukturę kulturalną

Miasto, dbając o rozwój infrastruktury kulturalnej w dzielnicach, nie może zapominać o inwestycjach, które będą służyć wszystkim mieszkankom i mieszkańcom Lublina.

Trwają starania o pozyskanie funduszy zewnętrznych na realizację projektu Centrum Sztuki Dzieci i Młodzieży w Lublinie. W budynku przy ulicy Kunickiego będą działać Teatr im. Hansa Christiana Andersena, filia Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz znajdzie się przestrzeń przeznaczona dla Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice”. Dzięki zlokalizowaniu kilku instytucji kultury w jednym budynku mieszkanki i mieszkańcy zyskają możliwość pełnego uczestnictwa w kulturze, a nowoczesna architektura i wysoka funkcjonalność sprawią, że po przebudowie to miejsce z pewnością stanie się ważnym punktem w przestrzeni miejskiej Lublina i regionu, wzbogacając ofertę kulturalną miasta.

Ważnym dla miasta projektem jest również rozbudowa Domu Słów przy ulicy Żmigród, będącego częścią Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”. Jego realizacja przyczyni się do rewitalizacji całej okolicy, a nowe przestrzenie pozwolą na rozszerzenie działalności wystawienniczej oraz kontynuowanie projektów społecznych i edukacyjnych.

Dostrzegamy także potrzebę powołania Centrum Sztuki Współczesnej, które stałoby się najważniejszą instytucją w mieście poświęconą prezentacji współczesnych trendów w sztuce polskiej i światowej. W ramach realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Lublina na lata 2024–2033* będziemy chcieli dokonać rewaloryzacji Amfiteatru na Tatarach, rewaloryzacja Parku Bronowickiego w Lublinie oraz utworzyć nową siedzibę Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice”. Wartyymi rozważenia są również, pojawiające się okresowo w dyskusjach o rozwoju instytucjonalnym miasta, propozycje utworzenia Muzeum Techniki, Przemysłu i Rzemiosła oraz Centrum Nauki. Istnieje również potrzeba stworzenia przestrzeni dla bardzo aktywnego w Lublinie środowiska zajmującego się nowym cyrkiem.

Oprócz tworzenia nowej infrastruktury nie mniej ważne jest też dbanie o zachowanie dobrego stanu już istniejącej, a tam, gdzie to możliwe, dostosowanie do aktualnych trendów cyfrowych i ogólnego polepszenia warunków do prowadzenia działalności kulturalnej.

Dodatkowym zagadnieniem jest wykorzystywanie innej infrastruktury miejskiej, takiej jak „orliki” czy przestrzenie szkolne, również na potrzeby kulturalne. Takie inicjatywy, mające miejsce w bliskiej przestrzeni życiowej, mogą pozytywnie wpływać na zwiększenie uczestnictwa w kulturze.

3. Zapewnić wysoki poziom i różnorodność oferty kulturalnej

Lublin od lat – dzięki zaangażowaniu instytucji, organizacji pozarządowych i całego miejskiego środowiska kulturalnego – jest postrzegany jako miasto z bardzo dobrą ofertą kulturalną. Rola miasta to aktywne oddziaływanie na sektor kultury w celu utrzymania obecnego wysokiego poziomu przy równoczesnym działaniu w tych obszarach, w których dostrzegamy szansę na dalszy rozwój.

Często powodów braku aktywności kulturalnej doszukujemy się po stronie potencjalnych odbiorców. O ile niezwykle ważne jest, by mieszkanki i mieszkańcy byli przygotowani do kontaktu z kulturą w takim stopniu, aby przynosił im satysfakcję, o tyle nie możemy zapominać, jak istotne okazuje się zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej. Wykorzystując posiadane narzędzia, m.in. otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych czy system stypendialny, musimy dbać o odpowiednie zbalansowanie oferty, aby każda mieszkanka i każdy mieszkaniec Lublina mogli znaleźć formy aktywności odpowiadające ich potrzebom. Należy pamiętać, że atrakcyjna oferta kulturalna może znajdować odbiorców nie tylko wśród lublinian, ale również wśród mieszkank i mieszkańców województwa lubelskiego oraz turystów i turystek, co będzie miało korzystny wpływ na sektor zarówno kultury, jak i gospodarki. Istotną grupę osób uczestniczących i tworzących kulturę w mieście stanowią studentki i studenci lubelskich uczelni. Dlatego tak ważne jest, aby Lublin będący miastem studentów inspirował i wspierał studencki ruch artystyczny oraz zapewniał ofertę dostosowaną do oczekiwań i potrzeb młodych ludzi.

Jednocześnie miasto musi aktywnie obserwować funkcjonowanie miejskich instytucji oraz innych podmiotów kulturalnych w celu wspólnej pracy na rzecz zapewnienia zróżnicowanej oferty.

4. Zapewnić lepszy dostęp do kultury osobom ze szczególnymi potrzebami

W Lublinie, podobnie jak w innych miastach, istnieją grupy mające szczególne potrzeby. Starzejące się społeczeństwo, procesy migracyjne, dostrzeganie potrzeb grup wymagających specjalnej uwagi stawiają przed miastem nowe zadania. Kultura może być jednym z najlepszych narzędzi wpływających na poprawę jakości życia m.in. seniorek i seniorów, migrantek i migrantów czy osób z niepełnosprawnościami (OzN). Miasto musi z empatią podchodzić do działań na rzecz tych grup. Istotny jest dialog, który pozwoli lepiej zrozumieć i zidentyfikować, w jaki sposób możemy odpowiadać na ich potrzeby.

Jednym z najważniejszych zadań związanych z seniorami i seniorkami jest zachęcanie ich do uczestnictwa w kulturze. Będzie to wymagać współpracy między instytucjami kultury, miastem oraz organizacjami pozarządowymi w celu wdrażania kompleksowych mechanizmów aktywizujących. Równocześnie nie możemy zapominać o konieczności dostosowania charakteru wydarzeń kulturalnych do zainteresowań, wymagań i możliwości osób starszych.

Tematem, który zapewne zdominuje debatę publiczną w najbliższej przyszłości, jest migracja. Lublin – ze względu na swoje położenie geograficzne, aktualną sytuację międzynarodową oraz problemy spowodowane światowym kryzysem klimatycznym – musi przygotować się na dalsze wyzwania. Do kluczowych kwestii należy rozwijanie istniejących i szukanie nowych narzędzi, które pozwolą skutecznie zintegrować nowe mieszkanki i nowych mieszkańców Lublina, kładąc nacisk na wzajemny szacunek i poszanowanie odmienności. W związku z tym warto rozwijać program kulturalny skierowany do migrantek i migrantów oraz również wszystkich cudzoziemców przebywających w naszym mieście przy jednoczesnym zachęcaniu ich do aktywnego angażowania się w tworzenie nowych wydarzeń i projektów. Należy również rozwijać ofertę w języku angielskim oraz, w miarę możliwości i potrzeb, w innych językach.

Analizując kwestie dostępu do kultury osób z niepełnosprawnościami, trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę na 2 aspekty tego zagadnienia: pierwszy, dotyczący likwidowania wszelkiego rodzaju barier utrudniających kontakt z kulturą, i drugi, związany z zachęcaniem do uczestnictwa i współtworzenia kultury przez osoby z niepełnosprawnościami. Miasto będzie dążyć do likwidacji istniejących barier architektonicznych w miejscach prowadzenia działalności kulturalnej. Za równie istotne należy uznać włączenie przedstawicieli środowiska osób z niepełnosprawnościami w procesy planowania i realizowania kolejnych inwestycji oraz przeprowadzania remontów. Musimy pamiętać, że katalog ułatwień w dostępie do kultury jest bardzo szeroki i wciąż pojawiają się nowe

rozwiązania – dlatego za wymagające szczególnej uwagi należy uznać to, by miasto i organizatorzy wydarzeń kulturalnych pozostawali w dialogu ze środowiskiem OzN. Powszechnie znany pozytywny wpływ uczestnictwa w kulturze oraz tworzenia sztuki na dobrostan człowieka staje się dla osób z niepełnosprawnościami i dla miasta szansą na wprowadzenie wartościowych zmian, w związku z czym promocja aktywności tego rodzaju stanowią niezwykle ważne zadanie.

W związku z powyższym istotne jest wdrażanie i promowanie wśród innych podmiotów stosowania „Lubelskich standardów dostępności kultury”, stworzonych przez miasto we współpracy z organizacjami pozarządowymi i środowiskiem OzN.

Innego rodzaju zadaniem stojącym przed miastem jest kwestia dostępności ekonomicznej do kultury. Lublin oferuje szeroki katalog bezpłatnych wydarzeń, dlatego za kluczowe należy uznać dotarcie z informacją o możliwości skorzystania z oferty kulturalnej do jak najszerszego grona mieszkańców. Jednocześnie miasto będzie promowało możliwość stworzenia systemu dostępu do bezpłatnych wejściówek na prestiżowe, biletowane wydarzenia dla osób w trudniejszej sytuacji ekonomicznej.

Jesteśmy świadomi, że wskazane grupy mogą nie być jedynymi wymagającymi szczególnej uwagi, a oprócz tego w przyszłości mogą pojawić się nowe, które będą wymagały innych form wsparcia. Rolą miasta jest aktywne obserwowanie zmieniającej się społeczności miejskiej i adekwatne odpowiadanie na jej potrzeby. Taka proaktywna postawa miasta jest niezbędna do tworzenia zintegrowanej i szczęśliwej społeczności obywateli i obywateli.

Pamiętamy o:

- finansowaniu – miasto musi zapewnić odpowiednio wysokie środki, by móc efektywnie realizować powyższy priorytet. Jednocześnie jest oczywiste, że realizacja tego celu nie może być oparta jedynie na miejskim budżecie na kulturę, dlatego tak ważne jest, żeby wszystkie podmioty kulturalne aktywnie poszukiwały źródeł dywersyfikacji, takich jak środki europejskie, programy ministerialne czy mecenat;
- poszukiwaniu nowych i innowacyjnych rozwiązań – chcemy, między innymi, tworzyć przestrzenie dedykowane konkretnym grupom (np. przestrzeni młodzieżowych) oraz systemu zajęć łączonych dla opiekunów i ich podopiecznych odbywających się w tym samym czasie, splecionych ze sobą tematycznie;
- cyfrowej transformacji – jesteśmy świadomi jak istotne jest stojące przed miastem wyzwanie związane z implementacją cyfrowych rozwiązań w funkcjonowaniu miasta, w tym również kultury. Musimy dążyć do tego, aby kultura wdrażała nowoczesne technologie, a podmioty kulturalne działające w Lublinie wykorzystywały wspólnie

platformy techniczne, streamingowe i geoprzestrzenne do bezpiecznej i profesjonalnej prezentacji swojej działalności;

- promocji i informacji kulturalnej – zamierzamy w sposób efektywny promować wydarzenia kulturalne, uwzględniając ich charakter, specyfikę, grupy docelowe oraz zasięg. Chcąc dotrzeć z informacją kulturalną do jak największej grupy potencjalnych odbiorców, musimy wykorzystywać szeroki wachlarz narzędzi, pamiętając o zapewnieniu, szeroko rozumianej, dostępności materiałów i informacji;
- rodzinach – jesteśmy świadomi, że kultura może być jednym z najlepszych narzędzi dających możliwość budowania i wzmacniania więzi. Wspólne, aktywne spędzenie czasu pozwala na rozwój i pogłębianie relacji. Będziemy promować tworzenie wydarzeń kulturalnych, w tym również o charakterze międzypokoleniowym, skierowanych do rodzin (rozumianych w sposób szeroki) i zachęcać je do wspólnego uczestnictwa.

Kluczowi partnerzy przy realizacji priorytetu:

- miejskie instytucje kultury,
- instytucje prowadzące działalność kulturalną w dzielnicach, w szczególności Dzielnicowe Domy Kultury „Bronowice” i „Węglin” (wraz z filiami), Miejska Biblioteka Publiczna (wraz z filiami), spółdzielcze domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- instytucje kultury samorządu województwa lubelskiego,
- Rady i Zarządy Dzielnic,
- inne instytucje i podmioty kulturalne prowadzące działalność o charakterze ogólnomiejskim,
- szkoły i inne placówki oświatowe (w tym młodzieżowe domy kultury),
- pozostałe podmioty działające na rzecz środowiska lokalnego, w tym: organizacje pozarządowe, parafie, filie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ośrodki i centra aktywności, podmioty prywatne prowadzące działalność kulturalną;
- liderzy lokalni i lokalne grupy nieformalne,
- instytucje i organizacje zajmujące się działaniami na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- instytucje i organizacje zajmujące się zagadnieniem migracji,
- instytucje i organizacje reprezentujące mniejszości narodowe, etniczne i wyznaniowe,

- uczelnie wyższe i inne podmioty edukacyjne,
- biura i wydziały Urzędu Miasta Lublin,
- ciała i organy doradcze Prezydenta Miasta Lublin reprezentujące różne grupy mieszkanki i mieszkańców,
- miasta partnerskie i zaprzyjaźnione,
- międzynarodowe sieci współpracy kulturalnej,
- Biuro Rozwoju Turystyki, Lokalna Organizacja Turystyczna, Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna, firmy z branży HoReCa.

Edukacja kulturalna

Jednym zdaniem:

Lublin realizuje różnorodne działania edukacyjne, przygotowując mieszkanki i mieszkańców do wartościowego kontaktu z kulturą.

Dlaczego jest to dla nas ważne?

Wierzymy, że uczestnictwo w kulturze ma pozytywny wpływ na nasze życie. Aby mieszkanki i mieszkańcy Lublina mogli w pełni wykorzystywać potencjał tkwiący w tego rodzaju kontaktach, musi zostać spełnionych jednak szereg warunków. Jednym z najważniejszych jest posiadanie odpowiedniej wiedzy i umiejętności, które pozwolą człowiekowi nie tylko w sposób wartościowy korzystać z kultury, ale w pierwszej kolejności przyczynią się do wytworzenia w nim potrzeby i chęci do uczestnictwa w niej. Młody człowiek, który nabierze nawyku uczestnictwa w kulturze i zyska odpowiednie umiejętności, będzie uczestniczył w niej również w życiu dorosłym. W ten sposób miasto nie tylko dba o rozwój młodych ludzi, ale równocześnie zapewnia podmiotom działającym w kulturze odbiorców na wiele lat. Kwestia edukacji kulturalnej nie dotyczy jedynie dzieci i młodzieży, do uczestnictwa należy zachęcać również osoby dorosłe, w tym seniorów. Aktywne spędzanie wolnego czasu ma pozytywny wpływ na zdrowie i kondycję psychiczną, dlatego działania edukacyjne muszą być skierowane do wszystkich grup wiekowych i społecznych. Edukacja kulturalna, zarówno ta formalna jak i pozaformalna to inwestycja w dobrą przyszłość miasta oraz jego mieszanek i mieszkańców.

Co chcemy zrobić:

1. Rozwijać edukację kulturalną dzieci i młodzieży

Uczestnictwo w kulturze może pozytywnie oddziaływać na wiele aspektów życia młodych ludzi. Przyczynia się do integracji, pozwala zdobywać nowe umiejętności społeczne, redukuje stres czy po prostu daje przyjemność i satysfakcję. Niestety współcześnie uczestnictwo młodych w kulturze napotyka wiele przeszkód – młodzi mają opory przed korzystaniem z kultury (zwłaszcza instytucjonalnej), a ich aktywność ogranicza się do korzystania z Internetu. Powoduje to, że bez odpowiedniego przygotowania kontakt z kulturą może nie być wartościowym doświadczeniem. Jesteśmy świadomi tych trudności, dlatego chcemy przygotować kompleksowy program edukacyjny skierowany właśnie do tej grupy wiekowej. W najbliższych latach w ramach międzynarodowego projektu „CreArt 3.0

#stringing_together”, realizowanego przez Lublin wraz z 13 innymi partnerami z Europy, zostanie stworzony pilotażowy program edukacji kulturalnej, którego celem będzie wzmocnienie współpracy i wymiany między lokalnymi szkołami publicznymi i artystycznymi, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi uczelniami. Doświadczenia zdobyte podczas realizacji projektu pozwolą podjąć decyzję o stworzeniu ogólnomiejskiego programu, który swoim zasięgiem będzie obejmować dzieci i młodzież mieszkającą oraz uczącą się w Lublinie. W tym miejscu należy również podkreślić rolę opiekunów w procesie angażowania młodych w edukację – ich udział będzie niezbędny, dlatego należy pamiętać o nich przy tworzeniu programu.

Równocześnie warto podkreślić, że działania edukacyjne rozumiemy nie tylko jako proces pozyskiwania umiejętności do odbioru i korzystania z kultury. Tak samo ważna powinna być szansa na zapoznanie się z możliwościami uczestnictwa w kulturze, jakie daje Lublin. Będziemy chcieli, aby młodzi poznali działające w mieście instytucje, organizacje pozarządowe i inne podmioty. Tak szeroko rozumiana edukacja kulturalna, która za cel stawia sobie zachęcenie młodych do aktywności, wyposażenie ich w kompetencje, ale także w wiedzę o miejskim sektorze kultury, z pewnością będzie procentować również w dorosłym życiu.

2. Rozwijać działania edukacyjne skierowane do innych grup

Musimy pamiętać, że o ile dzieci i młodzież są naturalnymi odbiorcami inicjatyw edukacyjnych, to jednak nie powinni być jedynymi grupami, do których miasto (wraz z całym sektorem kultury) adresuje swoje działania. Chcąc skutecznie zrealizować niniejszy priorytet, zamierzamy działać wielotorowo, w związku z tym projekty i programy edukacyjne będą wzajemnie się uzupełniać, a podmioty je realizujące – wspierać oraz zachęcać do współpracy i wymiany doświadczeń.

Do najważniejszych grup, o których powinniśmy pamiętać, tworząc programy edukacyjne, należą też seniorzy. Edukacja skierowana do osób starszych może być jednym z istotnych komponentów promowanej w Unii Europejskiej koncepcji, jaką jest nauka przez całe życie. Pozostawanie aktywnym intelektualnie ma dobroczynny wpływ na ludzkie życie, zwłaszcza seniorów, którzy, biorąc udział w projektach edukacyjnych z zakresu kultury, będą utrzymywać kontakt z innymi ludźmi, co pozytywnie wpłynie na ich kondycję fizyczną i psychiczną.

Jako miasto musimy także dbać o to, aby w działaniach edukacyjnych uczestniczyli również migranci. Poznanie kodów kulturowych, kanonu kultury narodowej czy po prostu zdobycie nowych kompetencji do kontaktu z kulturą pozwolą nowym mieszkankom i mieszkańcom lepiej poczuć się w naszym mieście i skuteczniej zintegrować się z lokalną społecznością.

Katalog grup, do których Lublin powinien kierować działania, jest, naturalnie, zdecydowanie szerszy. Nie możemy zapominać o potrzebach osób z niepełnosprawnościami, które często mogą mieć utrudniony dostęp do uczestnictwa w kulturze, w tym do działań edukacyjnych. Ich skuteczne zaangażowanie w edukację może być jednym z elementów skutecznie włączających osoby z niepełnosprawnościami do życia społecznego.

Musimy próbować dotrzeć z tego rodzaju inicjatywami także do aktywnych zawodowo dorosłych. Często są to osoby nieuczestniczące w życiu kulturalnym, co może wynikać z braku kompetencji i wiedzy, jak w wartościowy sposób spędzać czas wolny. Dobrze zaprojektowany program edukacyjny miałby szansę na zachęcenie ich do aktywności, co z pewnością wpłynie na jakość ich życia.

Miasto powinno starać się dotrzeć z ofertą edukacyjną do jak największej liczby mieszkanek i mieszkańców, jednocześnie oferta musi być dostosowana do potrzeb i możliwości grup docelowych. Ważne jest też to, aby projekty były tworzone i realizowane we współpracy z ich przedstawicielami. Odpowiednio dobrana forma i narzędzia zdecydowanie zwiększą szansę na skuteczną realizację zamierzonych celów. W związku z tym warto edukować uczestników życia kulturalnego w kwestii odmienności potrzeb i sposobów ułatwiania dostępu do kultury dla różnych grup lublinian. Wzajemne zrozumienie jest niezwykle ważne, aby każdy czuł się w mieście dobrze i komfortowo.

3. Uzupełniać już istniejące oraz nowe projekty kulturalne o komponent edukacyjny

Tworzenie nowych projektów z zakresu edukacji kulturalnej z pewnością stanowi najważniejsze zadanie miasta przy realizacji niniejszego priorytetu. Innym pomysłem, który w znacznym stopniu może przyczynić się do jej rozwoju, jest uzupełnianie już istniejących wydarzeń o elementy edukacyjne. Już teraz wiele instytucji i organizacji pozarządowych dba o to, żeby ich projekty zawierały komponenty edukacyjne, warto jednak zachęcać innych do podobnych praktyk. W Lublinie organizuje się wiele wydarzeń, które z całą pewnością wiele zyskają, jeśli zostaną rozbudowane o tego rodzaju działania, a naszą rolą jest inspirować miejskie instytucje do ich podejmowania. Jednocześnie warto rozważyć uzupełnienie warunków w ramach otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i sztuki dla organizacji pozarządowych o obowiązkowe elementy edukacyjne w realizowanych przez te podmioty projektach. Należy przy tym podkreślić, że nie chodzi o dodawanie komponentów edukacyjnych do wszystkich wydarzeń i inicjatyw kulturalnych realizowanych w Lublinie; musimy bowiem pamiętać, że jeśli chcemy zachęcić do uczestnictwa w działaniach edukacyjnych będących częścią większych projektów kulturalnych, muszą być one przede wszystkim atrakcyjne.

4. Dać szansę na poznanie lubelskiej kultury

Uważamy, że z perspektywy miasta ważnym elementem edukacji kulturalnej jest wiedza mieszkanki i mieszkańców na temat lokalnego życia kulturalnego. Znajomość funkcjonujących w Lublinie miejskich instytucji kulturalnych, organizacji pozarządowych, instytucji samorządu województwa lubelskiego i innych podmiotów działających w sektorze jest jednym z podstawowych warunków uczestnictwa w kulturze. Mieszkanki i mieszkańcy, chcąc skorzystać z możliwości wzięcia udziału w wydarzeniach lub rozwijania swoich zainteresowań, często nie wiedzą, który podmiot kultury działający w mieście będzie najbliższy spełnieniu ich oczekiwań. Dlatego chcemy stworzyć oddzielny cykl wydarzeń prezentujących potencjał i zakres działalności miejskich instytucji kultury oraz innych podmiotów działających w Lublinie. Specjalna oferta koncertów, spektakli, warsztatów i innych form aktywności pozwoli mieszkankom i mieszkańcom poznać lubelską kulturę i wybrać z niej najbardziej atrakcyjne dla siebie treści. Będzie to także świetna okazja do przedstawienia miejscowych instytucji, co w dłuższej perspektywie z całą pewnością pozwoli na zwiększenie uczestnictwa w kulturze wśród wszystkich lublinian.

Pamiętamy o:

- edukacji artystycznej – obok edukacji kulturalnej miasto musi również podejmować działania na rzecz rozwoju edukacji artystycznej. Będziemy starali się rozwijać ofertę miejskich instytucji w tym zakresie oraz wykorzystywać system stypendialny do wspierania młodych artystek i artystów. Musimy współpracować z uczelniami wyższymi, na których prowadzone są kierunki artystyczne oraz wspierać inne podmioty edukacyjne. Warto również rozwijać współpracę ze szkołami artystycznymi dla dzieci i młodzieży. Od lat toczy się dyskusja na temat zasadności powołania w Lublinie artystycznej uczelni wyższej – miasto powinno być aktywnym uczestnikiem tych rozmów i w miarę możliwości wspierać starania środowiska;
- finansowaniu – niezwykle ważne jest poszukiwanie źródeł zewnętrznych dla realizacji priorytetu. Środki europejskie – tak jak w przypadku projektu „CreArt 3.0 #stringing_together”, który pozwoli na przeprowadzenie pilotażu programu edukacji kulturalnej – mogą stać się doskonałym uzupełnieniem środków miejskich, a innym podmiotom kulturalnym – dać szansę na stworzenie nowych i innowacyjnych projektów z zakresu edukacji. Miasto musi również wspierać miejskie instytucje i organizacje pozarządowe w ubieganiu się o środki zewnętrzne, w tym w ramach programów ministerialnych dotyczących edukacji kulturalnej i artystycznej;
- promocji edukacji kulturalnej i nauki przez całe życie – chcąc, aby priorytet „Edukacja kulturalna” został skutecznie zrealizowany, musimy pamiętać o działaniach

promujących uczestnictwo w projektach edukacyjnych i zachęcających do nich. Skuteczna promocja będzie kluczowa zwłaszcza w początkowym okresie realizacji priorytetu, kiedy w sposób przystępny należy pokazać, jak dużą wartość ma edukacja. Trzeba docierać do wszystkich grup wiekowych, promować naukę przez całe życie i zachęcać do łączenia aktywności kulturalnej z poszerzaniem swojej wiedzy, uwypuklając dobroczynny wpływ bycia aktywnym i ciekawym świata. Musimy również podejmować działania informacyjno-promocyjne skierowane do rodziców i opiekunów podkreślające znaczenie edukacji w rozwoju młodych oraz korzyści płynące z uczestnictwa w kulturze;

- poszukiwaniu nowych i innowacyjnych rozwiązań – istotne jest, aby tworząc programy i projekty edukacyjne, poszukiwać rozwiązań opartych na nowoczesnych i atrakcyjnych metodach przekazywania wiedzy. Musimy pamiętać, że chcąc zainteresować odbiorców, zwłaszcza młodych ludzi, trzeba wykorzystywać również narzędzia wykorzystujące nowe technologie. Umożliwi to dotarcie do większej liczby odbiorców, stąd wszystkie podmioty kultury powinny mieć możliwość doskonalenia się z ich wykorzystywania. Jednocześnie jesteśmy świadomi, że innowacyjne rozwiązania nie muszą opierać się wyłącznie na nowych technologiach. Przygotowując działania edukacyjne warto szukać inspiracji wśród innych podmiotów funkcjonujących na tym samym polu, w trendach europejskich i światowych (np. idea *slow art*), sieciowaniu z innymi międzynarodowymi podmiotami, uczestnictwie w konferencjach i wizytach studyjnych;
- zachęcaniu do tworzenia i rozbudzaniu kreatywności – jesteśmy świadomi, że edukacja kulturalna nie powinna skupiać się wyłącznie na zdobywaniu kompetencji do uczestnictwa w kulturze. Równie ważne jest rozbudzanie w mieszkańcach i mieszkańcach Lublina, a zwłaszcza młodych ludzi, chęci do tworzenia. Kreatywność jest jedną z najbardziej wartościowych cech, dlatego tak istotne jest, abyśmy razem z miejskim środowiskiem kultury podejmowali działania rozbudzające ją wśród dzieci i młodzieży, ale także osób dorosłych. Lublin zamieszkały przez ludzi twórczych i kreatywnych będzie miejscem lepszym do życia dla wszystkich;
- edukacji regionalnej i historycznej – kultura może być skutecznym narzędziem wspierającym procesy edukacyjne również w innych dziedzinach. Lublin, jako stolica regionu powinna podejmować działania z zakresu edukacji regionalnej, a miejskie instytucje kultury (np. Miejska Biblioteka Publiczna) mogą aktywnie uczestniczyć w tym przedsięwzięciu. Miasto, które dwukrotnie było stolicą kraju, miasto unii lubelskiej, Lubelskiego Lipca, miejsce, w którym mieszkało i pracowało wiele wybitnych postaci, musi również wspierać edukację historyczną dotyczącą historii miasta i regionu oraz angażować się w przedsięwzięcia ogólnopolskie i międzynarodowe;

- edukacji ekologicznej – w dzisiejszych czasach, kiedy kryzys klimatyczny stanowi jeden z najważniejszych tematów debaty publicznej, nie możemy zapominać również o edukacji w tym zakresie. Kultura może być jednym z istotniejszych narzędzi edukacyjnych, dlatego będziemy starali się inspirować inne podmioty kulturalne do uwzględniania w swoich działaniach tematu ekologii i klimatu. Ponadto edukacja ekologiczna powinna być obecna również w warstwie organizacji i realizacji wydarzeń kulturalnych, pokazując, jak realnie można kształtować postawy ekologiczne w społeczeństwie.

Kluczowi partnerzy przy realizacji priorytetu:

- miejskie instytucje kultury (wraz z filiami),
- inne instytucje i podmioty kulturalne prowadzące działalność o charakterze ogólnomiejskim,
- biura i wydziały Urzędu Miasta Lublin,
- szkoły i inne placówki oświatowe (w tym młodzieżowe domy kultury),
- uczelnie wyższe i inne podmioty edukacyjne,
- spółdzielcze domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- liderzy lokalni i lokalne grupy nieformalne,
- instytucje i organizacje zajmujące się działaniami o charakterze edukacyjnym,
- miasta partnerskie i zaprzyjaźnione,
- międzynarodowe sieci współpracy kulturalnej,
- ciała i organy doradcze Prezydenta Miasta Lublin reprezentujące różne grupy mieszkanki i mieszkańców.

Kadry kultury

Jednym zdaniem:

Lublin wspiera rozwój wiedzy i kompetencji osób z lubelskiego środowiska kultury oraz dąży do zapewnienia jak najlepszych warunków pracy w kulturze.

Dlaczego jest to dla nas ważne?

Kulturę tworzą ludzie. To proste stwierdzenie, z naszej perspektywy – osób odpowiedzialnych za jakość sektora kultury w mieście – nabiera fundamentalnego znaczenia. Jeśli chcemy, aby lubelska kultura cechowała się wysokim poziomem, osoby pracujące w miejskich instytucjach kultury powinny mieć zapewnione odpowiednie warunki do działania oraz możliwość rozwoju. Miasto musi także pozytywnie oddziaływać w tych właśnie kwestiach na pozostałe podmioty kultury funkcjonujące w Lublinie. Działanie w organizacjach pozarządowych często jest pierwszym etapem w karierze animatorów i menedżerów kultury. Zapewnienie już wtedy możliwości rozwoju z pewnością wpłynie korzystnie nie tylko na działania tych organizacji i jakość kultury w mieście, ale pozwoli też na uzyskanie nowych kompetencji potencjalnym pracownikom miejskich instytucji. Ludzie kultury są osobami pełnymi pasji i zaangażowania, bardzo często gotowymi akceptować swoistą specyfikę pracy w kulturze. Nie możemy jednak pozwolić, aby przybierała ona formy, które wykraczają poza ramy przyjętych standardów. W lubelskiej kulturze każdy powinien czuć się bezpiecznie i komfortowo. Młodzi ludzie, mając świadomość, że praca w kulturze będzie dla nich pozytywnym doświadczeniem, będą chętniej rozpoczynali i kontynuowali swoją karierę w tym sektorze, a doświadczone pracowniczki i pracownicy, dzięki dobrym zmianom na płaszczyźnie zawodowej, z pewnością zwiększą swoje zaangażowanie i rozwiną kreatywność. Dlatego właśnie chcemy poświęcić więcej uwagi stworzeniu w mieście jak najlepszych warunków do pracy i rozwoju w kulturze.

Co chcemy zrobić:

1. Dać możliwość rozwoju kompetencji pracownikom sektora kultury

Sektor kultury jest niezwykle różnorodny, cechuje go zmienność i dynamika. Jest to praca w nieustannie zmieniającym się otoczeniu społecznym. Nowe trendy i rozwój technologii wymagają od pracowników ciągłej nauki i aktywnego poszerzania kompetencji. Jeśli chcemy,

żeby kultura w Lublinie była na najwyższym poziomie – zarówno od strony artystycznej, jak i organizacyjnej – musimy podejmować działania na rzecz osób zaangażowanych w jej tworzenie. Organizując, we współpracy z ekspertami i organizacjami pozarządowymi, cykle szkoleń skierowane do kadr kultury, chcemy wspierać i dawać szansę rozwoju. Będziemy starali się, aby podejmowane tematy były różnorodne i dotyczyły wielu aspektów działania w kulturze, tak spraw ogólnych, jak specjalistycznych. Jesteśmy świadomi, że sami zainteresowani mają najlepszą wiedzę na temat swoich potrzeb, dlatego chcemy pozostawać w dialogu ze środowiskiem, tak aby nasze propozycje odpowiadały ich oczekiwaniom. Miejskie instytucje kultury również podnoszą kwalifikacje swoich pracowników, w związku z czym będziemy zachęcali do współorganizowania szkoleń i warsztatów otwartych dla wszystkich zainteresowanych. Przy realizacji niniejszego zadania istotne okaże się zaangażowanie osób działających w organizacjach pozarządowych, zarówno jako uczestników szkoleń, jak i potencjalnych organizatorów. W Lublinie mieszkają i pracują osoby o bardzo wysokich i różnorodnych kompetencjach, a kultura może wiele zyskać, jeśli uda się stworzyć system międzysektorowej wymiany wiedzy. Chcemy zapoczątkować dyskusję o rozszerzeniu programu stypendialnego o komponent skierowany właśnie do animatorów i menedżerów. Stypendia na doskonalenie własnych kompetencji z pewnością mogą być kolejnym interesującym narzędziem do wspierania osób zaangażowanych w lubelską kulturę. Mamy nadzieję, że, dając szansę na rozwój, uda nam się przy udziale ludzi i podmiotów kultury dokonać pozytywnej zmiany.

2. Rozwijać system staży, praktyk i wolontariatu w kulturze

Kadry kultury to nie tylko osoby zatrudnione w instytucjach czy organizacjach pozarządowych. Ważne jest, aby miasto w swoich działaniach uwzględniało również tych, dla których praktyki, staże czy wolontariat są pierwszym kontaktem z kulturą nie od strony odbiorcy, lecz od strony organizatora i współtwórcy kultury. Wszyscy musimy zadbać o to, żeby ten pierwszy kontakt był doświadczeniem pozytywnym i rozwijającym. Warto wzmacniać wizerunek Lublina jako miejsca otwartego na innych, pozwalającego na zdobycie przydatnych umiejętności, gdzie można poznać ciekawych ludzi i nauczyć się, jak funkcjonują instytucje. Pamiętajmy, że wśród osób zgłaszających się na praktyki, staże lub wolontariat mogą być przyszłe pracowniczki i pracownicy lubelskiej kultury i właśnie te pierwsze doświadczenia z pewnością wpłyną na podejmowane przez nich w przyszłości decyzje zawodowe. Oczywiście, nie każdy rozpocznie karierę w kulturze, jesteśmy jednak przekonani, że sam kontakt może przynieść wszystkim wiele wartościowych doświadczeń, zwłaszcza zachęcić do uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta.

W odniesieniu do staży i praktyk istotne jest, aby powstało środowisko skupiające podmioty kultury, uczelnie i inne podmioty zaangażowane w tym temacie. Powinny one stworzyć platformę współpracy i wymiany doświadczeń, która pozwoli w sposób systemowy podejść do omawianego zagadnienia. Optymalnie byłoby, gdyby każdy podmiot posiadał odpowiednio przeszkoloną i przygotowaną osobę, która zajmuje się koordynacją działań

instytucji w tym zakresie. Takie osoby współpracując ze sobą i wymieniając doświadczenia na poziomie miejskim, będą mogły wypracować modelowy system realizacji staży i praktyk w różnego rodzaju instytucjach.

Warto rozważyć również stworzenie ogólnomiejskiej bazy praktyk i staży w kulturze, gdzie każdy zainteresowany będzie mógł znaleźć ofertę najbardziej odpowiadającą jego potrzebom i oczekiwaniom. Umieszczenie w jednym miejscu wszystkich ofert – zawierających opis, jak przebiegać będzie staż lub praktyka oraz jakie umiejętności można zdobyć w trakcie ich odbywania – z pewnością przyspieszą i ułatwią proces wyboru.

W podobny sposób warto podejść do zagadnienia wolontariatu w kulturze. Choć odbywa się on na innych zasadach i może dotyczyć osób w każdym wieku, wymaga podobnych działań oraz często napotyka analogiczne wyzwania i problemy. Być może najlepszym rozwiązaniem będzie połączenie, na poziomie zarządzania i wdrażania, wolontariatu z praktykami i stażami, ponieważ takie podejście pozwoli na sprawne zarządzanie wszystkimi elementami systemu.

Stworzenie dobrze działającego systemu staży, praktyk i wolontariatu, uwzględniającego również udział osób ze szczególnymi potrzebami (np. opartego na istniejących zasobach projektu Wolontariat Lubelski) powinno stać się jednym z najważniejszych zadań dla sektora kultury. Miasto powinno być naturalnym liderem w tej kwestii, a dobra organizacja połączona z wykorzystywaniem dotychczasowych doświadczeń oraz zaangażowaniem innych podmiotów z pewnością przynosić będzie wiele korzyści wszystkim biorącym udział w tym przedsięwzięciu.

3. Wspierać, rozwijać i promować zagadnienie opieki pracowniczej w kulturze

Praca w kulturze jest pracą wymagającą. Choć aktywność większości ludzi kultury w Lublinie wynika w dużej mierze z pasji i chęci działania, nie oznacza to, że na swojej drodze zawodowej nie napotykają problemów i wyzwań. Dlatego tak ważne jest, aby miasto aktywnie angażowało się w dyskusję dotyczącą warunków pracy w lubelskiej kulturze. Miejskie instytucje kultury prowadzą swoją działalność z zachowaniem niezależności od organizatora, mimo to powinniśmy pozostawać w dialogu zarówno z kierownictwem, jak i pracownikami instytucji. Czujemy współodpowiedzialność za całość kultury w Lublinie, stąd chcemy tworzyć warunki do dyskusji o tym, jak wygląda praca w kulturze, co działa dobrze, co trzeba zmienić, a jakie obszary wymagają dodatkowej uwagi. Istnieje potrzeba stworzenia platformy wymiany myśli i rozmowy o pracy w kulturze skupiającej osoby działające w różnych obszarach i posiadające doświadczenie zawodowe, dzięki któremu zostaną opracowane najlepsze rozwiązania wyzwań stojących przed lubelską kulturą.

Miasto aktywnie wspiera działania o charakterze antymobbingowym i antydyskryminacyjnym. Praca w kulturze musi opierać się na wzajemnym szacunku i zaufaniu, każdy pracownik powinien znać swoje prawa i wiedzieć, gdzie może znaleźć

pomoc w sytuacjach spornych. Jako miasto będziemy chcieli zwiększyć świadomość prawną wśród pracowników, również w zakresie praw pracowniczych. Równie ważne jest, aby w sytuacjach kryzysowych osoby potrzebujące mogły również liczyć na wsparcie psychologiczne.

Pamiętamy o:

- finansowaniu – jesteśmy świadomi, że jednym z najważniejszych czynników wpływających na ocenę warunków pracy jest jej aspekt ekonomiczny. Kultura bardzo często zmagą się z wyzwaniami natury finansowej, a temat zarobków wzbudza burzliwe dyskusje. Ilość środków publicznych przekazywanych na działalność kulturalną jest ściśle związana z sytuacją gospodarczą i nie zawsze pozwala na oczekiwane wzrosty. Mimo to będziemy starali się, aby temat zarobków nie był pomijany w dyskusjach i planach rozwoju kultury w mieście;
- współpracy ze szkołami i uczelniami wyższymi – jeśli chcemy, żeby praktyki studenckie w instytucjach i innych podmiotach realizowane były w sposób przynoszący korzyści zarówno osobom je realizującym, jak i instytucjom, musimy ściśle współpracować z podmiotami, które organizują praktyki studentkom i studentom. Uczelnie wyższe będą naturalnym partnerem przy ewentualnych badaniach nad warunkami pracy w lubelskiej kulturze;
- promocji – przede wszystkim musimy skupić się na promocji wolontariatu oraz oferty praktyk i staży w instytucjach. Dotarcie z informacją do jak największej liczby osób i zachęcenie do zaangażowania wydają się kluczowe, aby realizacja priorytetu w tym zakresie zakończyła się sukcesem. Jednocześnie należy prowadzić działania informacyjne dotyczące możliwości zaangażowania się w działalność instytucji, optymalnie na dedykowanej do tego stronie internetowej, gdzie zebrane zostaną oferty praktyk, staży i wolontariatu w lubelskiej kulturze.

Kluczowi partnerzy w realizacji priorytetu:

- miejskie instytucje kultury (wraz z filiami),
- Rada Kultury Miasta Lublin,
- organizacje pozarządowe funkcjonujące w obszarze kultury,
- uczelnie wyższe i inne podmioty edukacyjne,

- miasta partnerskie i zaprzyjaźnione,
- międzynarodowe sieci współpracy kulturalnej,
- spółdzielcze domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- biura i wydziały Urzędu Miasta Lublin,
- inne podmioty kulturalne prowadzące działalność w Lublinie.

Lublin (w) 2030

Jednym zdaniem:

Lublin dzięki kulturze staje się wspólnotą osób aktywnych, otwartych na innych ludzi, ciekawych świata i szczęśliwych.

Dlaczego jest to dla nas ważne?

Miasto, które chce się rozwijać, musi się zmieniać. Jednak zmiana nie zawsze jest łatwa i nie zawsze niesie za sobą wyłącznie dobre doświadczenia. Współczesny świat – pełen kryzysów i niepokoju – wymusza na nas ciągłe dostosowywanie się do nowych warunków. W takiej sytuacji kultura staje się naturalnym narzędziem człowieka do osvajania tego, co nieznanne i inne, a równocześnie daje szansę na pozytywną zmianę, nawet gdy pojawiające się przed nami wyzwania wydają się trudne. Jeśli chcemy, aby kultura skutecznie pełniła swoją rolę, sama też musi się zmieniać – potrzebuje nowych wyzwań i impulsów z zewnątrz, które nadadzą jej dynamikę i pobudzą do działania. Dlatego właśnie realizacja niniejszego priorytetu ma umożliwić znalezienie tego, czego w lubelskiej kulturze może brakować, bądź wskazanie, co możemy zrobić, aby stała się ona jeszcze bardziej wartościowym elementem naszego miasta. Priorytet ten ma stanowić okazję do namysłu nad całością kultury w Lublinie, nad tym, co miastu może dać *Strategia Kultury Lublin 2030+*, które jej priorytety udało się zrealizować w całości, a które – być może – wymagają dalszej pracy. Ma ona też mieć, w pewnym sensie, charakter horyzontalny, ponieważ w swoich zadaniach będzie obejmować te tematy, które przenikają się z pozostałymi 4 priorytetami, dopełniać je i pozwalać spojrzeć na nie z innej perspektywy. Chcemy zostać Europejską Stolicą Kultury 2029 – jeśli nam się uda, hasło przewodnie aplikacji konkursowej – RE:UNION – stanie się jedną z nadrzędnych idei lubelskiej kultury. Niezależnie od tego chcemy rozwijać międzynarodową współpracę kulturalną, a jednocześnie więcej czasu zamierzamy poświęcić budowie sieci lokalnych powiązań pomiędzy podmiotami kultury. Zadań i wyzwań, które stoją przed nami do roku 2030, jest wiele, a części z nich zapewne jeszcze nie znamy. Jednak aby lubelska kultura rozwijała się, a mieszkanki i mieszkańcy mogli dzięki niej żyć szczęśliwie, wszyscy musimy już dziś pracować na rzecz naszej wspólnej przyszłości.

Co chcemy zrobić:

1. Realizować idee RE:UNION

Lublin, w październiku 2023 roku, zakwalifikował się do finałowego etapu konkursu o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Coroczne obchody ESK w kolejnych europejskich miastach służą wzmocnieniu integracji Unii Europejskiej oraz prezentacji dorobku kulturowego krajów członkowskich. Europejskie Stolicy Kultury przygotowują program obchodów ukazujący potencjał kulturotwórczy miasta, regionu, kraju oraz jego międzynarodowe i europejskie konteksty. Jednocześnie ESK ma być szansą dla zwycięskiego miasta na dokonanie długofalowych zmian w kulturze oraz na płaszczyźnie społecznej. Ponadto pozwala ona zmierzyć się z wyzwaniami, jakie stoją przed miastem, i znaleźć dla nich najlepsze rozwiązania. Tego, czy zostaniemy ESK 2029, dowiemy się w drugiej połowie 2024 roku. Prace nad pierwszą oraz finałową aplikacją, w które zaangażowane jest lubelskie środowisko kultury, pozwoliły wypracować nie tylko bogaty i ciekawy program, ale także wnikliwie przyjrzeć się naszemu miastu. Hasłem przewodnim naszych starań o tytuł zostało RE:UNION, a punktem wyjścia stała się refleksja nad unią lubelską z 1569 roku, która w XVI wieku stworzyła warunki pokojowej koegzystencji i współpracy wielu narodów przy poszanowaniu ich podmiotowości i zachowaniu specyfiki etnicznej, kulturowej czy religijnej. Hasło RE:UNION skupia się na wspólnotowości, na tym, co nas łączy, ale również na poszukiwaniu w nas różnorodności, która może ubogacić nasze miasto. Poszukiwanie, tworzenie i wzmacnianie powiązań pomiędzy kulturą, nauką, biznesem, sportem czy sektorem kreatywnym, powiązań pomiędzy mieszkańcami i mieszkańcami miasta, pomiędzy przeszłością a przyszłością, pozwoli nam uczynić nasze miasto wspólnotą ludzi szczęśliwych. Dlatego właśnie chcemy realizować program zawarty w naszej aplikacji konkursowej, nawet jeśli nie uda nam się zostać Europejską Stolicą Kultury 2029. Pozostając w dialogu ze środowiskiem, zostaną wybrane kluczowe elementy i pomysły programu ESK, a następnie dostosowane do nowej sytuacji, tak aby wspólnie dokonać pozytywnej zmiany w naszym mieście. W związku ze staraniami Lublina o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029 w kwietniu 2024 zostało podpisane porozumienie o zawarciu Konsorcjum pod nazwą Unia Lubelskich Operatorów Kultury. Stronami dokumentu są miejskie instytucje kultury oraz Miasto Lublin. Celem Konsorcjum jest podjęcie współpracy służącej przygotowaniu kluczowych założeń programowych aplikacji finałowej ESK LUBLIN 2029 oraz przeprowadzenia obchodów związanych z uzyskaniem tytułu ESK LUBLIN 2029. W przypadku nieuzyskania tytułu, zakłada się kontynuację prac konsorcjum na rzecz rozwoju kulturalno-społecznego Lublina z uwzględnieniem założeń zawartych w aplikacji ESK LUBLIN 2029.

2. Rozwijać współpracę międzynarodową

Jeśli Lublin otrzyma tytuł Europejskiej Stolicy Kultury w 2029 roku, stanie przed wielką szansą. Tylko od nas zależy, jak ją wykorzystamy i jak przygotujemy się do roku obchodów. Będziemy mieli okazję do zbudowania sieci relacji międzynarodowych, które na stałe wprowadzą nas do ścisłej czołówki kulturalnych miast Europy. Zbudowane w toku przygotowań do 2029 roku i w samym roku obchodów kontakty oraz zrealizowane wspólnie z partnerami projekty mogą na zawsze zmienić obraz naszego miasta. Również zwiększenie ruchu turystycznego czy wzrost medialnego zainteresowania Lublinem będzie niepowtarzalną okazją, aby dokonać w mieście pozytywnej zmiany. Jednak ta zmiana nie zaistnieje, jeśli nie będzie rozwijana współpraca z miastami i podmiotami kulturalnymi z Europy Zachodniej i Środkowej, a także z partnerami ze Wschodu. Musimy jednocześnie podkreślić, że nawet jeśli nie uda się nam zdobyć tytułu ESK, to współpraca międzynarodowa i tak powinna stać się jednym z najważniejszych zadań całego środowiska kultury w najbliższych latach. Tylko aktywnie uczestnicząc w kulturze globalnej – czy to poprzez realizację projektów, czy prezentację naszych artystek i artystów za granicą – lubelska kultura zachowa swój wysoki poziom i będzie się rozwijać. Musimy pamiętać, że Lublin od lat jest liderem w kontaktach ze Wschodem. Już w pierwszym dniu wojny w Ukrainie przy Centrum Kultury w Lublinie powstał Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie, którego organizatorami były Stowarzyszenie Homo Faber, Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza i Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa we współpracy z Miastem Lublin. Komitet zajmował się udzielaniem pomocy i informacji osobom z Ukrainy oraz koordynacją pracy organizacji pomocowych i wolontariuszy. Dodatkowo, miejskie instytucje kultury i organizacje pozarządowe stale realizują działania integracyjne, aktywnie włączając w działania kulturalne i artystyczne osoby przybyłe do Lublina w związku z wojną w Ukrainie.

W aktualnej sytuacji w regionie kultura musi stać się narzędziem wsparcia dla naszych przyjaciół i partnerów zagranicznych. Wierzymy, że ma ona istotne znaczenie w budowaniu i podtrzymywaniu relacji, a Lublin powinien być jednym z najważniejszych podmiotów polskiej dyplomacji kulturalnej. Zamierzamy zacieśniać kulturalne relacje z miastami partnerskimi i zaprzyjaźnionymi – rozwijane przez lata związki są najlepszym punktem wyjścia do tworzenia wspólnych projektów i inicjatyw, również przez podmioty z tych miast i nasze instytucje. Lublin, ze swoim dobrze funkcjonującym sektorem kultury, może stać się inspiracją dla innych miast w Polsce i Europie, a kulturalna współpraca międzynarodowa jest jednym z najlepszych narzędzi do rozbudzania w mieszkańcach i mieszkańcach otwartości na świat oraz budowania przyjaznych relacji z innymi narodami i kulturami.

3. Działać na rzecz lubelskiego ekosystemu kultury

Na lubelski sektor kultury składają się instytucje, dla których organizatorem jest miasto, instytucje wojewódzkie i państwowe, organizacje pozarządowe, spółdzielcze domy i kluby,

podmioty związane z uczelniami i szkołami wyższymi, inicjatywy prywatne i wiele innych. W kulturze pracują tysiące osób, a na Lubelszczyźnie mieszka oraz tworzy wiele artystek i artystów – wszyscy tworzą razem swoisty ekosystem kultury. Jeśli chcemy, żeby ten system powiązań i wzajemnych relacji działał sprawnie, pozytywnie oddziaływał na mieszkańcy i mieszkańców oraz przyczyniał się do rozwoju miasta, musimy dbać o jakość wszystkich jego elementów. Będziemy zachęcać miejskie instytucje kultury do podejmowania lub kontynuowania współpracy zarówno z innymi instytucjami, jak i pozostałymi podmiotami sektora. Warto przede wszystkim skupić się na pogłębianiu relacji z instytucjami samorządu województwa lubelskiego, instytucjami prowadzonymi przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz organizacjami pozarządowymi. Wspólne tworzenie wydarzeń czy wymiana doświadczeń z pewnością przyniesie wiele korzyści wszystkim stronom i pozytywnie wpłynie na lubelską kulturę. Jednocześnie powinniśmy nieustająco działać na rzecz tworzenia i poprawy warunków do prowadzenia działalności i nawiązywania współpracy między różnymi podmiotami. Lublin, jako stolica regionu, musi starać się działać na rzecz kultury w całym regionie, nie tylko poprzez zapewnienie programu kulturalnego, z którego korzystać mogą osoby w nim mieszkające, ale warto również rozważyć pomysł prezentacji wybranych wydarzeń w sąsiednich gminach. Wierzimy, że wraz z innymi jednostkami samorządu terytorialnego jesteśmy w stanie wspólnie pracować w tej kwestii, a podstawą do takiej współpracy może być Stowarzyszenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego, w skład którego poza Lublinem wchodzi 21 gmin i 4 powiaty. Najważniejsze, abyśmy jako miasto pozostawali w dialogu z innymi oraz aktywnie obserwowali lubelską kulturę, tworząc pozytywny klimat do współpracy. Powinna jej przyświecać idea Nowego Europejskiego Bauhausu, nowego horyzontalnego projektu ekologiczno-gospodarczo-kulturalnego Unii Europejskiej. To twórcza inicjatywa, która znosi granice między nauką i technologią, sztuką, kulturą i integracją społeczną, aby wspólnie znaleźć rozwiązania wyzwań współczesności.

4. Szukać nowych wyzwań i pomysłów na przyszłość

Dwukrotne uczestnictwo w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury oraz zdobycie tytułu Europejskiej Stolicy Młodzieży jednoznacznie pokazały, że udział w tego typu przedsięwzięciach pozytywnie oddziałuje na nasze miasto. Formuła konkursowa często pozwala na uporządkowanie myślenia o wybranej sferze funkcjonowania miasta i priorytetyzację zadań – jest szansą, aby różne środowiska, osoby i podmioty zjednoczyły się we wspólnym celu. Nie chodzi oczywiście o pogoń za tytułami i nagrodami, ale o poszukiwanie zadań i wyzwań, które pozwolą na refleksję i staną się impulsem do działania. Sukces odniesiony w staraniach o tytuł ESK 2029 z pewnością wpłynie na zmianę myślenia o lubelskiej kulturze. Warto rozważyć, czy nie powinniśmy razem ze środowiskiem kultury i całą społecznością Lublina szukać wspólnie kolejnych ciekawych wyzwań – nawet te najbardziej marzycielskie i ambitne mogą stać się przyczyną zmiany na lepsze. Niezwykle

ważne jest, abyśmy poszukiwali możliwości wykorzystania w kulturze nowych technologii i innowacyjnych rozwiązań, ponieważ da to szansę na dotarcie do nowych, w większości młodych odbiorców, a zarazem będzie szansą na pozyskiwanie środków zewnętrznych. Unia Europejska promuje właśnie tego typu inicjatywy, m.in. poprzez program „Kreatywna Europa” oferujący finansowe wsparcie dla projektów kulturalnych. Lubelskie środowisko stara się aktywnie wykorzystywać wszelkie szanse na zdobycie dodatkowego finansowania, ale istotne jest, abyśmy wszyscy zintensyfikowali starania w tym zakresie. Priorytet ten ma być także okazją do refleksji nad *Strategią Kultury Lublin 2030+*, nad tym, jak realizować jej zapisy, jak przebiega proces wdrażania, które priorytety wymagają dodatkowej uwagi, a które udaje się skutecznie wprowadzać w życie. Wiemy, że otaczający nas świat i kultura są niezwykle dynamiczne i zmienne, jesteśmy przygotowani na to, że być może pojawią się przed nami nowe problemy i zagadnienia, o których w momencie pisania niniejszego dokumentu nie wiedzieliśmy. Dlatego chcemy, aby nasza strategia była dokumentem żywym i traktujemy go jako pewnego rodzaju zbiór pomysłów i idei, a nie z góry precyzyjnie określony plan, w którym nie ma miejsca na zmiany i odmienne punkty widzenia.

Pamiętamy o:

- doświadczeniach i pozytywnej zmianie wypracowanej dzięki Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023 – w Lublinie dzięki staraniom o tytuł oraz realizacji zwycięskiej aplikacji konkursowej jednym z centralnych punktów zainteresowania miasta stała się młodzież. Całoroczny program obchodów z licznymi wydarzeniami, programami i projektami skierowanymi do młodych, z nimi współorganizowanymi, istotnie wpłynął na wzrost ich aktywności społecznej. Efektem uznania młodzieży za jeden z priorytetów działań miasta jest też powstanie dokumentu *Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina* oraz powołanie w strukturach miasta Biura Polityki Młodzieżowej, odpowiedzialnego za jej wdrażanie. Wiedząc, jak skutecznym narzędziem zmiany może być kultura, będziemy współpracować przy realizacji działań na rzecz młodzieży i zachęcać inne pomioty do zaangażowania w tym obszarze;
- partycypacji i uspołecznieniu – uważamy, że kultura wymaga dialogu, a jeśli chcemy, żeby rozwijała się i odpowiadała na potrzeby mieszkank i mieszkańców Lublina, musimy zaangażować ich w działania. Jesteśmy świadomi znaczenia trzeciego sektora, dlatego będziemy kontynuować aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi. Warto również rozpocząć dyskusję o wykorzystaniu narzędzi partycypacji w funkcjonowaniu instytucji kultury oraz sposobie na zwiększenie roli strony społecznej w kulturze, włączając w procesy decyzyjne różne grupy odbiorców i twórców kultury;

- finansowaniu – jeśli chcemy dokonać pozytywnej zmiany w lubelskiej kulturze i realizować priorytety strategii, będziemy potrzebowali odpowiednich nakładów. Postaramy się zapewnić odpowiedni, stabilny poziom finansowania kultury w mieście. Jesteśmy świadomi, jak istotną rolę mogą odegrać także środki zewnętrzne – pozyskane z administracji rządowej, w ramach funduszy unijnych lub w ramach współpracy z biznesem. Dlatego chcemy rozwijać kompetencje kadr kultury w tym zakresie, zapewniać wsparcie i aktywnie zabiegać o finansowanie zewnętrzne. Będziemy też działać na rzecz promocji społecznej odpowiedzialności biznesu w obszarze kultury oraz wspierać środowisko kultury w obszarze kompetencji dotyczących wyżej wymienionych działań;
- promocji – jesteśmy świadomi, jak we współczesnym świecie – pełnym natłoku informacji – ważne, ale i trudne jest skuteczne promowanie kultury. Dotarcie z informacją do potencjalnych odbiorców i zachęcenie ich do uczestnictwa wymaga kreatywności, opanowania wielu narzędzi, a często również odpowiednich nakładów finansowych. Będziemy starali się zwiększyć aktywność w tym zakresie oraz zachęcać do tego inne podmioty.

Kluczowi partnerzy w realizacji priorytetu:

- miejskie instytucje kultury,
- instytucje kultury samorządu województwa lubelskiego,
- instytucje kultury i inne podmioty kulturalne działające w województwie lubelskim,
- inne instytucje i podmioty kulturalne prowadzące działalność kulturalną w Lublinie,
- spółdzielcze domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- szkoły i inne placówki oświatowe (w tym młodzieżowe domy kultury),
- pozostałe podmioty działające na rzecz środowiska lokalnego, w tym: organizacje pozarządowe, parafie, filie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, ośrodki i centra aktywności, podmioty prywatne prowadzące działalność kulturalną,
- liderzy lokalni i lokalne grupy nieformalne,
- miasta partnerskie i zaprzyjaźnione,
- międzynarodowe sieci współpracy kulturalnej,
- biura i wydziały Urzędu Miasta Lublin,

- ciała i organy doradcze Prezydenta Miasta Lublin reprezentujące różne grupy mieszkanki i mieszkańców.

Twórczość i kreatywność

Jednym zdaniem:

Lublin działa na rzecz artystek i artystów, wspiera instytucje kultury w rozwoju oraz wzmacnia sektor kreatywny.

Dlaczego jest to dla nas ważne?

Jesteśmy dumni z lubelskich artystek i artystów. Dzięki swojej twórczości nie tylko oddziałują na życie innych ludzi czy przyczyniają się do rozwoju kultury, ale również budują pozytywny wizerunek Lublina w Polsce i na świecie. Jesteśmy świadomi, że przed każdym, kto związał swoje życie ze sztuką, stoi wiele wyzwań – nie jest to droga łatwa i nie wszyscy mogą odnieść sukces. Mimo to nie powinniśmy oceniać sztuki przez pryzmat sukcesu komercyjnego, a nagród i uznania branżowego nie możemy traktować jako jedyne wyznaczniki jakości dzieła. Nie uzurpujemy sobie prawa do oceny – wierzymy w wolność artystyczną, chcemy wspierać artystki i artystów, zarówno młodych, dopiero rozpoczynających swoje kariery, jak i tych doświadczonych, z dorobkiem. Równie ważną dla nas kwestią jest aktywne wspieranie miejskich instytucji kultury w rozwoju – ich dobra kondycja, mądre zarządzanie, realistyczne i ambitne planowanie przyszłości są kluczowe dla zachowania i polepszenia jakości kultury w Lublinie. Dlatego chcemy zastanowić się, co możemy wspólnie zrobić, aby stworzyć w Lublinie jak najlepsze warunki do ich funkcjonowania. Podobnie musimy działać na rzecz przemysłów kreatywnych – sektora coraz szybciej rozwijającego się, wyrosłego na styku sztuki, IT, rzemiosła i nowych mediów. Wskazane jest podjęcie nowych form wspierania i współpracy na rzecz młodych firm kreatywnych, co będzie wymagać pełnej synergii ze strony miejskich instytucji kultury, twórców, biznesów technologicznych i podmiotów prowadzących edukację artystyczną.

Co chcemy zrobić:

1. Rozwijać program stypendialny, budować prestiż miejskich nagród kulturalnych

Stypendia artystyczne, przyznawane w Lublinie od 2013 roku, są jednym z najważniejszych narzędzi wsparcia twórczyni i twórców przez miasto. Początkowo przyznawane za osiągnięcia i na realizację projektów artystycznych z zakresu upowszechniania kultury z czasem zostały rozszerzone o stypendia na udział w wydarzeniach kulturalnych odbywających się poza

Lublinem oraz realizację projektów młodzieżowych. Udana roszszerzenie programu stypendialnego o nowe komponenty pokazuje, jak elastycznym i skutecznym instrumentem oddziaływania może być taka forma wsparcia. Program skierowany tak do młodych artystek i artystów, jak i tych doświadczonych, czyni Lublin miastem przyjaznym wszystkim osobom tworzącym sztukę. Warto korzystać ze sprawdzonych rozwiązań, a jednocześnie dostosowywać program stypendialny do planów rozwoju kultury miasta i potrzeb środowiska. Takim właśnie pomysłem może być rozszerzenie programu stypendialnego o komponent skupiający się na rozwoju kompetencji pracowników kultury – będzie to wymagać mądrego planowania, analizy potrzeb i dialogu, aby ewentualne propozycje były zgodne z oczekiwaniami osób pracujących w kulturze. Należy również nieustająco działać na rzecz budowania prestiżu Nagród Miasta Lublin w dziedzinie kultury. Przyznawane co roku nagrody: artystyczna, za upowszechnianie kultury, za całokształt działalności oraz dla mecenasa kultury, są najważniejszymi nagrodami kulturalnymi w mieście. Poza docenieniem samych laureatów powinny stać się jednym z narzędzi promocji całej lubelskiej kultury. Nie powinniśmy zapominać o przyznawanych nagrodach okolicznościowych, zazwyczaj związanych z rocznicami pracy twórczej, które są dobrą okazją do docenienia artystek i artystów związanych z naszym miastem. Sprawnie działający miejski system stypendiów artystycznych oraz przyznawane nagrody są jednymi z najważniejszych elementów świadczących o dobrej kondycji kultury w Lublinie. Jednocześnie trzeba pamiętać, że w kulturze zawsze jest przestrzeń do pozytywnej zmiany, dlatego warto zadbać o rozwój i promocję obu inicjatyw. Inny pomysł wart rozważenia to zainicjowanie programu mentoringowego, łączącego młode artystki i młodych artystów z doświadczonymi osobami tworzącymi w tej samej dziedzinie bądź w tych pokrewnych. Takie relacje będą działać ożywczo na obie strony, a ich efektem, poza zdobyciem nowych doświadczeń, mogą być nowe, ciekawe działania artystyczne.

2. Wspierać artystki i artystów

Miasto może wspierać osoby tworzące na wiele sposobów. Opisany wcześniej system stypendialny jest jednym z nich, nie należy jednak zapominać, że katalog działań skierowanych do tej grupy jest zdecydowanie szerszy, dlatego chcemy bardziej zaangażować się w promocję twórczyń i twórców związanych z naszym miastem. Lublin w swojej historii miał szczęście być miejscem, w którym urodzili się albo w inny sposób związali się artystki i artyści odnoszący sukcesy w kulturze. Uznani i rozpoznawalni stają się ambasadorami naszego miasta w Polsce i za granicą. Skupimy się także na promocji młodych artystek i artystów, gdyż jesteśmy świadomi, że rozpoznawalność może być ważnym elementem w staraniach o odniesienie sukcesu, a początki często bywają trudne. Dbając o dobrą atmosferę do pracy twórczej w Lublinie, będziemy chcieli nawiązywać bliskie relacje z tworzącymi tu osobami, tak aby w przyszłości obie strony mogły czerpać z niej korzyści. Dlatego właśnie powinniśmy prowadzić działania promocyjne skierowane także do mieszkanki i mieszkańców Lublina – posiadając wiedzę o osobach tworzących w mieście, mogą, niejako przy okazji, przyczynić się do promocji i zwiększenia popularności lubelskich

twórców. Jednocześnie duma z artystek i artystów związanych z naszym miastem może być jednym z czynników wpływających na wzrost przywiązania i pozytywny stosunek do Lublina. Warty rozważenia jest również zaangażowanie się miasta w pomoc w odnoszeniu sukcesu nie tylko w wymiarze artystycznym, ale również finansowym. Takie podejście częściowo łączy się z naszymi działaniami na rzecz przemysłów kreatywnych, dlatego właśnie sprawdzone rozwiązania z tego obszaru być może znajdą zastosowanie przy wsparciu twórczyń i twórców. Tworzące w naszym mieście osoby mogą też ubiegać się o przyznanie lokalu na pracownię artystyczną – będziemy starali się zwiększać ich liczbę, tak aby mogła z nich korzystać jak największa liczba chętnych.

3. Wspierać miejskie instytucje kultury w rozwoju

Miejskie instytucje kultury, zlokalizowane w różnych dzielnicach Lublina, często realizujące odmienne zadania i specjalizujące się w różnych dziedzinach, razem stanowią jeden z najważniejszych elementów krajobrazu kulturalnego miasta. Poziom kultury w mieście jest nierozzerwalnie związany z poziomem miejskich instytucji, dlatego chcemy aktywnie działać na rzecz utrzymania wysokiej jakości naszych podmiotów kulturalnych. Współpraca w tym zakresie musi opierać się na wzajemnym dialogu i zaangażowaniu. Jesteśmy przekonani, że realizując wspólnie priorytety *Strategii Kultury Lublin 2030+*, przyczynimy się nie tylko do rozwoju kultury w Lublinie, ale również do pozytywnej zmiany w samych instytucjach. Będziemy zachęcać do tworzenia własnych dokumentów strategicznych, które pozwolą wyznaczyć kierunek zmian i sposoby osiągnięcia zamierzonych celów – takie wnikliwe spojrzenie na swoje działania i swoją przyszłość z pewnością przyniesie dobre efekty. Jako miasto postaramy się wspierać je na każdym etapie tego procesu. Równocześnie będziemy zachęcać do podejmowania inicjatyw na rzecz rozpoczęcia – a w innych wypadkach pogłębienia – współpracy pomiędzy instytucjami, gdyż wymiana doświadczeń czy wspólna realizacja projektów jest według nas jednym z elementów niezbędnych do wzmocnienia sektora kultury. Zapewnimy wsparcie przy poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania i aplikowania o nie, zwłaszcza projektów realizowanych przy udziale środków europejskich. Warto działać na rzecz rozwoju mecenatu prywatnego, przede wszystkim ze strony lubelskiego biznesu, a w odniesieniu do wydarzeń o zasięgu ogólnopolskim – także podmiotów gospodarczych działających poza Lublinem. Doceniając rolę naszych instytucji w budowaniu prestiżu kultury oraz integracji i angażowaniu lublinian jesteśmy gotowi do pełnego zaangażowania w kontynuowanie partnerskich relacji i wspólną pracę na rzecz rozwoju instytucjonalnego kultury.

4. Rozwijać działania na rzecz sektora kreatywnego

Dynamicznie rozwijający się w Lublinie sektor kreatywny (m.in. architektura, książki i rynek wydawniczy, design, film i wideo, gry i oprogramowanie, reklama) potrzebuje wielowymiarowego wsparcia ze strony miasta. Poza oczywistymi formami zaangażowania – takimi jak promocja produktów i usług lokalnych firm kreatywnych czy promowanie sektora

kreatywnego jako wykonawcy zamówień dla biznesu – musimy podejmować działania na rzecz włączania osób i firm kreatywnych w sieci biznesowe. Ważna jest również integracja sektora, którą będziemy chcieli pogłębiać m.in. poprzez kontynuację prac w ramach Rady Przemysłów Kreatywnych przy Prezydencie Miasta Lublin czy organizację śniadań biznesowych. Zamierzamy aktywnie współpracować z uczelniami wyższymi, szkołami, warsztatami i pracownikami oraz innymi podmiotami sektora kreatywnego w celu popularyzacji kreatywności oraz dążyć do poszerzania oferty edukacyjnej i rozbudowy oferty kierunków artystycznych. Jeszcze innym pomysłem, pojawiającym się również w głównym dokumencie strategicznym miasta – *Strategii Lublin 2030* – jest stworzenie Centrum Przemysłów Kreatywnych. Idea ta, od dłuższego czasu pojawiająca się w dyskusjach z lubelskim sektorem kreatywnym, może stać się odpowiedzią na potrzebę podjęcia nowych form instytucjonalizacji, wsparcia i współpracy na rzecz zarówno młodych firm, jak i całego środowiska przemysłów kreatywnych. Równocześnie, tworząc i rozwijając zintegrowany system wsparcia pozafinansowego (promocja, szkolenia) i różnego rodzaju zachęt finansowych (ulgi, preferencyjne czynsze, tańsze lokale pod pracowanie kreatywne) oraz katalog działań zachęcających do współpracy pomiędzy podmiotami sektora kultury i przemysłów kreatywnych (platforma zleceń/współpracy, baza sektora kreatywnego), mamy nadzieję istotnie przyczynić się do wzrostu znaczenia i promocji przemysłów kreatywnych w naszym mieście.

Pamiętamy o:

- szukaniu nowych i innowacyjnych rozwiązań – działania na rzecz sektora kreatywnego, wsparcie instytucji czy promocja artystek i artystów – wszystkie te zadania muszą być realizowane z uwzględnieniem zmieniającego się otoczenia i ciągłego rozwoju technologii. Jeśli chcemy skutecznie działać, musimy wykorzystywać nie tylko sprawdzone narzędzia, ale też aktywnie poszukiwać nowych;
- wsparciu dla sektora filmowego – Lublin jest miastem o bogatych związkach z przemysłem filmowym. Zwłaszcza w ostatnich kilkunastu latach dzięki intensywnym działaniom miasta (Lubelski Fundusz Filmowy Urzędu Miasta Lublin) i atrakcyjności Lublina często realizowane są tutaj filmy i seriale, w tym produkcje międzynarodowe. Współpraca z sektorem filmowym, przynosząca miastu wiele korzyści, w szczególności na płaszczyźnie promocyjnej i ekonomicznej, z całą pewnością będzie kontynuowana. Będziemy również aktywnie poszukiwać nowych rozwiązań, tak aby film stał się jeszcze ważniejszym elementem życia kulturalnego miasta;

- współpracy z uczelniami wyższymi i innymi podmiotami – jesteśmy świadomi, jak ważna w rozwoju kultury jest edukacja artystyczna. Funkcjonujące w szkołach i na uczelniach wyższych kierunki artystyczne i inne związane z przemysłami kreatywnymi dają możliwość nauki młodym ludziom chcącym rozwijać się na tej płaszczyźnie. Dlatego chcemy współpracować z podmiotami edukacyjnymi, aby wspólnie móc rozwijać ten sektor edukacji. Równocześnie uważamy, że warto prowadzić dyskusję o powstaniu w mieście wyższej uczelni artystycznej, która z pewnością istotnie zwiększy możliwości edukacyjne i prestiż miasta;
- tworzeniu przestrzeni do pracy twórczej i przestrzeni kreatywnych – jeśli Lublin chce być jednym z liderów na kulturalnej mapie kraju, należy zadbać także o zapewnienie odpowiednich przestrzeni do tworzenia sztuki, również tej amatorskiej. Wraz z przestrzeniami kreatywnymi zapewnią one możliwość realizacji pasji wszystkim mieszkankom i mieszkańcom Lublina, a jednocześnie staną się miejscami, gdzie potencjalnie mogą mieć swoje początki nowe inicjatywy kulturalne i biznesowe;
- wolności artystycznej – kultura potrzebuje wolności, aby móc się rozwijać wraz z nieustająco zmieniającym się światem. Wiemy, że wolność jest również jedną z najważniejszych wartości dla wszystkich artystek i artystów, dlatego właśnie będziemy dbać, aby w Lublinie istniała przestrzeń do wyrażania ekspresji twórczej, a osoby tworzące czuły się tu bezpiecznie i swobodnie.

Kluczowi partnerzy w realizacji priorytetu:

- miejskie instytucje kultury,
- artystki i artyści mieszkający i tworzący w Lublinie lub w inny sposób z nim związani,
- inne instytucje i podmioty kulturalne prowadzące działalność w Lublinie,
- spółdzielcze domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- uczelnie i szkoły wyższe,
- miasta partnerskie i zaprzyjaźnione,
- międzynarodowe sieci współpracy kulturalnej,
- podmioty działające w sektorze kreatywnym,
- podmioty biznesowe,
- podmioty sektora filmowego (m.in. producenci czy fundusze filmowe z innych miast),

- biura i wydziały Urzędu Miasta Lublin,
- szkoły i inne placówki oświatowe (w tym młodzieżowe domy kultury),
- ciała i organy doradcze Prezydenta Miasta Lublin reprezentujące różne grupy mieszkanek i mieszkańców.

CZĘŚĆ II

Kalendarz prac nad *Strategią Kultury Lublin 2030+*

Strategia powstawała w ciągu kilku lat publicznej debaty nad rozwojem miasta podczas tworzenia ogólnej strategii rozwoju Lublina. Prace przypadły na trudne czasy pandemii i wojny w Ukrainie, ale były również czasem twórczego poszukiwania głównych priorytetów i osi rozwojowych.

Prace nad nową strategią kultury rozpoczęły się równoległe z pracami nad ogólną *Strategią Lublin 2030*. Główna strategia była tworzona od 2019 roku do 27 stycznia 2022 roku, kiedy to została przyjęta uchwałą Rady Miasta Lublin jako obowiązujący dokument¹.

Niezwłocznie po przyjęciu strategii głównej przystąpiono do opracowania materiałów na jej potrzeby, zostały one jednak spowolnione od 24 lutego 2022 roku konsekwencjami agresji Rosji na Ukrainę i potrzebą rozpoczęcia działań pomocowych dla osób uchodźczych przybywających do Lublina. W tym czasie trwało dalsze gromadzenie dokumentów, badań i analiz, diagnoza potrzeb oraz opracowywanie interpretacji strategii ogólnej.

W IV kwartale 2022 roku przygotowano wstępne założenia strategii, które następnie do kwietnia 2023 roku były konsultowane w ramach wewnętrznej dyskusji nad jej ostatecznym kształtem. W pracach tych uczestniczyli m.in. dyrekcje oraz pracowniczki i pracownicy wydziałów Urzędu Miasta Lublin, członkowie Rady Kultury Miasta Lublin, dyrekcje oraz pracowniczki i pracownicy instytucji kultury oraz członkowie Komisji Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Lublin.

W kwietniu 2023 roku rozpoczęły się publiczne konsultacje, z których część tematycznie poświęcona została kluczowym obszarom (instytucjom kultury, organizacjom pozarządowym, kulturze w dzielnicach), część zaś miała formę otwartych warsztatów i konsultacji. Większość z nich odbyła się w dniach 9–17 maja 2023 roku, a spotkania miały miejsce m.in. w Ratuszu, Centrum Kultury w Lublinie, Dzielnicowym Domu Kultury „Bronowice” czy Baobabie (nowa przestrzeń poświęcona działaniom humanitarnym i włączającym).

Zaktualizowane po tych spotkaniach założenia zostały poddane konsultacjom poprzez ankietę internetową w okresie czerwiec–lipiec 2023 roku oraz aktualizację założeń w sierpniu 2023 roku.

Efektem tych konsultacji było m.in. wyłączenie z 4 dotychczasowych priorytetów spraw związanych z twórczością i przemysłami kreatywnymi i utworzenie nowego, piątego priorytetu strategii – „Twórczość i kreatywność”. Ta część prac nad strategią była prowadzona przy współpracy z Lubelską Grupę Badawczą.

Dopiero tak skonsultowane założenia Strategii stały się podstawą do stworzenia jej ostatecznych założeń, które stanowiły podstawę do przygotowania tekstu dokumentu. Roboczy tekst Strategii był gotowy w lutym 2024 roku i został uzupełniony materiałami

¹ Uchwała nr 1088/XXXV/2022 Rady Miasta Lublin z dnia 27 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia strategii rozwoju miasta Lublin.

z pierwszej aplikacji Lublina w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Konsultacje społeczne odbyły się w kwietniu 2024 roku, następnie dokument zostanie przedłożony Radzie Miasta Lublin.

Diagnoza

Zasoby dziedzictwa narodowego i kulturowego Lublina

W 2017 roku Lublin obchodził 700-lecie lokacji na prawie magdeburskim. Dzieje miasta sięgają jednak znacznie wcześniejszego okresu – najstarsze ślady osadnictwa na wzgórzu Czwartek datowane są na VI wiek. Na styku krzyżujących się tutaj szlaków handlowych przez wieki kształtowało się unikatowe dziedzictwo Lublina. Stare Miasto wyróżnia zachowany układ przestrzenny, autentyczny klimat oraz renesansowe kamienice (np. Konopniców i Lubomelskich) czy Trybunał Koronny (Stary Ratusz). Jednym z najcenniejszych obiektów w Lublinie jest XIV-wieczna bazylika oo. Dominikanów, a na Stare Miasto można dostać się jedną z trzech zabytkowych bram (Krakowską, Grodzką lub Trynitarą).

W historycznym centrum miasta znajduje się również Zamek Lubelski z unikatową kaplicą Świętej Trójcy – symbolem przenikania się na tym terenie kultury łacińskiej i bizantyjskiej – która wraz z XIII-wiecznym donżonem należy do najstarszych zabytków w regionie. W zamku swoją siedzibę ma jedna z największych instytucji muzealnych regionu – Muzeum Narodowe w Lublinie. Cenne dziedzictwo materialne miasta stanowią również liczne zabytki sakralne, w szczególności: archikatedra pw. św. Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty, kościół pw. św. Ducha, kościół i klasztor pobernardyński, kościół pobrygidkowski, kościół i klasztor Kapucynów, kościół ewangelicko-augsburski, kościół i klasztor pw. św. Józefa Oblubieńca NMP (oo. Karmelici Bosi), kościół pw. św. Józefa (dawna cerkiew grecka), kościół pw. św. Mikołaja, cerkiew prawosławna katedralna pw. Przemienienia Pańskiego, zabytkowe pałace: Lubomirskich, Czartoryskich, Biskupi, pałacyk Morskich oraz pomniki: Unii Lubelskiej, Marszałka Józefa Piłsudskiego, Nieznanego Żołnierza, Konstytucji 3 Maja, Józefa Czechowicza, Jana Kochanowskiego, Ofiar Getta. Poza centrum uwagę zwracają ciekawe obiekty architektury modernistycznej, Miasteczko Akademickie UMCS czy osiedle im. Słowackiego (zaprojektowane przez Zofię i Oskara Hansenów).

Świadectwem wielokulturowej historii miasta są zabytkowe nekropolie: jeden z najstarszych w Polsce cmentarzy znajdujący się przy ulicy Lipowej – z częścią rzymskokatolicką, prawosławną i ewangelicką oraz Stary Kirkut na Kalinowszczyźnie z najstarszą w Polsce zachowaną w oryginalnej lokacji macewą.

Zachowaniem i prezentacją dziedzictwa oraz historii miasta zajmuje się wspomniane Muzeum Narodowe w Lublinie wraz ze swoimi 5 oddziałami miejscowymi, m.in. Muzeum Historii Miasta Lublina w Bramie Krakowskiej i Muzeum Józefa Czechowicza przy ulicy Żółtej na Starym Mieście. Zwyczaże i dziedzictwo regionu przybliża Muzeum Wsi Lubelskiej (z sekcją Miasteczko Prowincjonalne Europy Środkowej). Pamięć tragicznej historii II wojny światowej i Zagłady przechowuje położone na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego Państwowe Muzeum na Majdanku.

Najciekawsze zabytki miasta zostały zorganizowane w ramach 6 tematycznych szlaków turystycznych: Znanych Lublinian, Zabytków Architektury, Szlak Wielokulturowy, Szlak Pamięci Żydów Lubelskich, Jagielloński Szlak Unii Lubelskiej oraz Szlak dźwięków miasta. Dodatkowo stworzono Szlak Pamięci – Lublin. Pamięć Zagłady, oraz serię szlaków i spacerów tematycznych po Lublinie (m.in. spacer dotyczący modernizmu w Lublinie, spacer „Szlakiem Pamięci Żołnierzy Wyklętych” czy szlak „Awangarda i Tradycja – architektura użyteczności publicznej w II RP w Lublinie”).

Na uwagę zasługuje fakt, że cały historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny Lublina uznany został za Pomnik Historii. Jest to szczególna forma ochrony najcenniejszych zabytków w Polsce, a tytuł ten nadawany przez Prezydenta RP może otrzymać zabytek o szczególnej wartości historycznej, naukowej i artystycznej, utrwalony w powszechnej świadomości i mający duże znaczenie dla dziedzictwa kulturalnego Polski.

Wyrazem docenienia znaczenia dziedzictwa Lublina w przestrzeni europejskiej jest przyznanie mu Znak Dziedzictwa Europejskiego w 2015 roku. Znak ten, stworzony na wzór listy UNESCO, otrzymują te obiekty – zarówno materialne, jak i niematerialne – które posiadają zasadnicze znaczenie dla historii i dziedzictwa kulturowego Europy. Przyznanie tytułu Lublinowi dotyczyło bezpośrednio obiektów związanych historycznie z zawarciem w 1569 roku unii polsko-litewskiej: kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim, Pomnika Unii Lubelskiej, kościoła pw. św. Stanisława i klasztoru oo. Dominikanów. Znak Dziedzictwa Europejskiego został przyznany Lublinowi jako miastu, które jest symbolem europejskich idei integracyjnych, ponadnarodowego dziedzictwa demokracji i tolerancji oraz dialogu kultur między Wschodem a Zachodem. Lublin, w roku 2019, otrzymał również tytuł „Polskiej Marki Turystycznej” przyznawany przez Polską Organizację Turystyczną.

Istotna część dziedzictwa miasta jest związana z wielowiekową obecnością przedstawicieli różnych narodowości i wyznań. Historię Lublina, oprócz rdzennych Polaków, tworzyli m.in.: Ukraińcy, Niemcy, Ormianie, Tatarzy, Romowie, Szkoci, Holendrzy czy Włosi oraz przedstawiciele różnych wyznań: katolicy, prawosławni, grekokatolicy, protestanci, żydzi i muzułmanie. Znaczącą grupę przez wieki stanowili Żydzi, a Lublin był ważnym centrum żydowskiej kultury i duchowości. Do dziś pozostały materialne ślady tego dziedzictwa – do najważniejszych należą Jeszywas Chachmej, czyli budynek dawnej szkoły rabinackiej, czy Stary i Nowy Kirkut. Nie można również zapomnieć o małych miasteczkach Lubelszczyzny (sztetlach), bogatych w wielokulturową przeszłość i związane z nią dziedzictwo materialne i niematerialne.

Wymienione powyżej społeczności wyznaniowe i narodowe tworzą dziś istotne wydarzenia kulturalne, obejmujące swoim zasięgiem nie tylko miasto czy województwo, ale i cały kraj, prowadzą również aktywną współpracę międzynarodową. Grupy te podtrzymują własną tradycję historyczną, obrzędową, kulturalną czy edukacyjną, wpisując się we współczesną panoramę wielokulturowego Lublina. Istotnym elementem dziedzictwa miasta jest też spuścizna wybitnych postaci historycznych związanych z Lublinem, takich jak: Biernat z Lublina, Jan Kochanowski, Sebastian Klonowic, Jakub Icchak Horowic, Wincenty Pol, Henryk

i Józef Wieniawscy, Józef Czechowicz, kardynał Stefan Wyszyński – Prymas Tysiąclecia, czy kardynał Karol Wojtyła – papież Jan Paweł II. Dzięki pozostawionej przez nich spuściźnie Lublin wnosi znaczący udział w tworzenie narodowego dziedzictwa kulturowego Polski.

Opis stanu bieżącego

1. Zadania Wydziału Kultury Urzędu Miasta Lublin

Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym². *Strategia Kultury Lublin 2030+* zakłada kompleksowy rozwój kultury i współpracę ze wszystkimi podmiotami niezależnie od ich statusu prawnego i organizatora. Jednak ze względu na fakt, że jest to dokument przyjmowany i wdrażany przez Gminę Lublin, niniejsza diagnoza koncentruje się na zasobach miasta.

Kluczową funkcję we wdrażaniu zapisów *Strategii Kultury Lublin 2030+* będzie pełnił Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin³, który „realizuje zadania z zakresu miejskiej polityki kulturalnej, w szczególności:

- udziału w przygotowywaniu i wdrażaniu strategicznych koncepcji rozwoju kultury w mieście Lublin;
- współpracy ze środowiskami twórczymi, instytucjami kultury, organizacjami społeczno-kulturalnymi i edukacyjnymi, podmiotami wspierającymi oraz innymi podmiotami realizującymi zadania w zakresie kultury;
- prowadzenia rejestru miejskich instytucji kultury oraz spraw dotyczących ich tworzenia, przekształcania i likwidacji;
- planowania środków budżetowych na realizację zadań Miasta Lublin w zakresie kultury oraz prowadzenia związanej z tym sprawozdawczości;
- zlecania zadań w zakresie kultury oraz kontroli prawidłowości wydatkowania środków finansowych przekazanych z budżetu miasta Lublin na ich realizację, w tym prowadzenia postępowań administracyjnych o zwrot dotacji;
- prowadzenia spraw związanych z przyznawaniem stypendiów artystycznych, Nagród Miasta Lublin w dziedzinie kultury oraz nagradzania pracowników, animatorów i twórców kultury;
- stymulowania procesów rozwoju sektora kultury w mieście Lublin, w tym: przygotowywania i realizacji nieinwestycyjnych projektów kulturalnych i związanych

² Art. 9 ust. 2 Ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 1991 r., nr 114. poz. 493).

³ Art. 7 ustawy o samorządzie gminnym określa zadaniq własne gminy, jako zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, wskazując wśród nich m.in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Za: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. (Dz.U. 2024 poz. 609).

z nimi projektów i programów miejskich oraz pozyskiwania na nie środków europejskich i innych bezzwrotnych, współpracy z instytucjami kultury w zakresie przygotowywania nieinwestycyjnych projektów kulturalnych i pozyskiwania na ich realizację środków europejskich i innych bezzwrotnych, uczestniczenia w procesie inicjowania i opiniowania projektów inwestycji w infrastrukturę kulturalną Miasta Lublin, a także organizacji szkoleń i zarządzania informacją;

- prowadzenia międzynarodowej współpracy kulturalnej oraz wspierania współpracy międzynarodowej instytucji kultury Miasta Lublin;
- prowadzenia spraw związanych z promocją Miasta Lublin poprzez kulturę i współpracy z instytucjami kultury prowadzonymi przez Miasto Lublin w zakresie promocji ich oferty kulturalnej;
- realizacji projektów i programów kulturalnych angażujących do współpracy jednostki różnych sektorów, w tym twórców, instytucje kultury, szkoły i uczelnie wyższe, placówki badawcze, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze;
- wspierania działań z zakresu edukacji kulturalnej;
- prowadzenia spraw związanych ze współpracą z podmiotami gospodarczymi, instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami nauki i kultury w zakresie realizowanych przez nie zadań wspierających przedsiębiorczość i kreatywność;
- prowadzenia spraw związanych z tworzeniem warunków do rozwoju przemysłów kreatywnych⁴.

W zakresie powierzonym przez Prezydenta Miasta Lublin Wydział Kultury sprawuje również nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez instytucje kultury prowadzone przez Miasto Lublin.

W ramach tworzenia i upowszechniania kultury oraz promocji miasta Wydział Kultury organizuje lub współorganizuje wiele imprez kulturalnych, a także realizuje projekty międzynarodowe. Wydział organizuje kilka własnych wydarzeń: Ekumeniczny koncert kolęd i pieśni bożonarodzeniowych różnych tradycji chrześcijańskich, Gala Kultury, Dzień Unii Lubelskiej, Narodowy Koncert Listopadowy, i współorganizuje z innymi podmiotami szereg wydarzeń cyklicznych, np.: Międzynarodowy Festiwal „Andrzej Nikodemowicz – czas i dźwięk” czy cykl wystaw dzieł polskich plakacistów i grafików w Galerii Saskiej.

Istotnym elementem działalności Wydziału Kultury jest coraz szersza współpraca z Radami Dzielnic. Proponowane przez nie wydarzenia kulturalne finansowane są ze środków pochodzących z ich rezerwy celowej, a realizowane albo przez Wydział, albo przez instytucje kultury. To przeważnie plenerowe imprezy integracyjne, dni dzielnicy, koncerty, prezentacje filmowe czy spektakle.

Wydział Kultury realizuje także współfinansowane ze środków europejskich projekty z zakresu kulturalnej współpracy międzynarodowej. Przykładami takich działań są przeprowadzone

⁴ § 68 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miasta Lublin, <http://bip.lublin.eu/> [dostęp: 25.03.2024].

projekty: „CreArt. Network of Cities for Artistic Creation” („CreArt. Sieć miast na rzecz twórczości artystycznej”), realizowany przez 12 miast partnerskich z 9 państw europejskich oraz „Inwestycja w kulturę. Działania systemowe na rzecz edukacji kulturalnej”, realizowany z partnerami z Ukrainy.

2. Podmioty prowadzące działalność kulturalną

Instytucje kultury

Instytucja kultury to instytucja, dla której działalność kulturalna stanowi podstawowy cel statutowy; jest prowadzona w szczególności w formie: muzeów, biur wystaw artystycznych, galerii i centrów sztuki, bibliotek, domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów⁵. Każda z nich ma swojego organizatora; jeżeli jest nim gmina miejska, mówi się o miejskich instytucjach kultury, jeśli województwo – o wojewódzkich, jeśli ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych – o państwowych.

Na terenie Lublina działa 21 instytucji kultury, prowadzących różnorodną działalność, które razem z prowadzonymi przez siebie oddziałami i filiami działają w blisko 70 punktach miasta.

Miejskie instytucje kultury to:

- Centrum Kultury w Lublinie,
- Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” wraz ze swoimi filiami:
 - Pracownie Kultury Tatary,
 - Pracownie Kultury Maki,
 - Pracownie Kultury Dziesiąta,
- Dzielnicowy Dom Kultury „Węglin” wraz ze swoją filią:
 - Dzielnicowy Dom Kultury „Czuby Południowe”,
- Galeria Labirynt,
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie z 40 filiami,
- Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” oraz prowadzone przez niego Trasa Podziemna, Dom Słów oraz Piwnica pod Fortuną,
- Ośrodek Międzykulturowych Inicjatyw Twórczych „Rozdroża”,
- Teatr im. Hansa Christiana Andersena w Lublinie,

⁵ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 1991 r., nr 114, poz. 493).

- Teatr Stary w Lublinie,
- Warsztaty Kultury w Lublinie,
- Zespół Pieśni i Tańca „Lublin” im. Wandy Kaniorowej.

Na terenie Lublina działa szereg instytucji prowadzonych przez województwo lubelskie. Są to:

- Centrum Spotkania Kultur w Lublinie,
- Filharmonia im. Henryka Wieniawskiego w Lublinie,
- Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie,
- Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” (instytucja współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego),
- Teatr im. Juliusza Osterwy w Lublinie (instytucja współprowadzona przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego),
- Opera Lubelska,
- Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie.

W Lublinie działają również instytucje prowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- Muzeum Narodowe w Lublinie. Muzeum, poza główną siedzibą na Zamku Lubelskim, prowadzi w Lublinie jeszcze 5 oddziałów: Historii Miasta Lublina (Brama Krakowska), Martyrologii „Pod Zegarem”, Józefa Czechowicza, Dworek Wincentego Pola oraz Muzeum Ziemi Wschodnich Dawnej Rzeczypospolitej,
- Państwowe Muzeum na Majdanku (miejsce pamięci zorganizowane na terenie byłego niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego).

Krajobraz instytucjonalny kultury Lublina uzupełniają:

- Akademickie Centrum Kultury i Mediów UMCS „Chatka Żaka”,
- Muzeum Archidiecezjalne Sztuki Religijnej,
- Młodzieżowy Dom Kultury „Pod Akacją” oraz Młodzieżowy Dom Kultury nr 2 – oświatowo-wychowawcze placówki wychowania pozaszkolnego,
- 10 domów kultury i klubów osiedlowych prowadzonych przez spółdzielnie mieszkaniowe: Dzielnicowy Dom Kultury SM „Czechów” (wraz z Pracownią „Miniatura”, Pracownią „Fryderyk” oraz Biblioteką Kameralna), Dom Kultury „Kalinowszczyzna”, Osiedlowy Dom Kultury „Przyjaźni”, Dom Kultury LSM, Klub Osiedlowy „Źródło”, Dom Kultury „Skarpa”, Dom Kultury „Ruta”, Dom Kultury „Łęgi”, Dom Kultury „Błonie”, Klub Osiedlowy „Odeon”,

- kina, m.in.: kino Bajka, Multikino, 2 Cinema City oraz sale kinowe w instytucjach: Centrum Kultury w Lublinie, Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, Akademickie Centrum Kultury i Mediów „Chatka Żaka”, Kino ABC, Warsztaty Kultury w Lublinie.

Instytucje kultury są ważnym organizatorem wydarzeń kulturalnych. W ciągu roku w Lublinie realizują one kilkadziesiąt dużych cyklicznych oraz niezliczoną liczbę mniejszych przedsięwzięć⁶. Wśród dużych wydarzeń można wymienić:

- plenerowe: Noc Kultury, Carnaval Sztukmistrzów, Festiwal Re:tradycja – Jarmark Jagielloński,
- teatralne i performatywne: Festiwal Konfrontacje Teatralne, Festiwal Międzynarodowe Spotkania Teatrów Tańca, Festiwal Teatrów Niewielkich, Festiwal Śleboda/Danutka, Teatralne Przestrzenie Sztuki, Performance Platform Lublin,
- filmowe: Międzynarodowy Festiwal Filmowy Kino Dzieci, Lubelski Festiwal Filmowy, Demakijaż – Festiwal Kina Kobiet,
- muzyczne: Lublin Jazz Festiwal, Festiwal Tradycji i Awangardy Muzycznej „Kody”, Festiwal Wschód Kultury – Inne Brzmienia, Letnia Scena w Wirydarzu Centrum Kultury,
- poświęcone sztuce w przestrzeni publicznej: Festiwal Sztuki w Przestrzeni Publicznej Open City / Otwarte Miasto,
- sztuka słowa: Polsko-Ukraińskie Spotkania Mistrzów Słowa, cykl „Bitwa o kulturę / literaturę” w Teatrze Starym w Lublinie, spotkania Kultury Enter, spotkania w ramach Wschodniego Expressu,
- inne: Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne im. Ignacego Wachowiaka, Wielokulturowy Lublin, Festiwal Śladami Singera, Centralny Plac Zabaw.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta Lublin

Zasady współpracy z trzecim sektorem określa Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zgodnie z którą organizacjami pozarządowymi są podmioty:

1. niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych⁷,

⁶ Informacje o wydarzeniach kulturalnych znajdują się na miejskim portalu informacji kulturalnej www.kultura.lublin.eu.

⁷ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r., nr 157, poz. 1241).

2. niedziałające w celu osiągnięcia zysku – osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4⁸.

Organizacje pozarządowe to ważny partner dla jednostek samorządu terytorialnego w realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki, wymienionych w ustawie w katalogu działalności pożytku publicznego⁹. Organy administracji publicznej, realizując zadania z zakresu działalności pożytku publicznego, zobowiązane są do szerokiej współpracy z organizacjami pozarządowymi, obejmującej zarówno zlecenie im realizacji zadań publicznych¹⁰, jak i działania informacyjne, konsultacyjne czy doradcze¹¹. W tym celu corocznie uchwalany jest program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Organizacje pozarządowe wykonują zadania publiczne na podstawie dotacji przyznawanych w otwartych konkursach ofert lub zgodnie z trybem określonym w art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹². Kryteria przyznawania dotacji odpowiadają założeniom polityki kulturalnej Lublina. W roku 2023 projekty były zgłaszane w ramach następujących zadań:

- Miasto Kultury – projekty kulturalne o zasięgu miejskim, regionalnym, ogólnopolskim lub międzynarodowym, które powinny podnosić jakość życia mieszkank i mieszkańców Lublina;
- Dzielnice Kultury – projekty mające na celu zwiększenie potencjału kulturalnego lubelskich dzielnic oraz włączenie społeczności lokalnych w proces rozwoju miasta poprzez kulturę. Przedsięwzięcia obejmują w szczególności: realizację działań z zakresu edukacji kulturalnej, działania integrujące mieszkanki i mieszkańców, aktywizujące i włączające ich w czynne uczestnictwo w kulturze oraz wzbogacenie oferty wydarzeń artystycznych i kulturalnych prezentowanych w dzielnicach;

⁸ Art. 3 pkt 2 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r., nr 96, poz. 873, z póź.zm.).

⁹ Tamże, art. 4.

¹⁰ Działalność pożytku publicznego poza organizacjami pozarządowymi mogą również prowadzić podmioty wymienione w art. 3 ust. 3, czyli:

„1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;

2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;

3) spółdzielnie socjalne;

4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów Ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. Nr 127, poz. 857, z póź. zm.), które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników”.

Za: tamże.

¹¹ Por. tamże, art. 5.

¹² Por. tamże.

- Miasto Kultury – Obsługa miejskiego systemu informacji kulturalnych w latach 2022–2024.

Analiza liczby dotacji oraz łącznych kwot przyznawanych na realizację zadań z zakresu kultury i sztuki organizacjom pozarządowym przedstawionych w poniższej tabeli pozwala zauważyć, że szczytowy okres aktywności organizacji przypadał na lata 2016–2019 i bezpośrednio był związany ze zwiększonymi nakładami finansowymi przeznaczanymi przez miasto na otwarte konkursy ofert. Większe nakłady finansowe wiązały się przede wszystkim z obchodami 700. rocznicy nadania Lublinowi praw miejskich przypadającymi na rok 2017 oraz 450. rocznicę zawarcia unii lubelskiej przypadającą na rok 2019. Okres 2020–2023 odznacza się znaczącym spadkiem przeznaczanych środków, co związane jest między innymi z pandemią COVID-19, wojną w Ukrainie, wysoką inflacją oraz niekorzystnymi zmianami w zakresie finansowania jednostek samorządu terytorialnego¹³.

1. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – Dotacje dla NGO

Rok	Liczba dotacji	Kwota w zł
2014	197	3 124 903,73 zł
2015	228	3 967 575,03 zł
2016	262	4 722 552,18 zł
2017	271	6 134 153,52 zł
2018	278	4 799 372,64 zł
2019	275	5 192 252,82 zł
2020	200	2 934 797,10 zł
2021	177	2 853 401,25 zł
2022	194	2 834 586,87 zł
2023	206	3 399 999,93 zł
łącznie	2288	39 963 595,07 zł

Źródło: opracowanie własne.

¹³ W wyniku zmian podatkowych, które wprowadził tzw. „Polski Ład”, łącznie w latach 2020-2023 ubytek dochodów Miasta Lublin z tytułu udziału w PIT wyniósł ponad 560 mln zł. Kwota rekompensaty za lata 2021-2023, jaką otrzymało Miasto to 236 mln zł. Oznacza to, że w ostatnich latach Lublin stracił ponad 320 mln zł.

Miasto – świadome, jak ważne jest zaangażowanie lublinian w kreowanie życia kulturalnego – musi podejmować starania na rzecz ciągłego rozwoju współpracy z sektorem pozarządowym. Silny sektor pozarządowy jest niezbędny do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, integracji mieszkanki i mieszkańców oraz budowania tożsamości lokalnej.

Wśród organizacji pozarządowych aktywnie działających w dziedzinie kultury należałoby wymienić te, które są organizatorami dużych projektów i festiwali. Należą do nich np.:

- Fundacja Akademickiego Centrum Kultury i Mediów UMCS „Chatka Żaka”,
- Fundacja Animatorów i Twórców Kultury „Trach”,
- Fundacja Belriguardo,
- Fundacja Camera Femina,
- Fundacja Kultury Audiowizualnej „Beetle”,
- Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja,
- Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza,
- Fundacja Kultura Enter,
- Fundacja Nieprzetartego Szlaku,
- Fundacja Sztukmistrze,
- Fundacja Szpilka,
- Fundacja Teatrikon,
- Fundacja Teatroterapia Lubelska,
- Stowarzyszenie Festiwal Brunona Schulza,
- Kresowa Akademia Smaku,
- Wschodnia Fundacja Kultury Akcent,
- Stowarzyszenie Animatorów Ruchu Folkowego,
- Stowarzyszenie Rozwoju Kultury Akademickiej,
- Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego,
- Związek Polskich Artystów Plastyków.

Organizacje pozarządowe przy wsparciu finansowym Miasta Lublin realizują wiele ważnych wydarzeń kulturalnych. W ostatnich latach były to m.in.:

- Bruno4ever. Dni Brunona Schulza – SchulzFest,
- cykl koncertów „Wielkopostne śpiewanie”,

- Demakijaż – Festiwal Sztuki Kobiet,
- Harmonie Starego Miasta,
- Letnia Szkoła Tradycji,
- Ogólnopolski Konkurs Recytatorski im. Józefa Czechowicza,
- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Studenckiej i Turystycznej „Bakcynalia”,
- Ogólnopolski Festiwal „Studencka Wiosna Teatralna”,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Ludowej „Mikołajki Folkowe”,
- Międzynarodowy Festiwal „Muzyka i Plastyka – Tempus Paschale”,
- Ogólnopolski Przegląd Hejnałów Miejskich,
- Wschodnioeuropejski Festiwal Cyrku Współczesnego „Cyrkulacje”,
- Arena Gier.

Miasto współpracuje również ze spółdzielczymi i osiedlowymi domami oraz klubami kultury. Przykładami wspartych projektów są m.in.:

Polskie Towarzystwo Mieszkaniowe Lublin:

- działalność całoroczna Domu Kultury „Kalinowszczyzna”,
- Kulturalne osiedle PRZYJAŹNI w dzielnicy Tatary – działalność całoroczna,
- ODEON – kulturalne osiedle Kalinowszczyzna – działalność całoroczna,
- Z kulturą za pan brat 2023 w KO ŹRÓDŁO – działalność całoroczna.

Kultura Czubów:

- Kultura z Rutą,
- O! Bło (DK „Błonie”),
- Łęgi 2024 – kultura po sąsiedzku,
- Kultura Skarpy.

Stowarzyszenie Wspierania Kultury Dzielnicy „Czechów” – „Rondo”:

- Kultura w Pracowniach „Miniatura” i „Fryderyk”,

- Różny wiek, podobne pasje (Dzielnicowy Dom Kultury SM „Czechów”).

Wsparcie otrzymują również świetlice środowiskowe (np. Stowarzyszenie Łabędź – Centrum Młodzieży „Nie lękajcie się” czy Oratorium – Centrum Młodzieżowe Sióstr Salezjanek).

Instytucje oświatowe i uczelnie wyższe

Potencjał edukacyjny Lublina tworzy 9 uczelni wyższych¹⁴ (na których studiuje blisko 60 tys. studentek i studentów, z czego ponad 9 000 zagranicznych z ponad 100 krajów, oferujących ponad 200 kierunków studiów), 115 lubelskich szkół i zespołów szkół oraz 170 przedszkoli, punktów i oddziałów przedszkolnych. Wszystkie te podmioty to partnerzy rozwoju kulturalnego miasta, prowadzący działalność i edukację kulturalną nie tylko w ramach realizowanych programów i ram kształcenia, lecz również poza nimi. Istniejące w szkołach koła zainteresowań oraz działające na uczelniach koła naukowe, amatorskie grupy studenckie i samorządy stanowią naturalną przestrzeń dla kultury.

Myśląc o upowszechnianiu aktywnego uczestnictwa w kulturze wśród uczennic i uczniów oraz studentek i studentów, należy pamiętać o zmianach, jakie w ostatnich latach zaszły w podstawie kształcenia, i prowadzić działania mające na celu uzupełnianie ich oferty w tym zakresie. Przy obserwowanych obecnie tendencjach do ograniczania zajęć związanych z kształceniem artystycznym, na co wpływ mają również zmiany demograficzne, niezbędne wydaje się stałe doskonalenie przygotowywanej oferty z zakresu edukacji kulturalnej przeznaczonej dla dzieci i młodzieży oraz dostosowywanie jej do nowych wyzwań. Konieczna jest intensyfikacja współpracy pomiędzy szkołami a operatorami kultury, zarówno na poziomie kuratorium i wydziałów merytorycznych, jak i instytucji kultury i innych podmiotów działających w obszarze kultury. Przykładem ciekawych inicjatyw w tym obszarze są programy „Szkolne Budżety Obywatelskie” i „Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnice” – drugi z nich ma na celu zwiększenie zaangażowania młodzieży w życie kulturalne miasta, również poprzez projekty z zakresu edukacji kulturalnej.

Poza ogólnym systemem kształcenia w Lublinie funkcjonuje system kształcenia artystycznego, na który składają się:

- szkoły artystyczne: Zespół Szkół Plastycznych im. Cypriana Kamila Norwida w Lublinie, Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Karola Lipińskiego, Prywatna Szkoła Muzyczna I stopnia im. Witolda Lutosławskiego, Społeczna Szkoła Muzyczna I i II stopnia Towarzystwa im. Henryka Wieniawskiego, Szkoła Muzyczna I i II stopnia im.

¹⁴ 5 uczelni ma charakter publiczny: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS), Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL), Uniwersytet Medyczny (UM), Uniwersytet Przyrodniczy (UP), Politechnika Lubelska (PL), natomiast 4 niepubliczny: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji (WSEI), Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie (WSPA), Akademia Nauk Społecznych i Medycznych w Lublinie – Akademia Nauk Stosowanych (ANSiM), Akademia Nauk Stosowanych Wincentego Pola w Lublinie.

Tadeusza Szeligowskiego, Lubelska Szkoła Jazzu i Muzyki Rozrywkowej II stopnia,

- Lubelska Szkoła Sztuki i Projektowania, Policealne Studium Plastyczne im. Stanisława Wyspiańskiego w Lublinie, Akademia Teatralno-Wokalna Jerzego Turowicza,
- Wydział Artystyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, który oferuje studia na kierunkach: edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych, jazz i muzyka estradowa, malarstwo, grafika oraz Graphic Arts,
- Kierunki kreatywne na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, Uniwersytecie Przyrodniczym, Politechnice Lubelskiej, Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji oraz Akademii Nauk Stosowanych Wincentego Pola w Lublinie,
- Społeczne Ognisko Baletowe w Lublinie.

Z założenia system ten ma umożliwić zindywidualizowane kształcenie dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionych w różnych dziedzinach sztuki.

Absolwentami Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej są liczni artyści, którzy swoją twórczością wzbogacają kulturę miasta, jednocześnie pełniąc funkcję ambasadorów Lublina w Polsce i na świecie. Osoby uczące się i studiujące kierunki artystyczne stymulują rozwój sektora kreatywnego i innych dziedzin gospodarki. Kluczową rolę odgrywa również współpraca z pracowniczkami i pracownikami oraz studentkami i studentami Pracowni Animacji Kultury Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS. Należy przy tym stwierdzić, iż w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce, w Lublinie może być odczuwalny brak wyższej uczelni artystycznej.

Współpraca między kulturą a edukacją powinna w szczególności stwarzać warunki do uwalniania w uczennicach i uczniach oraz studentkach i studentach potencjału twórczego oraz dążyć do jego optymalizacji dla rozwoju kreatywności i innowacyjności. Warto wspomnieć o działaniach kulturalnych podejmowanych przez studentki i studentów, często przy wsparciu miasta, takich jak: Lublinalia – Lubelskie Dni Kultury Studenckiej czy Lublin Akademicki.

Artyści, animatorzy i menedżerowie kultury

Lublin przez wieki był miastem kultury, w którym tworzyli wielcy artyści. Również obecnie jest prężnym ośrodkiem sztuki, a wśród współcześnie działających artystek i artystów związanych z Lublinem należy wymienić m.in.: Leszka Mądzika, Janusza Opryńskiego, Włodzimierza Staniewskiego, Beatę Kozidrak z zespołem BAJM, Budkę Suflera, Jarosława Koziarę, Marcina Wrońskiego i Sławomira Marca.

W ostatnich latach pojawiła się grupa utalentowanych twórczyń i twórców związanych z Lublinem. Należą do nich m.in. : Rafał Rozmus, Paweł Passini, Łukasz Witt-Michałowski, Robert Kuśmirowski, Tomasz Kozak, Sławomir Toman, Mariusz Tarkawian, Łukasz Jemioła, Natalia Wilk, Monika Śliwińska, Barbara Gryka, Krzysztof Zalewski, Radosław Skubaja (Skubas), Bracia Kacperczyk, Rasmentalism, Jakub Ciężki czy Hania Czaban. Ich aktywność przejawia się w nad wyraz licznej liczbie projektów kulturalnych i dzieł, które znane są nie tylko w Polsce, ale także – coraz częściej – w Europie i na świecie.

Na mapie lubelskiej kultury i w grupie wybitnych twórczyń i twórców szczególne miejsce zajmuje teatr. Wartymi wspomnienia są m.in.:

- Ośrodek Praktyk Teatralnych „Gardzienice” (Włodzimierz Staniewski),
- Scena Plastyczna KUL (Leszek Mądzik),
- Teatr Provisorium (Janusz Opryński),
- Scena Prapremier InVitro (Łukasz Witt-Michałowski),
- neTTheatre (Paweł Passini).

Należy także wymienić działania w obszarze teatru tańca np. Lubelski Teatr Tańca kierowany przez Ryszarda Kalinowskiego.

Również młodsze pokolenie artystek i artystów świadczy o sile lubelskiego środowiska. Warto wymienić kilku z nominowanych i laureatów Lubelskiego Wyróżnienia Kulturalnego „Żurawie” przyznawanego od 2008 roku najwybitniejszym młodym twórczyniom i twórcom, którzy nie ukończyli 30. roku życia. Nagrody przyznawane są w 5 kategoriach, w tym 4 artystycznych.

Wśród nominowanych i laureatów Żurawi w ostatnich latach znaleźli się m.in.:

- słowo: Wojciech Dunin-Kozicki, Mateusz Nowak, SinSen, Kamil Brewiński, Diset, Grzegorz Jędrak, Rafał Rutkowski, Olga Maciupa, Justyna Kulikowska;
- dźwięk: Zofia Bernad, Sebastian Kozak, Wojciech Kubica, Joanna Ewa Zawłocka, Golden, Dorota Krempa, Hubert „Jahdeck” Pyrgies, Wojciech Klon, Rafał Rozmus;
- obraz: Paweł Adamiec, Seweryn Chwała, Jakub Kijuc, Maciej Pałka, Maciej Rukasz, Paweł Korbus, Florentyna Nastaj, Kosma Ostrowski, Dominik Szcześniak, Marta Zgierska, Anna Chabros, Ewelina Drzał, Tomek Pizoń, Karolina Jóźwik;
- animator kultury: Jacek Harasimiuk, Cezary Hunkiewicz, Agnieszka Jarmuł, Renata Kołaczek, Marta Ryczkowska, Daniel Adamczyk, Darek Figura, Karol Grabiec, Ewelina Jurasz, Joanna Reczek, Michał Sieńko, Tymoteusz Wojna, Barbara Żarinow, Agata Sztorc, Dominika Knap;
- ruch (przyznawane od 2023 roku): Maria Micek.

Działalność kulturalna to także animacja kultury i działania wspomagające działalność artystyczną i towarzyszące jej, w tym popularyzacja sztuki – w Lublinie działa wiele osób zajmujących się taką działalnością. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest rozwój nowych animatorów i menedżerów kultury. Zazwyczaj są oni skupieni wokół instytucji kultury (Centrum Kultury w Lublinie, Warsztaty Kultury w Lublinie) i organizacji pozarządowych (Fundacja Teatrikon, Fundacja Sztukmistrze, Fundacja Strefa Dorastania, Fundacja Dobrych Pomysłów), rzadziej prowadzą działania samodzielnie.

Parafie i związki wyznaniowe

Ważnym organizatorem życia społecznego działającym na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie są kościoły i związki wyznaniowe jednoczące wspólnoty religijne. Na terenie Lublina działa ok. 40 parafii rzymskokatolickich oraz parafie: ewangelicko-augsburska, greckokatolicka, polskokatolicka i 2 prawosławne, filia Gminy Wyznaniowej Żydowskiej oraz Oddział Lubelski Ligi Muzułmańskiej w RP. Ich współistnienie, ale także bogate tradycje i obrzędowość stanowią przyczynek do budowania dialogu międzykulturowego i edukacji wielokulturowej. Wszystkie wymienione podmioty angażują się w przybliżający mieszkańcom i mieszkańcom różnorodność kulturową miasta Festiwal Wielokulturowy Lublin organizowany przez Centrum Kultury w Lublinie.

W kontekście rozwoju dzielnic parafie i związki wyznaniowe stanowią ważne centra aktywności lokalnej, prowadząc na rzecz społeczności bogatą działalność społeczną i kulturalną. Od lat wiele z parafii organizuje festyny (np. „Rodzinalia”, „Parafiada”, Festyn Rodzinny ze Świętym Janem Pawłem II) będące miejscami spotkań i integracji, prowadzi szkoły (np. Szkoła Podstawowa Sióstr Urszulanek Unii Rzymskiej, XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki) oraz ośrodki i centra aktywności (m.in. Salezjańska Świetlica Środowiskowa im. św. Dominika Savio czy Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego, Oratorium – Centrum Młodzieżowe Sióstr Salezjanek). W ramach tych struktur, ale i nie tylko, organizują one cykliczne zajęcia z zakresu edukacji kulturalnej; otrzymują również środki na realizację zadań publicznych (zgodnie z art. 3 pkt 3 ust. 1 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), w ramach których w ostatnich latach zostały zrealizowane takie projekty, jak: Międzynarodowy Festiwal Organowy Lublin – Czuby (Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętej Rodziny), Lubelski Festiwal Chórów Parafialnych (Parafia Rzymskokatolicka pw. Matki Bożej Różańcowej) czy Lubelska Wiosna Organowa (Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty).

3. System nagród i stypendiów

Jednym z działań na rzecz rozwoju środowiska kultury jest system nagród¹⁵ i stypendiów¹⁶. Ma on na celu docenienie i wyróżnienie osób, instytucji i innych podmiotów za ich osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej i upowszechniania kultury, uznanie wybitnych dokonań w danej dziedzinie oraz poszerzenie możliwości ich działań.

Doroczne Nagrody Miasta Lublin w dziedzinie kultury są przyznawane w następujących kategoriach:

- Nagroda Artystyczna Miasta Lublin,
- Nagroda Miasta Lublin za Upowszechnianie Kultury,
- Nagroda Miasta Lublin za Całokształt Działalności.

W celu wzmocnienia roli finansowego wspierania kultury przez podmioty prywatne przyznawana jest także Nagroda Miasta Lublin dla Mecenasa Kultury. To jednocześnie sposób na wyrażenie wdzięczności i nagrodzenie osób lub instytucji, które inwestują w sztukę i kulturę, co może prowadzić do większego wsparcia finansowego dla dziedzin artystycznych. Nagroda może też stanowić inspirację dla innych do angażowania się w mecenat kultury.

Dotychczasowymi laureatami Nagród Miasta Lublin są m.in.:

- Nagroda Artystyczna Miasta Lublin: Natasza Ziółkowska-Kurczuk, Piotr Selim, Łukasz Witt Michałowski i Marcin Wroński, Leszek Mądzik, Budka Suflera, Janusz Opryński, Andrzej Nikodemowicz, Robert Kuśmirowski, Jarosław Koziara, Marcin Wroński, Jacek Boniecki, Zbigniew Włodzimierz Fronczek, Jacek Giszczak, Bohdan Zadura, Paweł Passini, Małgorzata Pawlak, Monika Śliwińska, Muzeum Narodowe w Lublinie;
- Nagroda Miasta Lublin za Upowszechnianie Kultury: Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego, Zdzisław Ohar, Mateusz Nowak, Wschodnia Fundacja Kultury „Akcent”, Grzegorz Józefczuk, Dzielnicowy Dom Kultury „Węglin”, Lubelski Teatr Tańca, Zespół Pieśni i Tańca „Lublin” im. Wandy Kaniorowej, Scena Prapremier InVitro, Lubelski Teatr Tańca, Mirosław Olszówka, Magdalena Gach-Leziak, Agata Sztorc-Gromaszek, Fundacja Sztukmistrze;

¹⁵ Uchwała nr 745/XXX/2013 Rady Miasta Lublin z dnia 25 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania dorocznych nagród za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej i upowszechniania kultury (Dz. Urz. Województwa Lubelskiego nr 2013.2478 z dnia 2013.05.09), <https://bip.lublin.eu/rada-miasta-lublin/uchwaly-rm-lublin/vi-kadencja-rady-miasta-lublin-2010-2014/sesja-nr-xxx-z-dnia-25-04-2013/2,16017,2,2,1,ver.html> [dostęp: 25.03.2024].

¹⁶ Uchwała nr 1029/XXXII/2021 Rady Miasta Lublin z dnia 21 października 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania stypendiów dla osób zajmujących się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury oraz ich wysokości, <https://bip.lublin.eu/rada-miasta-lublin/uchwaly-rm-lublin/viii-kadencja-rady-miasta-lublin-2018-2023/sesja-nr-xxxii-w-dniu-21-10-2021/64,28157,2,4,1,ver.html> [dostęp: 25.03.2024].

- Nagroda Miasta Lublin za Całokształt Działalności: Henryk Kowalczyk, Zygmunt Nasalski, Waldemar Michalski, Grażyna Lutosławska, Leszek Mądzik, Zbigniew Strzałkowski, Mieczysław Jurecki, Bogusław Wróblewski, Krzysztof Cugowski, prof. dr hab. Urszula Bobryk, prof. dr hab. Lechosław Lameński, Grzegorz Linkowski, Stanisław Bałdyga;
- Nagroda Miasta Lublin dla Mecenasa Kultury: Bank Gospodarki Żywnościowej S.A. w Lublinie, PGE Dystrybucja S.A., Centrum Handlowe Vivo! Lublin, Browar Perła Lublin S.A., Budimex S.A., PKO Bank Polski Oddział Detaliczny w Lublinie, Lubelski Węgiel Bogdanka S.A., Intrograf-Lublin S.A., Anna i Maciej Manieccy.

Ich uzupełnieniem są Nagrody Okolicznościowe przyznawane za działalność lub osiągnięcia o istotnym znaczeniu, dokonania w dziedzinie twórczości artystycznej i upowszechniania kultury, ale także z okazji jubileuszu działalności na rzecz lubelskiej kultury.

Osoby zajmujące się twórczością artystyczną i upowszechnianiem kultury mogą również otrzymać stypendium Prezydenta Miasta Lublin:

- na realizację projektu z zakresu twórczości artystycznej lub upowszechniania kultury,
- za osiągnięcia artystyczne o randze międzynarodowej lub ogólnopolskiej,
- na realizację młodzieżowego projektu z zakresu twórczości artystycznej lub upowszechniania kultury,
- na czynny udział w międzynarodowym lub ogólnopolskim konkursie, festiwalu, przeglądzie lub projekcie kulturalnym odbywającym się poza Lublinem.

2. Stypendia Prezydenta Miasta Lublin w latach 2014–2023

Rok	Liczba stypendiów	Kwota
2014	42	147 318,00 zł
2015	66	310 600,00 zł
2016	97	398 360,00 zł
2017	203	799 498,00 zł
2018	109	500 000,00 zł
2019	159	620 000,00 zł
2020	117	488 050,00 zł
2021	111	511 500,00 zł

2022	136	399 700,00 zł
2023	117	296 800,00 zł
łącznie	11571157	4 471 826,00 zł

Źródło: opracowanie własne.

4. Programy „Dzielnice Kultury” i „Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnice”

„Dzielnice Kultury” to zainicjowany przez Wydział Kultury w 2013 roku wieloletni interdyscyplinarny program, którego celem jest zwiększenie potencjału kulturalnego 27 dzielnic Lublina. W ciągu 7 edycji zrealizowano ponad tysiąc projektów, szczególne znaczenie miały jubileuszowe edycje programu „Dzielnice Kultury”, poświęcone obchodom 700-lecia Lublina, 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę oraz 450-lecia podpisania unii lubelskiej. „Dzielnice Kultury” stanowią odpowiedź na silne skupienie instytucji i infrastruktury kulturalnej w centrum, które może prowadzić do dysproporcji w dostępie do kultury na poszczególnych obszarach miasta. Program daje możliwość powszechnego, nieskrępowanego uczestnictwa w kulturze zarówno w charakterze twórcy, jak i odbiorcy. Projekty będące częścią programu są tworzone i realizowane przez mieszkanki i mieszkańców. Obecnie jego realizacją zajmują się operatorzy programu: Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” i Dzielnicowy Dom Kultury „Węglin”.

Program „Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnice” jest rozwinięciem formuły „Dzielnice Kultury”. W 2022 roku odbyła się jego pierwsza edycja, poświęcona projektom młodzieżowym i skierowanym do młodzieży. Program koordynowany jest przez Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, jego realizacją zajmują się operatorzy programu: Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” i Dzielnicowy Dom Kultury „Węglin” (oraz od 2023 roku Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja). Każdy z operatorów programu koordynuje pracę w różnych dzielnicach miasta; w zależności od potrzeb i specyfiki danego obszaru tworzy od podstaw lub intensyfikuje prowadzone w nich działania kulturalne, dążąc do stworzenia kompletnej i spójnej oferty kulturalno-edukacyjnej.

Edycje realizowane w latach 2022-2023 zostały poświęcone wyłącznie młodzieży, z racji przyznania Lublinowi tytułu Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023.

5. Przemysły kreatywne

Przemysły kreatywne to coraz szybciej rozwijający się sektor w Lublinie, wyrosły na styku kultury, sztuki, IT, rzemiosła i nowych mediów. Tworzone są dzięki innowacyjnemu podejściu, a także w odpowiedzi na występujące na rynku potrzeby. *Strategia Lublin 2030* zwraca uwagę na duży potencjał rozwojowy przemysłów kreatywnych wynikający m.in. z obecności uczelni

wyższych, istniejącego rynku wydarzeń kulturalnych, prężnego rozwoju branży IT w mieście oraz szeroko rozumianej przyjazności miasta. Wśród barier rozwoju można wymienić relatywnie niski popyt, w tym niewielką liczbę zleceń ze strony biznesu. Obecnie w Lublinie zarejestrowanych jest ponad 50 000 firm (ponad 98% to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 osób), z czego ponad 3500 to firmy z sektora przemysłów kreatywnych. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w całkowitej liczbie nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w Lublinie jest wyższy od wskaźnika krajowego. W 2023 roku w Lublinie wartość wskaźnika wyniosła 7,57%, w całym kraju zaś – 7,23%.

Na podstawie przeprowadzonych analiz¹⁷ do sektora przemysłów kreatywnych należą następujące podsektory:

- architektura,
- książki i rynek wydawniczy,
- design,
- film i wideo,
- wydarzenia artystyczne,
- muzyka,
- radio i telewizja,
- gry i oprogramowanie,
- reklama,
- biblioteki i muzea.

Miasto aktywnie działa na rzecz sektora przemysłów kreatywnych. Do najważniejszych inicjatyw z ostatnich lat zaliczyć możemy:

- organizację w latach 2017–2023 ogólnopolskiego konkursu na najlepszy start-up kreatywny,
- realizację projektów międzynarodowych mających na celu zdiagnozowanie sektora kreatywnego w Lublinie – Creative Spirits oraz RCIA,
- realizację działań skierowanych bezpośrednio do sektora, takich jak Kreatywne Vouchery (granty dla kreatywnych) oraz konkurs Kreatywni (promocja młodych przedstawicieli sektora).

¹⁷ W ramach projektu Regional Creative Industries Alliance (RCIA) opracowano dwie analizy przemysłów kreatywnych w Lublinie: Strategia rozwoju sektora przemysłów kreatywnych w Lublinie i Lubelskim Obszarze Funkcjonalnym na lata 2020 - 2030 oraz Analiza stanu przemysłów kreatywnych w Lublinie.

6. Inwestycje kulturalne

Na przestrzeni ostatnich lat w mieście zrealizowano wiele inwestycji infrastrukturalnych, które miały odpowiadać na potrzeby kulturalne lublinian. Większość z nich dotyczyła rozwoju sieci instytucji kultury w dzielnicach, ale zrealizowano również projekty wzmacniające instytucje kultury działające w centrum miasta. Wszystkie wskazane poniżej projekty, z wyłączeniem Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, zostały zrealizowane przez Miasto Lublin lub przez organizacje pozarządowe przy wsparciu miasta:

- generalny remont budynku Centrum Kultury w Lublinie – 2013 rok,
- utworzenie w kamienicy przy ulicy Żmigród 1 Domu Słów (wcześniej Izba Drukarstwa) – instytucji artystyczno-edukacyjnej – 2014 rok,
- utworzenie filii Dzielnicowego Domu Kultury „Węglin” – DDK „Czuby Południowe” oraz Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice” – Pracownie Kultury Maki – 2015 rok,
- ukończenie remontu Centrum Spotkania Kultur (instytucji kultury samorządu województwa lubelskiego) i rozpoczęcie jego działalności – 2016 rok,
- rozwój sieci filii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie (aktualnie 40 filii), w tym powstanie Biblio, Biblioteki na Poziomie, Bioteki,
- Spilno Lublin (przestrzeń dla młodych mieszkanek i mieszkańców miasta z Polski i Ukrainy) – 2022 rok,
- Baobab (przestrzeń służąca wymianie doświadczeń, realizacji projektów oraz spotkań migrantek i migrantów, uchodźczyń i uchodźców, mieszkanek i mieszkańców Lublina) – 2023 rok,
- Przestrzenie Młodych, które powstały w ramach obchodów Europejskiej Stolicy Młodzieży 2023:
 - „Hej!” – pierwsza przestrzeń młodzieżowa, która powstała przy ulicy Peowiaków 11,
 - Po prostu Fajne Miejsce! – Przestrzeń Młodych przy ulicy Jana Sawy 5, dzielnica Rury,
 - Prusa 2 – Przestrzeń Młodych przy ulicy Prusa 2, dzielnica Śródmieście,
 - ReWir – Przestrzeń Młodych przy ulicy Królowej Bony 8, dzielnica Felin,
 - Baza – Przestrzeń Młodych przy ulicy Długiej 88, dzielnica Kośminek,
 - Punkt Kultury – Przestrzeń Młodych przy ulicy Skibińskiej 21, dzielnica Bronowice,

- Kosmos – Przestrzeń Młodych przy Alejach Racławickich 33, dzielnica Wieniawa,
 - Piwnica Labiryntu – Przestrzeń Młodych przy ulicy księdza Jerzego Popiełuszki 5, dzielnica Wieniawa.
- utworzenie kolejnej filii Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice”- Pracownie Kultury Dziesiąta – 2023 rok;
 - remont zabytkowych piwnic klasztoru powiżytkowskiego przy ulicy Peowiaków 12 w budynku Centrum Kultury w Lublinie – 2023 rok,

Równocześnie miasto dostrzega potrzebę stworzenia nowych miejsc na kulturalnej mapie miasta. Planowane i rozważane są następujące inwestycje:

- Centrum Sztuki Dzieci i Młodzieży w Lublinie, związane z nim przeniesienie siedziby Teatru im. Hansa Christiana Andersena w Lublinie oraz utworzenie nowych przestrzeni Miejskiej Biblioteki Publicznej i Dzielnicowego Domu Kultury „Bronowice” – inwestycja w trakcie przygotowania dokumentacji,
- remont Domu Słów, oddziału Ośrodka Brama Grodzka – Teatr NN,
- Centrum Sztuki Współczesnej,
- Centrum Nauki,
- Muzeum Techniki, Przemysłu i Rzemiosła,
- Centrum Nowego Cyrku.

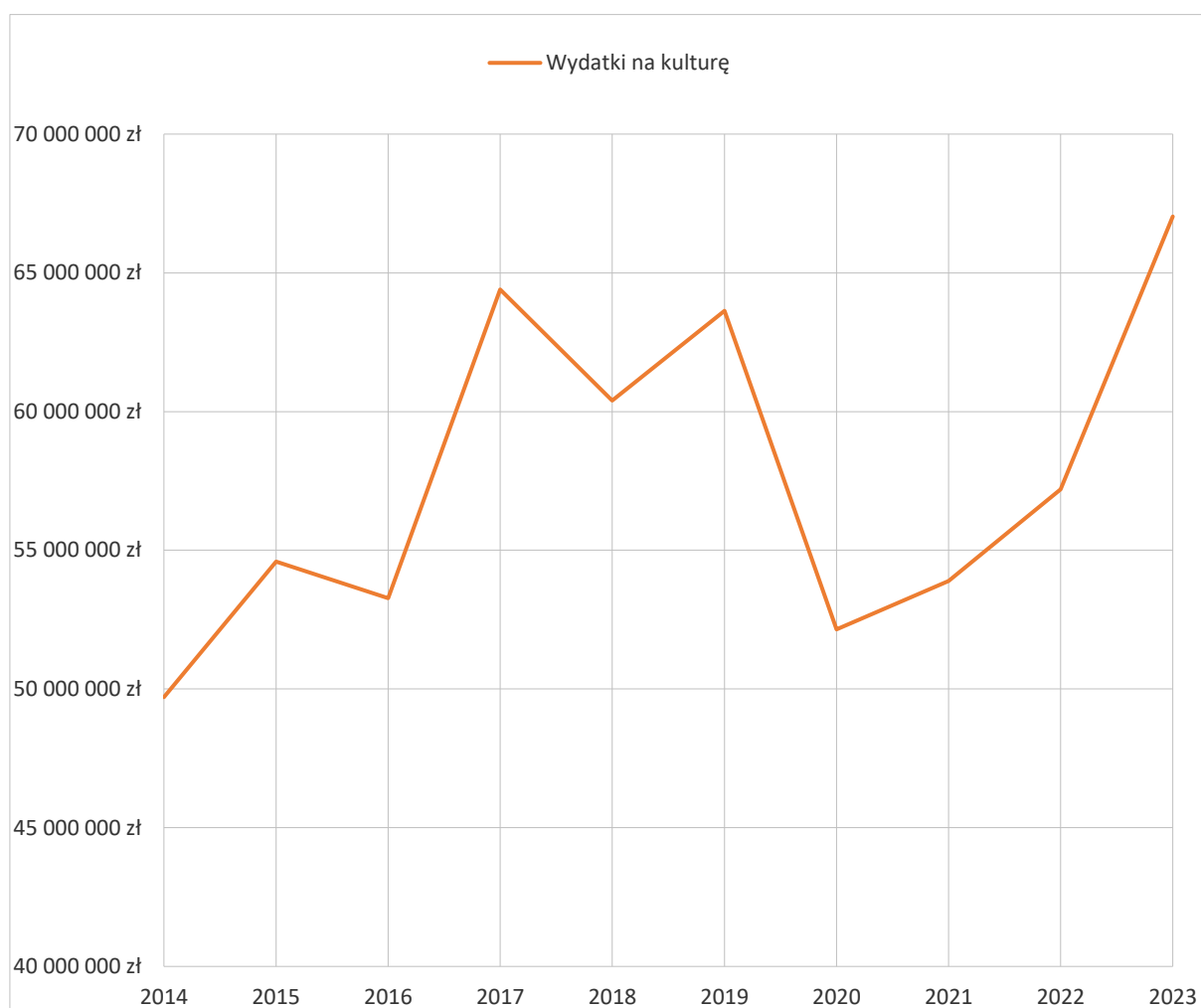
Obok inwestycji o charakterze stricte kulturalnym w mieście przeprowadzono liczne projekty mające na celu poprawę stanu obiektów historycznych (np. klasztoru oo. Dominikanów, Wieży Trynitarzkiej, Zamku Lubelskiego – siedziby Muzeum Narodowego w Lublinie, Jeszywas Chachmej, Ogrodu Saskiego, placu Litewskiego, Parku Ludowego) oraz przestrzeni rekreacyjno-sportowej (Aqua Lublin, budowa Areny Lublin, rozwój sieci ścieżek rowerowych, remont stadionu lekkoatletycznego, plan zagospodarowania sieci dolin rzecznych i wąwozów, rozbudowa i poprawa infrastruktury rekreacyjnej wokół Zalewu Zemborzyckiego).

Równolegle w ubiegłych latach podejmowane były działania mające na celu wyposażenie instytucji kultury w nowoczesny sprzęt. Część z nich została zrealizowana w ramach projektów inwestycyjnych lub projektów specjalnie temu celowi dedykowanych. Jako przykład można potraktować zrealizowany w ramach współpracy transgranicznej projekt „Inwestycja w kulturę. Działania systemowe na rzecz edukacji kulturalnej” w ramach „Programu Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina 2007–2013”, dzięki któremu w 3 lubelskich instytucjach kultury (Dzielnicowym Domu Kultury „Węgliń”, Dzielnicowym Domu Kultury „Bronowice”, Warsztatach Kultury w Lublinie) powstały nowoczesne pracownie – medialaby.

7. Budżet na kulturę

Przedstawione w tej części dane obejmują finansowanie sektora kultury w Lublinie w latach 2014–2023 z budżetu Miasta Lublin. Środki na kulturę w budżecie można podzielić na:

- przekazywane w ramach dotacji miejskim instytucjom kultury,
- przeznaczone dla organizacji pozarządowych,
- pozostające w dyspozycji Wydziału Kultury (m.in. stypendia, nagrody, promocja miasta poprzez kulturę).

3. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023

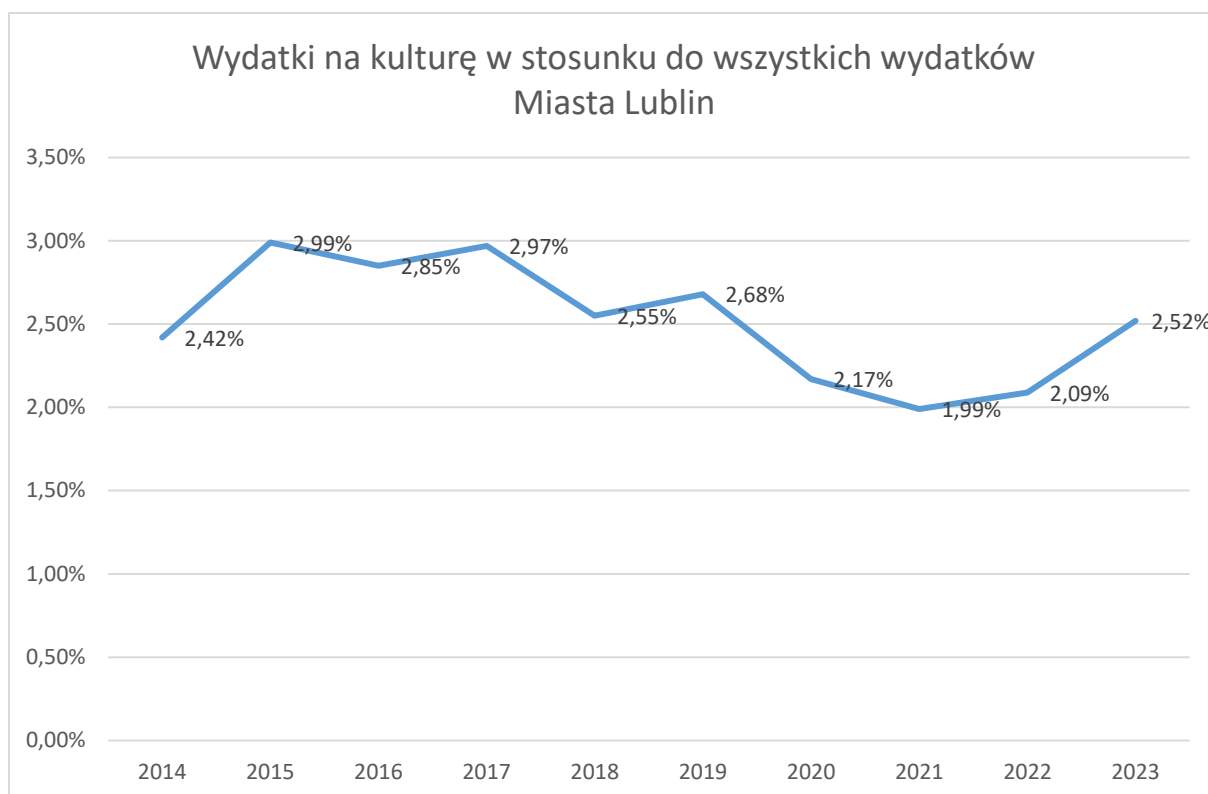
Źródło: opracowanie własne.

4. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023

Rok	Wydatki na kulturę
2014	49 705 757,00 zł
2015	54 587 463,00 zł
2016	53 272 664,00 zł
2017	64 398 256,00 zł
2018	60 399 262,41 zł
2019	63 632 407,35 zł
2020	52 148 477,17 zł
2021	53 893 829,93 zł
2022	57 198 080,53 zł
2023	67 029 189,06 zł
łącznie	576 265 386,45 zł

Źródło: opracowanie własne.

łącznie przez ostatnie 10 lat Miasto Lublin przeznaczyło na kulturę blisko 600 milionów złotych – jest to kwota, która z całą pewnością może robić duże wrażenie. Środki przeznaczane na kulturę w mieście charakteryzują się dużą zmiennością. W ostatnich latach zdarzały się również sytuacje, gdy budżet na kulturę malał o kilka procent rok do roku (taka sytuacja miała miejsce w roku 2020 podczas pandemii). Porównując poszczególne lata, nie możemy również zapominać o zwiększających się kosztach funkcjonowania instytucji, które zwłaszcza w ostatnim okresie rosły bardzo dynamicznie. Musimy przy tym pamiętać, że tak duża zmienność związana jest często z różnego rodzaju kryzysami o charakterze ogólnopolskim lub wręcz ogólnoswiatowym.

5. Wydatki na kulturę w stosunku do wszystkich wydatków Miasta Lublin

Źródło: opracowanie własne.

6. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 w stosunku do całości budżetu Miasta Lublin

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki na kulturę w stosunku do całości budżetu Miasta Lublin	2,42%	2,99%	2,85%	2,97%	2,55%	2,68%	2,17%	1,99%	2,09%	2,52%

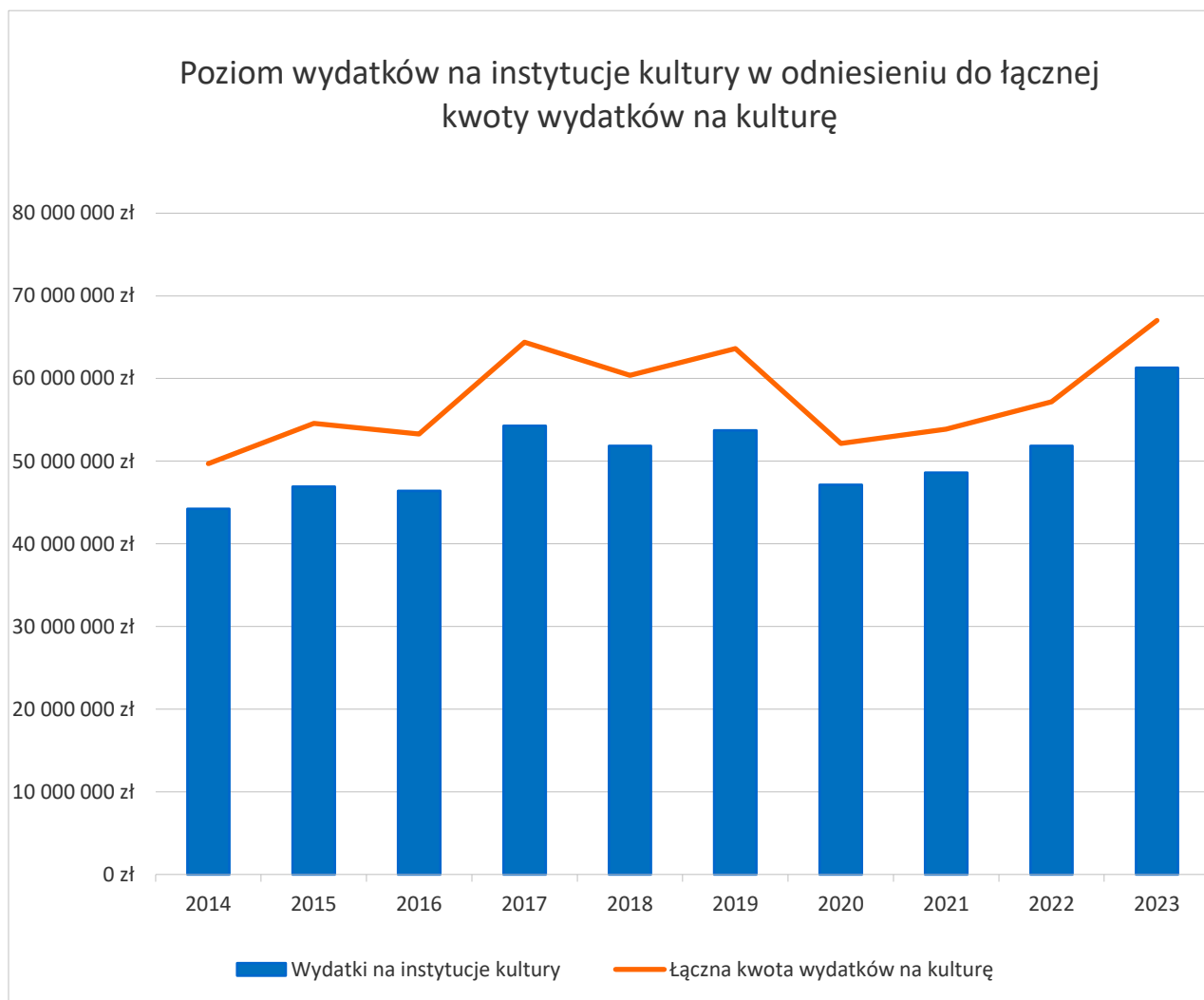
Źródło: opracowanie własne.

Warto przeanalizować również szczegółową strukturę wydatków na kulturę w mieście. Wielkość poszczególnych wydatków przedstawia poniższa tabela.

7. Wielkość poszczególnych wydatków Wydziału Kultury

Rok	Instytucje kultury	Dotacje dla NGO	Pozostałe wydatki z zakresu kultury, w tym na nagrody, stypendia i promocję przez kulturę	łącznie kwota wydatków
2014	44 255 863,00 zł	3 124 903,73 zł	2 324 990,27 zł	49 705 757,00 zł
2015	46 909 186,00 zł	3 967 575,03 zł	3 710 701,94 zł	54 587 463,00 zł
2016	46 426 635,00 zł	4 722 552,18 zł	2 123 476,82 zł	53 272 664,00 zł
2017	54 292 692,00 zł	6 134 153,52 zł	3 971 410,48 zł	64 398 256,00 zł
2018	51 841 649,75 zł	4 799 372,64 zł	3 758 240,02 zł	60 399 262,41 zł
2019	53 738 794,02 zł	5 192 252,82 zł	4 701 360,51 zł	63 632 407,35 zł
2020	47 131 222,96 zł	2 934 797,10 zł	2 082 457,11 zł	52 148 477,17 zł
2021	48 629 642,92 zł	2 853 401,25 zł	2 410 785,76 zł	53 893 829,93 zł
2022	51 871 589,39 zł	2 834 586,87 zł	2 491 904,27 zł	57 198 080,53 zł
2023	61 313 213,15 zł	3 399 999,93 zł	2 315 975,98 zł	67 029 189,06 zł
łącznie	506 410 488,19 zł	39 963 595,07 zł	29 891 303,16 zł	576 265 386,45 zł

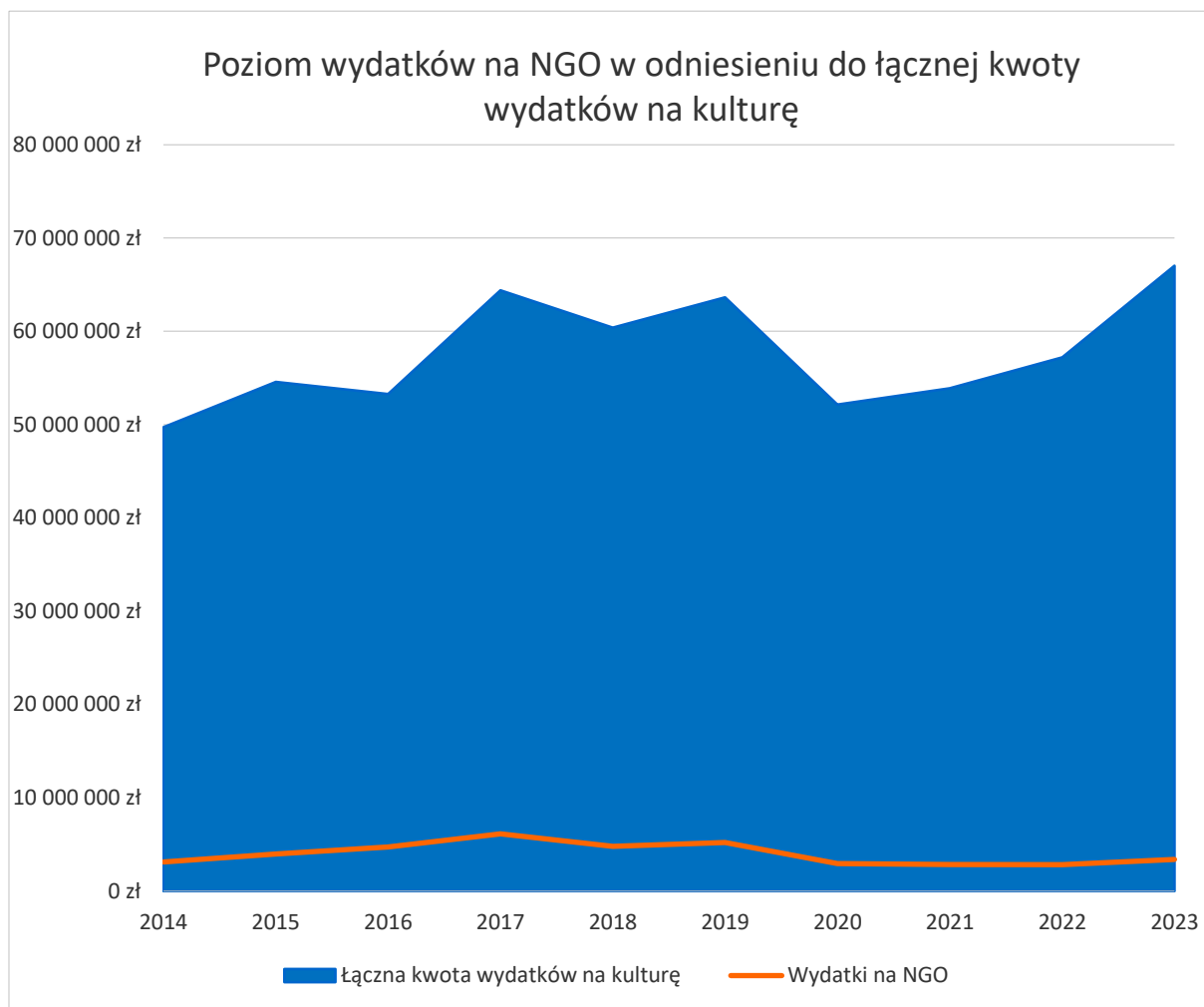
Źródło: opracowanie własne.

8. Poziom wydatków na instytucje kultury w odniesieniu do łącznej kwoty wydatków na kulturę

Źródło: opracowanie własne.

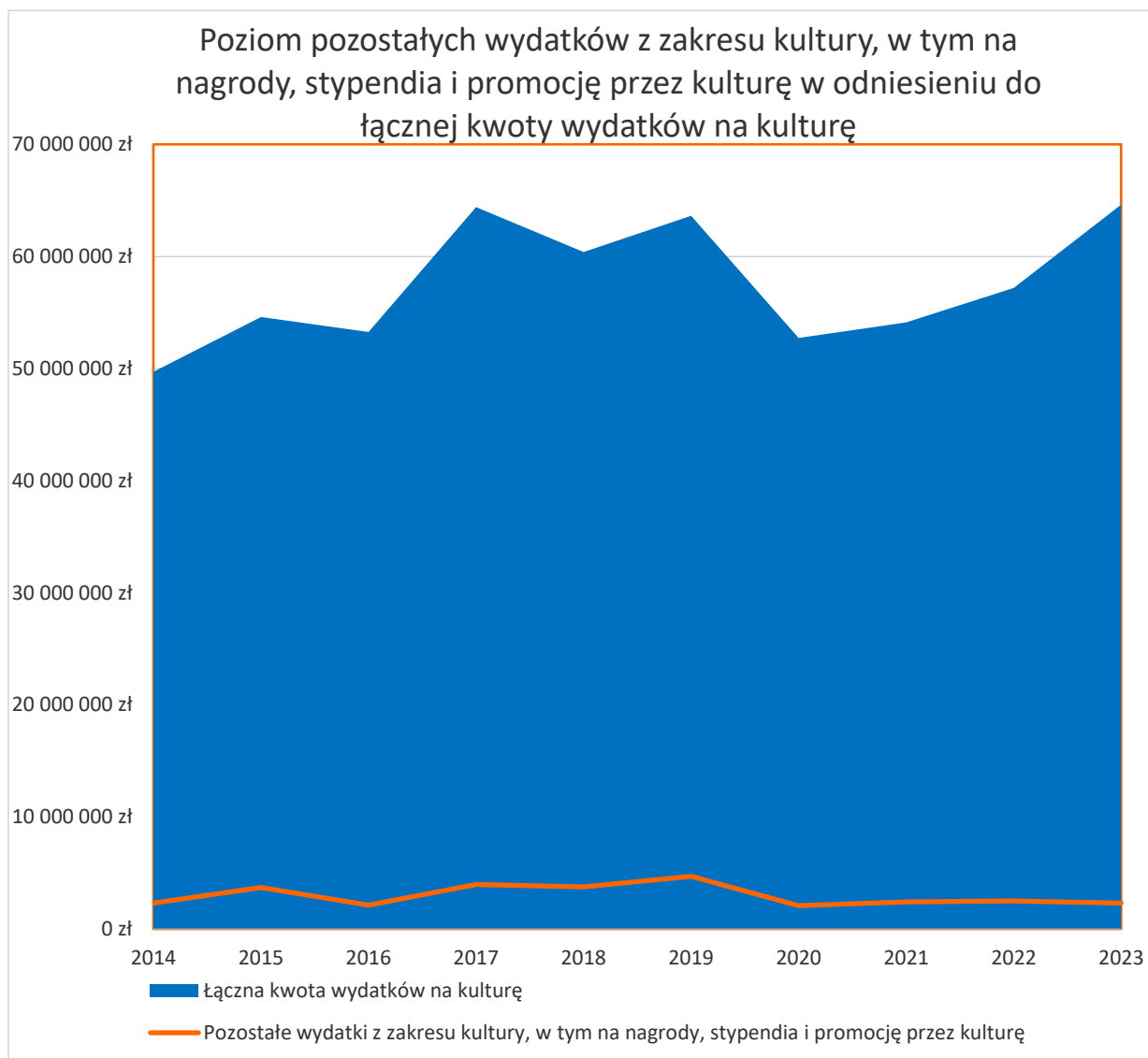
Jak widać na powyższym wykresie, rok 2023 jest rekordowy pod względem środków przeznaczonych na działalność miejskich instytucji kultury. Po spadkach, najbardziej odczuwalnych w roku 2020 i 2021, wzrost w roku 2023 w stosunku do roku 2022 wynosi blisko 15%. Niestety, zwiększone nakłady budżetowe pokrywają jedynie ogólny wzrost kosztów funkcjonowania instytucji wynikający z czynników zewnętrznych takich jak np. inflacja.

9. Poziom wydatków na NGO w odniesieniu do łącznej kwoty wydatków na kulturę

Źródło: opracowanie własne.

Łączne wydatki na dotacje dla NGO na działania z zakresu kultury za lata 2014-2023 to blisko 40 milionów zł. Zwiększone nakłady w poszczególnych latach wynikały ze specjalnych okoliczności (np. obchody 700-lecia miasta w roku 2017). Analizując zmiany w budżecie przeznaczanym na dotacje dla organizacji pozarządowych, widzimy potrzebę zapewnienia stabilnego finansowania co pozwoli sektorowi pozarządowemu lepiej planować swoje działania.

10. Poziom pozostałych wydatków z zakresu kultury, w tym na nagrody, stypendia i promocję przez kulturę w odniesieniu do łącznej kwoty wydatków na kulturę

Źródło: opracowanie własne.

Podstawowe dane na temat lubelskiej kultury

11. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – instytucje kultury

Rok	Kwota
2014	44 255 863,00 zł
2015	46 909 186,00 zł
2016	46 426 635,00 zł

2017	54 292 692,00 zł
2018	51 841 649,75 zł
2019	53 738 794,02 zł
2020	47 131 222,96 zł
2021	48 629 642,92 zł
2022	51 871 589,39 zł
2023	61 313 213,15 zł
łącznie	506 410 488,19 zł

Źródło: opracowanie własne.

12. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – dotacje dla NGO

Rok	Kwota
2014	3 124 903,73 zł
2015	3 967 575,03 zł
2016	4 722 552,18 zł
2017	6 134 153,52 zł
2018	4 799 372,64 zł
2019	5 192 252,82 zł
2020	2 934 797,10 zł
2021	2 853 401,25 zł
2022	2 834 586,87 zł
2023	3 399 999,93 zł
łącznie	39 963 595,07 zł

Źródło: opracowanie własne.

**13. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – dotacje dla NGO, zadanie:
Miasto Kultury**

Rok	Kwota
2014	2 151 077,00 zł
2015	2 893 420,00 zł
2016	3 695 818,00 zł
2017	4 971 609,00 zł
2018	3 734 377,33 zł
2019	3 599 660,57 zł
2020	2 021 282,00 zł
2021	1 946 663,66 zł
2022	1 974 916,20 zł
2023	2 589 999,93 zł
łącznie	29 578 823,69 zł

Źródło: opracowanie własne.

**14. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – dotacje dla NGO, zadanie:
Dzielnice Kultury**

Rok	Kwota
2014	908 026,69 zł
2015	1 004 154,87 zł
2016	996 733,96 zł
2017	1 099 792,87 zł
2018	1 024 995,31 zł
2019	1 043 820,00 zł
2020	863 515,00 zł
2021	903 637,59 zł

2022	815 470,67 zł
2023	810 000,00 zł
łącznie	9 470 146,96 zł

Źródło: opracowanie własne.

15. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – stypendia

Rok	Kwota
2014	147 318,00 zł
2015	310 600,00 zł
2016	398 360,00 zł
2017	799 498,00 zł
2018	500 000,00 zł
2019	620 000,00 zł
2020	488 050,00 zł
2021	511 500,00 zł
2022	399 700,00 zł
2023	296 800,00 zł
łącznie	4 471 826,00 zł

Źródło: opracowanie własne.

16. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – nagrody kulturalne

Rok	Kwota
2014	144 000,00 zł
2015	144 000,00 zł
2016	132 000,00 zł
2017	155 848,00 zł

2018	265 152,00 zł
2019	305 000,00 zł
2020	296 000,00 zł
2021	250 000,00 zł
2022	241 000,00 zł
2023	250 200,00 zł
łącznie	2 183 200,00 zł

Źródło: opracowanie własne.

17. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 – promocja miasta poprzez kulturę

Rok	Kwota
2014	482 812,00 zł
2015	601 526,00 zł
2016	698 536,00 zł
2017	1 686 075,00 zł
2018	1 088 027,15 zł
2019	2 374 647,82 zł
2020	567 576,00 zł
2021	734 633,77 zł
2022	1 130 744,50 zł
2023	553 168,02 zł
łącznie	9 917 746,26 zł

Źródło: opracowanie własne.

18. Wydatki na kulturę w budżecie Lublina w latach 2014–2023 z rozbiem na poszczególne grupy

Rok	Instytucje kultury	NGO	Stypendia	Nagrody	Promocja miasta poprzez kulturę
2014	44 255 863,00 zł	3 124 903,73 zł	147 318,00 zł	144 000,00 zł	482 812,00 zł
2015	46 909 186,00 zł	3 967 575,03 zł	310 600,00 zł	144 000,00 zł	601 526,00 zł
2016	46 426 635,00 zł	4 722 552,18 zł	398 360,00 zł	132 000,00 zł	698 536,00 zł
2017	54 292 692,00 zł	6 134 153,52 zł	799 498,00 zł	155 848,00 zł	1 686 075,00 zł
2018	51 841 649,75 zł	4 799 372,64 zł	500 000,00 zł	265 152,00 zł	1 088 027,15 zł
2019	53 738 794,02 zł	5 192 252,82 zł	620 000,00 zł	305 000,00 zł	2 374 647,82 zł
2020	47 131 222,96 zł	2 934 797,10 zł	488 050,00 zł	296 000,00 zł	567 576,00 zł
2021	48 629 642,92 zł	2 853 401,25 zł	511 500,00 zł	250 000,00 zł	734 633,77 zł
2022	51 871 589,39 zł	2 834 586,87 zł	399 700,00 zł	241 000,00 zł	1 130 744,50 zł
2023	61 313 213,15 zł	3 399 999,93 zł	296 800,00 zł	250 200,00 zł	553 168,02 zł
łącznie	506 410 488,19 zł	39 963 595,07 zł	4 471 826,00 zł	2 183 200,00 zł	9 917 746,26 zł

Źródło: opracowanie własne.

19. Liczba dotacji dla NGO

Rok	Liczba dotacji
2014	197
2015	228
2016	262
2017	271
2018	278
2019	275
2020	200
2021	177
2022	194

2023	206
łącznie	2288

Źródło: opracowanie własne.

20. Liczba dotacji dla NGO, zadanie: Miasto Kultury

Rok	Liczba dotacji
2014	118
2015	153
2016	185
2017	192
2018	188
2019	162
2020	121
2021	98
2022	111
2023	139
łącznie	1467

Źródło: opracowanie własne.

21. Liczba dotacji dla NGO, zadanie: Dzielnice Kultury

Rok	Liczba dotacji
2014	77
2015	73
2016	76
2017	77
2018	86
2019	81

2020	74
2021	78
2022	78
2023	67
łącznie	767

Źródło: opracowanie własne.

22. łączna liczba stypendiów w latach 2014–2023

Rok	Liczba stypendiów
2014	42
2015	66
2016	97
2017	203
2018	109
2019	159
2020	117
2021	111
2022	136
2023	117
łącznie	1157

Źródło: opracowanie własne.

23. Liczba stypendiów na realizację projektów artystycznych lub z zakresu upowszechniania kultury

Rok	Liczba stypendiów
2014	18
2015	40

2016	49
2017	90
2018	57
2019	60
2020	50
2021	57
2022	51
2023	28
łącznie	500

Źródło: opracowanie własne.

24. Liczba stypendiów za osiągnięcia o randze ogólnopolskiej lub międzynarodowej

Rok	Liczba stypendiów
2014	24
2015	26
2016	48
2017	55
2018	45
2019	64
2020	67
2021	54
2022	85
2023	75
łącznie	543

Źródło: opracowanie własne.

25. Liczba nagród kulturalnych

Rok	Liczba nagród
2014	70
2015	69
2016	63
2017	79
2018	88
2019	96
2020	100
2021	65
2022	52
2023	64
łącznie	746

Źródło: opracowanie własne.

26. Liczba produkcji filmowych zrealizowanych w Lublinie dzięki wsparciu Lubelskiego Funduszu Filmowego Urzędu Miasta Lublin

Rok	Liczba filmów
2014	3
2015	8
2016	2
2017	4
2018	8
2019	6
2020	5
2021	6
2022	5

2023	4
łącznie	51

Źródło: opracowanie własne.

27. Liczba projektów zrealizowanych w ramach programu „Dzielnice Kultury” przez NGO oraz instytucje kultury

Rok	Liczba projektów
2014	171
2015	202
2016	178
2017	169
2018	125
2019	131
2020	82
2021	81
2022	104
2023	112
łącznie	1355

Źródło: opracowanie własne

Badania i raporty

W toku przygotowań *Strategii Lublin 2030* oraz starań o tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży przeprowadzono liczne badania, które zawierały m.in. wątki poświęcone kulturze. Podczas prac nad niniejszym dokumentem odbyły się również spotkania z mieszkankami i mieszkańcami oraz środowiskiem kultury. Oprócz tego przeprowadzono badania ankietowe dające możliwość wszystkim zainteresowanym wypowiedzenia się w temacie kierunków rozwoju lubelskiej kultury. Poniżej zamieszczamy jedynie krótkie omówienie poszczególnych wniosków i raportów – wszystkich zainteresowanych zapoznaniem się z poszczególnymi dokumentami zapraszamy na stronę www.lublin.eu/kultura/strategiakulturylublin2030+.

Strategia Lublin 2030

Tematyczne Grupy Robocze (TGR) wypracowały kierunki rozwoju, które stanowiły istotny etap prac nad *Strategią Lublin 2030*. Dwanaście grup – każda składająca się z 10-osobowego zespołu ekspertów i „użytkowników” miasta – skupiło się na różnych istotnych sferach oddziaływania miasta. Wśród członków TGR-ów znaleźli się przedstawiciele mieszkańek i mieszkańców, reprezentanci organizacji trzeciego sektora, biznesu, uczelni wyższych oraz osoby pracujące w miejskim samorządzie. W ramach prac TGR-ów każda grupa zaproponowała cele strategiczne, które miasto powinno realizować, a niemal w każdej grupie pojawiały się cele związane z kulturą – było to dla nas potwierdzenie, jak ważna w rozwoju miasta jest kultura oraz jakim zagadnieniom warto poświęcić więcej uwagi:

1. TGR 1: Akademickość – kulturę wskazywano jako istotny element wpływający na odbiór miasta przez studentki i studentów. Zaproponowano dążenie do uczynienia Lublina „Europejską Stolicą Studentów”, w której kultura, sport i przedsiębiorczość stanowią będą nawzajem uzupełniające się elementy, całościowo tworzące idealne warunki do studiowania i rozwoju młodych ludzi;

2. TGR 2: Dobre sąsiedztwo – w trakcie prac wskazano potrzebę istnienia w dzielnicach miasta dostępnych i współanimowanych przez mieszkanki i mieszkańców dzielnic miejsc spotkań i aktywności. Miejskie instytucje kultury, które w pewnym stopniu są tego rodzaju przestrzeniami, mogą stanowić podstawę tworzenia i rozwoju miejsc spotkań dla lublinian;

3. TGR 3: Edukacja – jako jeden z celów strategicznych wskazano „stworzenie efektywnych systemów współpracy szkół i placówek edukacyjnych z uczelniami, instytucjami kultury i biznesem”¹⁸;

4. TGR 5: Kultura i przemysły kreatywne – efekty prac grupy stanowiły jedno z najważniejszych inspiracji przy tworzeniu *Strategii Kultury Lublin 2030+*. W toku prac Tematycznej Grupy Roboczej członkowie wskazali mocne strony lubelskiej kultury (m.in. dobrze rozwinięte festiwale, inicjowanie działań w dzielnicach, silne instytucje kultury czy różnorodność działań kulturalnych) oraz słabe (brak nowoczesnego Centrum Sztuki Dzieci i Młodzieży, Centrum Sztuki Współczesnej, Centrum Nauki oraz Muzeum Techniki, Przemysłu i Rzemiosła, odpływ kadry kultury do innych miast czy niedostatek badań w sektorze kultury). Zaproponowali również cele i kierunki działań rozwojowych, na których, według nich, powinno skupić się miasto. Podkreślono m.in. znaczenie współpracy międzynarodowej i międzymiastowej, istotność działań na rzecz wypracowania oferty kulturalnej uwzględniającej wartości ważne dla różnych odbiorców, potrzebę zwiększenia budżetów na organizowanie wydarzeń kulturalnych czy wypracowanie i wdrożenie nowych mechanizmów wsparcia sektora kreatywnego. Całość prac grupy stała się podstawą do refleksji o lubelskiej kulturze, a także o tematach i obszarach, które powinny znaleźć się w *Strategii Kultury Lublin 2030+*;

5. TGR 6: Metropolia – w tej grupie położono nacisk na działania mające na celu zwiększenie znaczenia Lublina na arenie międzynarodowej; jednym z narzędzi do realizacji tego celu powinna stać się kultura, przede wszystkim poprzez realizację i promocję za granicą wydarzeń kulturalnych na wysokim poziomie;

6. TGR 7: Miasto społecznie wrażliwe – zwraca uwagę na potrzebę projektowania usług i przedsięwzięć dostępnych dla różnych grup mieszkanek i mieszkańców, tworzonych we współpracy z nimi. Postulaty te dotyczą również kultury, zwłaszcza działania miejskich instytucji kultury. Podkreślono też potrzebę rozwijania polityki międzypokoleniowej i senioralnej, która będzie przyczyniać się do zwiększenia aktywności seniorów w życiu społecznym. W tym kontekście kultura wydaje się idealnym narzędziem do realizacji wyżej wymienionych celów;

7. TGR 8: Miasto zielone – podkreśla m.in. znaczenie edukacji ekologicznej, która może być realizowana również poprzez kulturę;

¹⁸ Raport końcowy z prac Tematycznych Grup Roboczych, Urząd Miasta Lublin, Lublin 2021, s. 33.

8. TGR 9: Partycypacja i współzrządzenie – wskazuje na znaczenie zaangażowania w działania miasta innych podmiotów życia społecznego, takich jak lokalne instytucje kultury i edukacji, grupy nieformalne czy organizacje pozarządowe;

9. TGR 11: Turystyka – podkreśla znaczenie wydarzeń kulturalnych organizowanych w Lublinie dla rozwoju turystyki w mieście.

W ramach prac nad *Strategią Lublin 2030* zrealizowano również liczne badania i analizy, które były bardzo pomocne przy tworzeniu *Strategii Kultury Lublin 2030+*:

1. Wnioski z jakościowej analizy materiałów zebranych podczas Punktów Mobilnych

Jednym z najważniejszych wniosków, które pojawiają się w raporcie z analizy materiałów zebranych w różnych częściach miasta podczas Punktów Mobilnych, jest identyfikacja przez mieszkanki i mieszkańców kultury jako jednej z najmocniejszych stron Lublina. Kultura w mieście nie tylko dorównuje wydarzeniom z innych miast, ale często wręcz stoi na wyższym poziomie. Wiele mieszkanki i mieszkańców chce dalszego inwestowania w kulturę, tak aby za 10 lat Lublin stał się kulturalnym liderem Polski.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że wskazywano pewne obszary problemowe. Do najważniejszych można zaliczyć poczucie dalszej potrzeby rozwoju oferty kulturalnej w sąsiedztwie zamieszkania lublinian, zwłaszcza seniorów i młodzieży. W każdej dzielnicy powinna być dostępna oferta spędzenia czasu na aktywności kulturalnej (bez względu na wiek). Podkreślano również rolę promocji wydarzeń kulturalnych, która nie powinna ograniczać się jedynie do Internetu i nowych mediów, ale powinna wykorzystywać też tradycyjne metody, np. plakaty i afisze.

2. Raport z badań ankietowych

Badania ankietowe zrealizowane w ramach prac nad *Strategią Lublin 2030* wykazały również, że kultura postrzegana jest jako jedna z największych zalet Lublina. Szczególnie pozytywnie oceniane są wydarzenia plenerowe, duże wydarzenia kulturalne (jak Noc Kultury czy Jarmark Jagielloński), oferta kinowa czy koncertowa. Lublinianie zwracają przy tym uwagę na potrzebę rozwoju oferty kulturalnej dla dzieci, młodzieży i seniorów (m.in. warsztatów). Analizując wyniki badań, warto też wskazać, że działalność miejskich instytucji kultury w dzielnicach wymaga dalszej promocji i pracy z mieszkankami i mieszkańcami poszczególnych dzielnic nad dostosowaniem programu tych instytucji do potrzeb lublinian.

3. Raport z badań jakościowych i działań partycypacyjnych

Również podczas badań jakościowych i działań partycypacyjnych kultura była wymieniana jako jeden z elementów, które pozytywnie wpływają na odbiór miasta: „Badani dumni są również z tego, że Lublin jest miastem bezpiecznym, czystym, zielonym oraz urokliwym, z bogatą historią i atrakcyjną ofertą kulturalną”¹⁹. Warto zauważyć, że podobnie pozytywny stosunek do oferty kulturalnej w mieście prezentują migrantki i migranci. Oprócz powtarzających się także w innych badaniach pozytywnych ocen lubelskich festiwali w raporcie znajdują się dobre opinie o działalności miejskich instytucji kultury, w tym tych funkcjonujących w dzielnicach.

Jednocześnie podkreślano wciąż niewystarczającą, zdaniem badanych, liczbę wydarzeń kulturalnych w dzielnicach zlokalizowanych poza centrum. Sugerowano wykorzystanie filii Miejskiej Biblioteki Publicznej jako centrów kulturalnych w poszczególnych dzielnicach; pojawiały się również opinie, zgodnie z którymi wciąż należy rozwijać ofertę kulturalną skierowaną do seniorów i dzieci, tak aby każdy zainteresowany mógł znaleźć w okolicy swojego zamieszkania odpowiadającą mu aktywność kulturalną. Kolejny raz pojawiły się też opinie dotyczące polepszenia promocji wydarzeń kulturalnych wśród mieszkanki i mieszkańców, żeby informacja kulturalna docierała do jak najszerszej grupy ludzi.

4. Raport z ankiety badania warunków życia w dzielnicach

Raport zawiera ilościowe analizy odpowiedzi na pytania umieszczone w ankiecie internetowej, realizowanej wraz z głosowaniem na Budżet Obywatelski 2020 (BO 2020). Celem badania było poznanie opinii mieszkanki i mieszkańców dotyczących dzielnic Lublina oraz oczekiwanych inwestycji. Badanie potwierdziło dysproporcje w dostępie do kultury pomiędzy dzielnicami miasta; mieszkanki i mieszkańcy Śródmieścia, Czubów, Węglina czy Rur pozytywnie oceniają dostęp do wydarzeń kulturalnych, natomiast osoby mieszkające na Hajdowie-Zadębju, Sławinie czy dzielnicy Za Cukrownią określili go jako wyraźnie niewystarczający.

W raporcie znajdują się również oczekiwana inwestycyjne dotyczące poszczególnych dzielnic, należy jednak podkreślić, że „wzbogacenie oferty kulturalnej i edukacyjnej” rzadko było wskazywane jako jeden z najważniejszych priorytetów (do wyjątków należały dzielnice Hajdów-Zadębje i Śródmieście, w których ten punkt znalazł się na piątym miejscu).

5. Raport z analizy pytań otwartych ankiety internetowej

Jest to kolejny raport, który potwierdza pozytywny odbiór lubelskiej kultury i w którym zwracano uwagę na wysoki poziom festiwali (równocześnie postulując ich dalszy rozwój).

¹⁹ Joanna Bielecka-Prus, *Diagnoza Lublin 2030. Raport z badań jakościowych i działań partycypacyjnych*, Urząd Miasta Lublin, Lublin 2021.

Jednocześnie pojawiały się opinie zbieżne z tymi wyrażanymi przy okazji innych badań; mowa tu przede wszystkim o potrzebie rozwoju infrastruktury kulturalnej w dzielnicach zlokalizowanych poza centrum oraz lepszej promocji i intensywniejszych akcjach informacyjnych dotyczących wydarzeń kulturalnych.

W pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030* + dodatkowo wykorzystaliśmy raport z badań zrealizowanych w ramach przygotowań Lublina do obchodów tytułu Europejskiej Stolicy Młodzieży w roku 2023:

Raport podsumowujący badania aktywności młodych ludzi w Lublinie

Jak wynika z przeprowadzonych badań, młodzi ludzie w Lublinie mają liczne zainteresowania związane z kulturą. Zaliczają się do nich m.in. działania związane z literaturą, tańcem, filmem, muzyką, malowaniem i rysowaniem czy teatrem. Młodzież realizuje swoje pasje zarówno indywidualnie, jak i grupowo, korzystając często z oferty miejskich instytucji kultury. Najbardziej zależy im na organizacji koncertów znanych artystek i artystów z Polski i zagranicy. Oprócz tego postulują zwiększenie obecności sztuki w przestrzeni miasta. Należy podkreślić, że całościowo młodzi lublinianie wysoko oceniają ofertę kulturalną miasta, chociaż jednocześnie oczekują dalszego rozwoju skierowanej do nich oferty.

Strategia Kultury Lublin 2030+

W toku prac nad niniejszym dokumentem zorganizowano szereg spotkań ze środowiskiem kultury oraz mieszkankami i mieszkańcami miasta, a następnie przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące założeń *Strategii Kultury Lublin 2030+*. Poniżej znajduje się krótkie omówienie raportów podsumowujących ten etap prac nad strategią. Oba: *Raport – zestawienie opinii dotyczących proponowanych założeń Strategii Kultury* oraz *Raport z badania ankietowego założeń Strategii Kultury Lublin 2030* (wraz z innymi dokumentami i opracowaniami) są dostępne na stronie www.kultura.lublin.eu w zakładce poświęconej *Strategii Kultury Lublin 2030+*.

W kwietniu i maju 2023 roku odbyło się 6 spotkań otwartych, na których Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, we współpracy z Lubelską Grupą Badawczą oraz Pracownią Badań i Diagnoz Społecznych, zaprezentował założenia *Strategii Kultury Lublin 2030+*. Harmonogram spotkań prezentował się następująco:

- 28 kwietnia, godz. 10.00–12.00 – Centrum Kultury w Lublinie, ulica Peowiaków 12,
- 9 maja, godz. 13.00–15.00 – Urząd Miasta Lublin, ulica Spokojna 2,
- 10 maja, godz. 17.00–19.00 – Baobab, ulica Krakowskie Przedmieście 39b; główny temat: NGO,

- 11 maja, godz. 17.00–19.00 – Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice”, ulica Krańcowa 106; główny temat: kultura w dzielnicach,
- 12 maja, godz. 13.00–15.00 – Centrum Kultury w Lublinie, ulica Peowiaków 12, sala 105; główny temat: instytucje kultury,
- 17 maja, godz. 17.00–19.00 – Ratusz Miasta Lublin, plac Króla Władysława Łokietka 1.

Na kolejnym etapie, w dniach 12–30 czerwca, została przeprowadzona ankieta internetowa, w której wzięło udział blisko 200 osób. Celem spotkań i ankiety były prezentacja założeń strategii oraz poznanie opinii lubinian i środowiska kultury na temat proponowanych kierunków rozwoju lubelskiej kultury.

Z badań ankietowych wynika, że 60% badanych dobrze lub bardzo dobrze ocenia ofertę kulturalną Lublina, a jedynie dla 7% jest ona zła albo bardzo zła. Jako najmocniejsze strony mieszkanki i mieszkańcy wskazali festiwale organizowane w mieście, pozytywny wpływ na inne obszary miasta (takie jak turystyka czy gospodarka) oraz różnorodność działań kulturalnych. Wśród słabych stron najczęściej wymieniano zbyt niskie nakłady finansowe na kulturę, niedostatek badań w tym sektorze oraz odpływ kadr kultury do innych miast. Badani otrzymali również możliwość wybrania ważnych celów i kierunków działań dla lubelskiej kultury na najbliższe lata. Z zaproponowanych odpowiedzi najwięcej uzyskały: zapewnienie różnorodności kulturalnej, współpraca międzymiastowa i międzynarodowa, wypracowanie oferty kulturalnej uwzględniającej wartości istotne dla różnych odbiorców oraz stworzenie dobrych warunków samorozwoju dla kadr kultury, artystów i artystek oraz animatorów i animatorów.

Cztery zaprezentowane priorytety: „Dostęp do kultury”, „Edukacja do kultury”, „Kadra kultury” oraz „Lublin (w) 2030”, spotkały się z dobrym przyjęciem. Piąty priorytet – „Twórczość i kreatywność” – został dodany do *Strategii Kultury Lublin 2030+* na kolejnym etapie prac nad dokumentem, w wyniku dyskusji z mieszkankami i mieszkańcami oraz środowiskiem kultury podczas spotkań w kwietniu i maju 2023 roku. Jednocześnie należy podkreślić, że opinie dotyczące priorytetów oraz przykładowych zadań, które mogą być realizowane w ich ramach, cechowały się dużą różnorodnością (wszystkich zainteresowanych zachęcamy do zapoznania się z pełnymi wersjami raportów umieszczonych na stronie www.kultura.lublin.eu). Wszystkie uwagi i opinie wyrażone przez mieszkanki i mieszkańców miasta oraz środowisko były niezwykle ważne i pomocne w procesie tworzenia *Strategii Kultury Lublin 2030+*.

Źródła dokumentu

Dokumenty strategiczne zawsze mają swoje źródła w wielu miejscach. Nigdy nie są wynikiem wyłącznie doświadczeń i poglądów ich autorów, dlatego przy pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030+* staraliśmy się korzystać z jak największej liczby dokumentów strategicznych, badań czy innych materiałów dotyczących kultury²⁰.

Ustawa o samorządzie gminnym wprost wskazuje zadania obligatoryjne dla gmin – jednostek samorządu terytorialnego, w naszym wypadku Miasta Lublin. Wśród nich jest także kultura: „Do zadań własnych gminy należą sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”²¹. O ile wydaje się oczywiste, że dokument sektorowy powinien być zgodny z zapisami głównego dokumentu strategicznego miasta, o tyle uznaliśmy, że warto również wykorzystać dokumenty strategiczne z poziomu regionalnego, krajowego i europejskiego.

W trakcie prac nad strategią kultury Lublin z powodzeniem ubiegał się o tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży, równoległe z naszymi pracami trwają zaś starania miasta o uzyskanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury 2029 (awansowaliśmy do finału). Dlatego uznaliśmy, że warto wykorzystać doświadczenia starań o te tytuły w pracach nad naszym dokumentem.

Poniżej znajduje się krótkie omówienie wszystkich najważniejszych źródeł naszego dokumentu; wszystkich, którzy chcą dokładnie zapoznać się z tymi dokumentami, zachęcamy do odwiedzenia strony www.kultura.lublin.eu, gdzie w zakładce poświęconej strategii kultury można znaleźć dokumenty i raporty wykorzystane przez nas podczas prac.

1. Strategia Lublin 2030

Najważniejszy dokument strategiczny Lublina wyznaczający kierunki i cele do roku 2030. Został on uchwalony w styczniu 2022 roku, a w prace nad nim zaangażowało się ok. 15 000 osób – mieszkanki i mieszkańcy, ekspertki i eksperci, a także przedstawicielki i przedstawiciele licznych organizacji i instytucji. Dlatego można śmiało napisać, że *Strategia Lublin 2030* jest strategią mieszkanki i mieszkańców, naszą wspólną wizją przyszłości miasta. Kultura to jeden z jej ważniejszych elementów, ponieważ jest ona traktowana jako „ważny element tożsamości i wizerunku miasta, budulec i spoiwo nowoczesnego oraz kreatywnego społeczeństwa obywatelskiego. Kształtowana jest w oparciu o wspólną historię i dziedzictwo, przenika inne dziedziny życia, wobec których pełni rolę katalizatora i łącznika”²².

²⁰ Linki do wszystkich materiałów, z których korzystaliśmy, znajdują się na naszej stronie internetowej w zakładkach: <https://lublin.eu/biznes-i-nauka/strategia/s2030/raporty> oraz <https://lublin.eu/kultura/strategiakulturylublin2030+> [dostęp: 25.03.2024].

²¹ Art. 7, pkt 9 Ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 1990 r., nr 16, poz. 95).

²² *Strategia Lublin 2030*, Urząd Miasta Lublin, Lublin 2022, s. 184.

W trakcie prac nad strategią powstało 12 Tematycznych Grup Roboczych. Jedną z nich była ta o nazwie „Kultura i przemysł kreatywny”, która odpowiadała za pokazanie znaczenia kultury dla funkcjonowania i rozwoju miasta.

Strategia Lublin 2030 składa się z 5 wzajemnie przenikających się i uzupełniających obszarów rozwojowych:

- Lublin kreatywny, akademicki i przedsiębiorczy,
- Lublin zielony i zrównoważony urbanistycznie,
- Lublin otwarty, wielopokoleniowy i społecznie zaangażowany,
- Lublin twórczy, aktywny i gościnny,
- Lublin metropolitalny.

Obszar „Lublin kreatywny, akademicki i przedsiębiorczy” opiera się na założeniu, zgodnie z którym: „Rozwój przestał być nawet sumą jednostkowych sukcesów osób czy firm, czy obecności wielkiego przedsiębiorstwa osiągającego globalne sukcesy. Fundamentem sukcesu gospodarczego są wiedza, kreatywność i kultura przedsiębiorczości, rozwijane w edukacji przedszkolnej i szkolnej, na uczelniach czy w firmach, ale także w organizacjach społecznych, grupach rówieśniczych, w świecie cyfrowym”²³. Takie podejście do kwestii rozwoju pokazuje, że tylko dzięki współpracy różnych aktorów życia społecznego możliwy jest długofalowy sukces. Miasto – dając lublinianom szansę na wielowymiarowy rozwój – powinno realnie wpływać na jakość ich życia, a kultura powinna być jednym z najważniejszych płaszczyzn oddziaływania miasta na życie swoich mieszkanki i mieszkańców.

Obszar „Lublin zielony i zrównoważony urbanistycznie” skupia się na zieleni jako jednym z najważniejszych elementów wpływających na jakość życia w mieście oraz podkreśla znaczenie pojęcia „miasta zrównoważonego” w planowaniu rozwoju. Czujemy, że także tu kultura ma wiele do zaoferowania, mogąc stanowić płaszczyznę porozumienia dla różnych stron interesu, ale również będąc narzędziem do odkrywania tego, jak należy dbać o wspólną przestrzeń, jaką jest miasto.

Lublin jako miasto otwarte, wielopokoleniowe i społecznie zaangażowane „[...] to jednocześnie zbiór aktywnych mieszkańców i organizacji społecznych wnoszących do życia społeczności lokalnej swoje pomysły oraz inicjatywy wynikające z artykułowanych i rozpoznanych rzeczywistych potrzeb”²⁴. Takie miasto musi być pełne kultury, kultury dla wszystkich, gdzie każdy czuje się bezpiecznie i może znaleźć przestrzeń do zaangażowania się.

Zgodnie z obszarem „Lublin twórczy, aktywny i gościnny” miasto powinno zarówno stwarzać warunki do działalności twórczej, jak i dawać możliwość kontaktu z twórczością innych. Miasto pełne kultury to miasto aktywne i gościnne, to miejsce, gdzie każdy czuje się dobrze,

²³ Tamże, s. 91.

²⁴ Tamże, s. 161.

chce żyć i dokąd chce wracać. Jednym z celów tego obszaru strategicznego jest „Miasto przemysłów kultury”, w którym opisujemy najważniejsze zadania i wyzwania stojące przed Lublinem na płaszczyźnie kulturalnej. Uznaliśmy, że musimy:

„D.1.1. Wykorzystywać potencjał kultury, środowisk twórczych i przemysłów kreatywnych jako czynnik rozwoju i konkurencyjności Lublina, budujący jego tożsamość, unikalność, funkcje metropolitalne oraz więzi społeczne.

D.1.2. Wzmacniać rozpoznawalność Lublina jako jednego z najważniejszych ośrodków kulturalnych w tej części Europy, miejsce przyjazne przemysłom kreatywnym.

D.1.3. Zdefiniować unikalność i jednoznacznie komunikować charakter oferty kulturalnej Lublina.

D.1.4. Stworzyć i wdrożyć zintegrowany system rozwoju publiczności, traktowany jako strategiczny, dynamiczny i interaktywny proces poszerzania dostępu do sztuki i kultury.

D.1.5. Zwiększać dostęp do kultury oraz innych możliwości spędzania wolnego czasu blisko miejsca zamieszkania, wykorzystując potencjał organizacji społecznych oraz sieci domów kultury i bibliotek publicznych.

D.1.6. Doskonalić istniejące oraz tworzyć nowe mechanizmy i narzędzia zapewniające rozwój i stabilne warunki funkcjonowania lubelskiego ekosystemu kultury i przemysłów kreatywnych, oparte na długofalowym, zdywersyfikowanym i transparentnym systemie finansowania kultury, uwzględniającym potrzeby środowisk twórczych, instytucji kultury, kadry i NGO oraz wzmacnianiu kompetencji w zakresie komercjalizacji działalności artystycznej”²⁵.

Obszar „Lublin metropolitalny” można rozumieć jako chęć bycia metropolią nowego typu, w której miasto – rozwijając funkcje regionalne i ponadregionalne – zachowuje swój specyficzny charakter miejsca, gdzie żyje się spokojniej i lepiej niż w tradycyjnie pojmowanych metropoliach. Chcemy, aby Lublin stał się metropolią realizującą wszystkie potrzeby swoich mieszkank i mieszkańców oraz osób odwiedzających miasto, a równocześnie pozwalającą poczuć spokój i dającą przestrzeń do spojrzenia w siebie.

2. Strategia Rozwoju Kultury Lublina 2013–2020

Poprzednia strategia sektorowa, z oczywistych względów, była jednym z najważniejszych dokumentów, które wykorzystywaliśmy przy pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030+*. Doświadczenia z tworzenia i realizacji *Strategii Rozwoju Kultury Lublina 2013–2020*, szczere spojrzenie na to, co się udało, ale również na to, czego nie udało się wykonać, pozwoliło nam stworzyć nowy i dopasowany do bieżących potrzeb dokument strategiczny dla sektora kultury.

²⁵ Tamże, s. 186.

Poprzednia strategia kultury składała się z 4 priorytetów, którymi były:

- Edukacja kulturalna i artystyczna,
- Rozwój kultury w dzielnicach Lublina,
- Wzmacnianie pozycji Lublina w Europie i na świecie,
- 700-lecie Lublina.

Powyższe priorytety realizowały zadania z 6 Obszarów Operacyjnych, do których należały:

- Oferta kulturalna,
- Uczestnictwo w kulturze,
- Dostępność kulturalna,
- Przestrzeń kultury,
- Zarządzanie kulturą,
- Finansowanie kultury.

Obszary operacyjne zostały zoperacjonalizowane w ramach 12 Programów Operacyjnych. Są nimi:

- Dzielnice Kultury,
- Instytucje kultury,
- Kultura i edukacja,
- Lublin – Pamięć Miejsca,
- Lublin 2.0,
- Lublin dla dzieci,
- Nowa Lokacja – Lublin 2017,
- Obserwatorium Kultury,
- Otwarty Wschód,
- Przestrzeń dla kultury,
- Współpraca międzynarodowa,
- Wydarzenia kulturalne.

Tak szczegółowe rozpisanie zadań mimo wielu zalet miało niestety również istotne wady. W sytuacji braku odpowiednich środków na ich wykonanie lub ograniczonych zasobów ludzkich przygotowanie tak precyzyjnego dokumentu powoduje znaczne trudności w jego

realizacji. Bogatsi o te doświadczenia postanowiliśmy uczynić nową strategię kultury dokumentem prostszym i mniej zoperacjonalizowanym. Będziemy chcieli bardziej skupić się na obszarach działania i na tworzeniu odpowiedniego otoczenia dla ewolucyjnych zmian w kulturze.

Jednocześnie nie odżegnujemy się od zapisów *Strategii Rozwoju Kultury Lublina 2013–2020*, ponieważ nadal uważamy, że wskazane priorytety są ważne, a jeden z nich postanowiliśmy zawrzeć również w niniejszym dokumencie. Chcemy, aby nowej strategii przyświecały idee wyrażone w dokumencie na lata 2013–2020. Jest to przede wszystkim zasada 4E, traktująca o tym, na czym powinna opierać się kultura w Lublinie:

- Eksperyment,
- Efektywność,
- Ekologia kultury,
- Empatia.

Równie istotne wydaje nam się wykorzystanie raportu przygotowanego dla brytyjskiego Ministerstwa Zdrowia. Wskazano w nim 5 zasad, którymi powinien kierować się człowiek w codziennym życiu, aby czuć się dobrze. Zasady zostały wyrażone w następujących hasłach:

- Szukaj kontaktu...
- Bądź aktywny...
- Zwracaj uwagę...
- Nie przestawaj się uczyć...
- Dawaj...²⁶.

3. Inne dokumenty strategiczne Lublina

Jesteśmy świadomi, że kultura przenika niemal wszystkie sfery życia człowieka, dlatego tworząc *Strategię Kultury Lublin 2030+*, staraliśmy się szukać inspiracji również w tych dokumentach strategicznych, które odnoszą się do zupełnie innych obszarów funkcjonowania miasta. Tak jak wspomnieliśmy, wcześniej relacje pomiędzy strategią kultury a innymi dokumentami strategicznymi miasta opiszemy dokładniej w Rozdziale 5; teraz chcemy jedynie wskazać te, z których korzystaliśmy w trakcie przygotowywania się do tworzenia *Strategii Kultury Lublin 2030+*:

- *Strategia rozwoju sektora przemysłów kreatywnych w Lublinie i Lubelskim Obszarze Funkcjonalnym na lata 2020–2030*,

²⁶ Jody Aked, Nic Marks, Corrina Cordon, Sam Thompson, *Five Ways to Wellbeing*, New Economics Foundation, London 2008.

- *Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021–2025,*
- *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2021–2030,*
- *Program działań Miasta Lublin na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami na lata 2021–2025,*
- *Strategia Rozwoju Turystyki Miasta Lublin do roku 2025,*
- *Gminny Program Rewitalizacji na lata 2024–2033.*

4. Dokumenty regionalne

Lublin jest stolicą województwa lubelskiego, które zamieszkuje ponad 2 miliony osób. Liczne instytucje kultury kluczowe dla kultury w skali regionalnej mają swoją siedzibę w Lublinie, a ich oddziaływanie sięga znacznie poza granice miasta.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Lublin jako stolica województwa lubelskiego kieruje swoje działania kulturalne nie tylko do mieszkank i mieszkańców miasta, ale również do mieszkank i mieszkańców całego regionu. Dlatego w pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030+* staraliśmy się uwzględnić zapisy *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku*, przede wszystkim te podkreślające rolę kultury w integracji, wzmacnianiu tożsamości lokalnej czy rozwoju współpracy międzysektorowej.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030

Dokument, przyjęty w październiku 2023, wskazuje kierunki i cele działań Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM). LOM składa się z 26 jednostek samorządu terytorialnego, które zdecydowały o podjęciu współpracy, której efektem ma być:

- wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego LOM-u,
- poprawa równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w LOM-ie,
- rozwój i wzmocnienie zrównoważonej mobilności w LOM-ie,
- przystosowanie LOM do zmian klimatu i poprawa stanu środowiska naturalnego²⁷.

Wzmocnienie roli kultury i dziedzictwa kulturowego zostało wskazane jako jeden z głównych celów dla podmiotów zrzeszonych w LOM. *Strategia Kultury Lublin 2030+* stawia sobie za cel działania na rzecz zacieśniania współpracy kulturalnej w regionie,

²⁷ Lubelski Obszar Metropolitalny składa się z następujących gmin: Lublin, Głusk, Jabłonna, Jastków, Kamionka, Konopnica, Lubartów Gmina, Lubartów Miasto, Mełgiew, Nałęczów, Niedzwica Duża, Niemce, Piaski, Spiczyn, Strzyżewice, Świdnik, Wólka, Bełżyce, Bychawa, Garbów, Łęczna, Wojciechów oraz czterech powiatów: lubelskiego, lubartowskiego, puławskiego i świdnickiego.

a wspólna realizacja założeń Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030 z pewnością może przyczynić się do osiągnięcia tego celu.

5. Dokumenty ogólnopolskie

Aktualnie w Polsce nie ma przyjętej ogólnopolskiej strategii rozwoju kultury, dlatego też staraliśmy się przeanalizować inne dokumenty ze szczebla rządowego, szukając w nich zapisów dotyczących kultury. W większości odniesienia te nie były szczególnie rozbudowane, mimo to uznaliśmy, że warto się im przyjrzeć.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) za cel główny przyjmuje tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkank i mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym, które to mają zostać zrealizowane poprzez 3 cele szczegółowe:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej,
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony,
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.

Zwłaszcza w odniesieniu do celu drugiego i trzeciego działania kulturalne mogą mieć decydujący wpływ na sukces realizacyjny strategii, rozwój społeczny musi uwzględniać bowiem potrzeby wszystkich grup społecznych, a władze centralne i lokalne muszą ze szczególną troską zadbać o potrzeby osób wymagających szczególnego wsparcia. W tej sytuacji kultura powinna być zarówno narzędziem zmiany, jak i celem samym w sobie. Skutecznie działające państwo i jego instytucje przy pomocy kultury mogą osiągnąć cele wskazane w strategii, dlatego tak ważne jest, aby kulturę traktować jako priorytetowe narzędzie oddziaływania społecznego.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030* stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, doprecyzowują go zaś 3 cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne,
- Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich,

- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Cel drugi odnosi się bezpośrednio do kultury i jest uzupełniony o dodatkowe priorytety, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celu szczegółowego. Są to:

- Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dóbr kultury,
- Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
- Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia identyfikuje 7 głównych wyzwań, które do roku 2030 stoją przed regionami naszego kraju. Są to:

- Wyzwanie 1: Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska,
- Wyzwanie 2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych,
- Wyzwanie 3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego,
- Wyzwanie 4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek,
- Wyzwanie 5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach,
- Wyzwanie 6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami,
- Wyzwanie 7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Odpowiedzią na te wyzwania są 3 cele, których realizacja pozwoli zmierzyć się ze wskazanymi wcześniej wyzwaniami. Są nimi:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych,
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zwłaszcza sukces przy realizacji 2 pierwszych celów jest ściśle związany z kulturą, która w strategii zostaje wskazana jako jedno z najważniejszych narzędzi służących do budowy kapitału społecznego, ale również, w synergii z turystyką, jest jedną z ważnych gałęzi gospodarki. Zostało w niej również podkreślone, że dbając o równomierny rozwój wszystkich regionów, trzeba pamiętać o ich unikatowych wyróżnikach, które należy wykorzystać w rozwoju regionalnym. Takim właśnie wyróżnikiem może być kultura.

Krajowa Polityka Miejska 2030

Krajowa Polityka Miejska 2030 wskazuje 11 wyzwań, które stoją przed miastami oraz administracją lokalną i centralną. Są to:

1. Dbałość o ład przestrzenny i estetyczny,
2. Niwelowanie procesów chaotycznej suburbanizacji,
3. Wzmocnienie współpracy samorządowej w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych,
4. Niwelowanie negatywnych skutków zmian klimatu w miastach,
5. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego w miastach,
6. Zapewnienie zrównoważonego i zintegrowanego systemu mobilności miejskiej w miejskich obszarach funkcjonalnych,
7. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
8. Poprawa dostępności mieszkaniowej,
9. Poprawa zdolności inwestycyjnych miast,
10. Zwiększenie wykorzystania potencjału społecznego,
11. Przyspieszenie tempa transformacji cyfrowej miast.

Krajowa Polityka Miejska 2030 w niewielkim stopniu porusza zagadnienia związane z kulturą, ograniczając się niemal wyłącznie do zagadnień związanych z kulturą przestrzeni, zabytkami i dziedzictwem kulturowym. Kultura pojawia się tu również w odniesieniu do zjawiska migracji i zaspokajania potrzeb kulturowych migrantek i migrantów; w tym kontekście należy podkreślić, że kultura stanowi również jedno z najważniejszych narzędzi integracyjnych, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych miast.

6. Dokumenty europejskie

Zgodnie z art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wspólnota europejska prowadzi politykę kulturalną mającą na celu rozwój kultur państw członkowskich, wspieranie działań na rzecz różnorodności narodowej i regionalnej oraz promocję współczesnego

dziedzictwa. Podejmowane działania koncentrują się na rozwoju współpracy między państwami członkowskimi, państwami trzecimi oraz organizacjami międzynarodowymi w zakresie: pogłębiania wiedzy oraz upowszechniania kultury i historii narodów europejskich, zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim, niehandlowej wymiany kulturalnej, twórczości artystycznej i literackiej włącznie z sektorem audiowizualnym²⁸.

Do kluczowych dokumentów strategicznych oddziałujących na sektor kultury należą:

- *Nowy europejski program na rzecz kultury,*
- *Plan prac w dziedzinie kultury na lata 2023–2026,*
- *Kreatywna Europa,*
- *W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych.*

Nowy europejski program na rzecz kultury

Za najważniejszy dokument strategiczny wyznaczający cele Unii Europejskiej w dziedzinie kultury należy uznać *Nowy europejski program na rzecz kultury* uchwalony w 2018 roku. Zawiera on 3 cele strategiczne o wymiarach: społecznym, gospodarczym i zewnętrznym:

1. wymiar społeczny – wykorzystanie wagi kultury i różnorodności kulturowej do celów spójności społecznej i dobrostanu; działania w tym wymiarze mają na celu poprawę zdolności kulturowych mieszkanek i mieszkańców Unii Europejskiej, zachęcenie osób pracujących w kulturze do mobilności oraz ochronę i propagowanie dziedzictwa kulturowego;
2. wymiar gospodarczy – wspieranie kreatywności opartej na kulturze w obszarze edukacji i innowacji oraz w zakresie miejsc pracy i wzrostu gospodarczego; działania mają na celu wzmocnienie znaczenia kultury i sztuki w procesie edukacyjnym, również z podkreśleniem znaczenia edukacji przez całe życie, ułatwienie dostępu do finansowania kultury i sektora kreatywnego oraz propagowanie umiejętności niezbędnych w sektorach kulturalnych i kreatywnych;
3. wymiar zewnętrzny – wzmocnianie międzynarodowych stosunków kulturalnych jako istotnego czynnika wspierającego zrównoważony rozwój społeczeństw; działania w tym wymiarze mają również na celu promowanie dialogu międzykulturowego i wzmocnienie współpracy w kwestii ochrony dziedzictwa.

²⁸ Art. 167 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana jest dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/> [dostęp: 25.03.2024] .

Plan prac w dziedzinie kultury na lata 2023–2026

Bardzo ważnym dokumentem strategicznym, który ma charakter komplementarny do *Nowego europejskiego programu na rzecz kultury*, jest *Plan prac w dziedzinie kultury na lata 2023–2026*. Wskazano w nim 4 dodatkowe priorytety z dziedziny kultury. Są nimi:

1. Artyści i osoby zawodowo związane z kulturą – wzmacnianie pozycji sektora kultury i sektora kreatywnego,
2. Kultura na rzecz ludzi – zwiększanie uczestnictwa w kulturze i roli kultury w społeczeństwie,
3. Kultura na rzecz planety – uwolnienie siły kultury,
4. Kultura na rzecz partnerstw współtwórczych – wzmacnianie kulturalnego wymiaru stosunków zewnętrznych UE.

Kreatywna Europa

Najważniejszym programem wspierającym realizację projektów kulturalnych w najbliższej perspektywie finansowej jest *Kreatywna Europa*. Jego cele ogólne są zgodne z innymi dokumentami europejskimi i międzynarodowymi, zakładają działania na rzecz ochrony i propagowania europejskiej różnorodności kulturowej, wzmacnianie konkurencyjności sektora kultury, rozwój kompetencji oraz publiczności. Program składa się z 3 komponentów: Media, Kultura oraz Komponent międzysektorowy.

Komponent Kultura jest skierowany do publicznych oraz prywatnych instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w kulturze i sektorze kreatywnym. Jego głównym celem jest promocja europejskiej kultury i sztuki, zwiększanie mobilności artystek i artystów i dzieł europejskich, budowanie międzynarodowej współpracy kulturalnej, rozwijanie publiczności oraz dostosowywanie sektorów kultury i kreatywnych do technologii cyfrowych i wdrażania innowacji.

W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych

Warto również zwrócić uwagę na zapisy zawarte we wspólnym komunikacie do Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej: *W stronę strategii UE w dziedzinie międzynarodowych stosunków kulturalnych*, który podkreśla najważniejsze zasady, jakimi powinny kierować się Unia Europejska i jej państwa członkowskie przy programowaniu i realizacji działań kulturalnych. Są to:

1. promowanie różnorodności kulturowej oraz poszanowania praw człowieka,
2. promowanie wzajemnego szacunku oraz dialogu międzykulturowego,
3. zapewnienie poszanowania zasad komplementarności i pomocniczości,

4. promowanie podejścia przekrojowego do kultury,
5. wspieranie kultury dzięki istniejącym ramom współpracy.

7. Europejska Stolica Młodzieży Lublin 2023

Europejska Stolica Młodzieży to tytuł przyznawany corocznie od 15 lat przez Europejskie Forum Młodzieży. Miasto, które go otrzymuje w danym roku, pełni rolę ambasadora młodych ludzi i ich inicjatyw. Europejska Stolica Młodzieży to wyjątkowy program promujący aktywność, kreatywność i zaangażowanie młodych ludzi; daje im możliwość rozwijania swoich pasji, nawiązywania międzynarodowych kontaktów i wpływania na życie swojego miasta. Główne założenia programu ESM Lublina skupiły się wokół haseł „Miasto dla Młodzieży”, „Młodzież dla Miasta” oraz „Młodzież i Miasto”, głównym celem zaś było zwiększenie społecznego i obywatelskiego uczestnictwa młodych ludzi poprzez kształtowanie przynależności i synergii z miastem.

W ramach programu ESM zrealizowano liczne projekty, w tym wiele o charakterze długofalowym. Część z nich było projektami kulturalnymi, część posiadała rozbudowany komponent kulturalny. Najważniejsze z nich to m.in.:

- Przestrzenie Młodych,
- Szkolne Budżety Obywatelskie,
- Dzielnice Kultury – Młodzież Inspiruje Dzielnicę,
- Wolontariat młodzieżowy,
- Granty i stypendia młodzieżowe.

Jednym z głównych efektów Europejskiej Stolicy Młodzieży jest uchwalenie dokumentu *Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina* skupiającego się na działaniach miasta na rzecz młodzieży, w którym pojawiły się zapisy dotyczące kultury.

8. Europejska Stolica Kultury Lublin 2029 – kandydat

Starania o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029 i tworzenie *Strategii Kultury Lublin 2030+* są procesami komplementarnymi. Jednym z wymogów startu w konkursie o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury jest posiadanie przez miasto dokumentu strategicznego dotyczącego sektora kultury, dlatego właśnie w celu zachowania spójności obu procesów postanowiliśmy pracować równocześnie. Ostateczna wersja strategii wykorzystuje doświadczenia i rekomendacje panelu ekspertów z pierwszego etapu konkursu ESK.

Program realizowany w ramach Europejskiej Stolicy Kultury Lublin 2029 opiera się na idei RE:UNION rozumianej jako ponowna integracja, scalanie zerwanych więzów, dialog międzypokoleniowy, międzysektorowy i międzykulturowy, odwołujący się do historycznej,

prekursorskiej koncepcji unii lubelskiej. Duży nacisk został położony na działania integrujące i edukacyjne oraz na współpracę międzynarodową.

9. Badania

Poza powyższymi dokumentami istotny wpływ na kształt *Strategii Kultury Lublin 2030+* miały liczne badania i raporty, które powstały zarówno w trakcie prac nad *Strategią Lublin 2030*, w tym przede wszystkim: *Raport końcowy z prac Tematycznych Grup Roboczych* i dokumenty zebrane łącznie pod nazwą *Diagnoza Lublin 2030*, jak również przy okazji starań o tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży (*Młodzi w Lublinie. Raport podsumowujący badania aktywności młodych ludzi w Lublinie*), a także dokumenty powstające w ramach działań związanych z miejskim projektem „Plan dla Dzielnic”. Pracom nad „Planem dla Dzielnic” przyświeca idea miasta 15-minutowego. Zakłada ona, że usługi, jakie potrzebne są mieszkankom i mieszkańcom dla zaspokojenia podstawowych potrzeb, powinny być dostępne w odległości, którą można pokonać w czasie nie dłuższym niż 15 minut. Dotyczy to oferty edukacyjnej, kulturalnej czy sportowej, rekreacji i zakupów.

W trakcie prac nad niniejszym dokumentem przeprowadziliśmy szereg spotkań z mieszkankami i mieszkańcami oraz środowiskiem kultury, zrealizowaliśmy również internetowe badanie ankietowe, w którym zbieraliśmy opinie na temat zaproponowanych przez nas celów i kierunków działań, jakie powinny znaleźć się w strategii kultury.

Linki do wszystkich raportów, z których korzystaliśmy przy pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030+*, znajdują się na stronie www.lublin.eu/kultura/strategiakulturylublin2030+.

Relacje pomiędzy Strategią Kultury Lublin 2030+ a innymi dokumentami strategicznymi

Aby móc wpisać specyfikę lubelskiej kultury w koncepcje i plany rozwoju regionu, Polski i Europy, niniejszy dokument nawiązuje do najważniejszych istniejących dokumentów strategicznych. Należy jednocześnie pamiętać, że *Strategia Kultury Lublin 2030+* w dużej mierze skupia się na charakterystyce Lublina i stara się dostosować do niej swoje cele i priorytety, w związku z tym nie wszystkie zapisy z przedstawionych poniżej dokumentów zostały uwzględnione w równym stopniu. Część z nich wskazuje na zagadnienia szersze niż kultura, niektóre poruszają kwestie konkretnych dziedzin kultury, wszystkie jednak były pomocne przy pracach nad *Strategią Kultury Lublin 2030+*. Poniżej zostały przywołane zawarte w nich cele i priorytety.

1. Dokumenty regionalne

Na poziomie województwa *Strategia Kultury Lublin 2030+* koresponduje z zapisami *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku* przyjętej Uchwałą Nr XXIV/406/2021 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 marca 2021 roku.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Strategia będzie realizowana dzięki osiągnięciu następujących celów strategicznych:

- Cel strategiczny 1. Kształtowanie strategicznych zasobów rolnych,
- Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych,
- Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu,
- Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego.

Powiązania ze *Strategią Kultury Lublin 2030+* znajdują się przede wszystkim w odniesieniu do realizacji celów drugiego, trzeciego i czwartego. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych dotyczy przede wszystkim metropolitalnych funkcji Lublina, jako najważniejszego ośrodka kulturalnego w regionie, i rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych, w których Lublin funkcjonuje jako podmiot o ponadlokalnym znaczeniu. Innowacyjny rozwój gospodarki będzie możliwy dzięki wykorzystaniu potencjału regionu, w tym również jego walorów kulturowych i turystycznych. Lublin jako siedziba najważniejszych instytucji kulturalnych w regionie oraz miasto, w którym odbywają się najważniejsze wydarzenia kulturalne, w sposób naturalny jest centralnym ośrodkiem rozwoju

gospodarczego opartego na kulturze. Cel, jakim jest wzmocnienie kapitału społecznego, w oczywisty sposób ściśle wiąże się z kulturą jako jednym z najważniejszych narzędzi zmiany. Równie ważne są działania kulturalne ukierunkowane na włączanie i integrację społeczną oraz wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej, czego liczne przykłady widać w projektach i programach kulturalnych realizowanych w Lublinie i które są istotnym elementem *Strategii Kultury Lublin 2030+*.

2. Dokumenty miejskie

Strategia Lublin 2030

Założenia *Strategii Kultury Lublin 2030+* są zgodne z zapisami *Strategii Lublin 2030*, która prezentuje wizję miasta w 2030 roku jako średniej wielkości metropolii polskiej i europejskiej, dobrze postrzeganej w kraju i za granicą, wyróżniającej się jako ośrodek akademicki, miasto kultury i przestrzeń rozwoju nowoczesnej gospodarki.

Strategia Lublin 2030 wskazuje 5 obszarów rozwojowych, które obejmują wszystkie najważniejsze dziedziny funkcjonowania miasta:

1. Lublin kreatywny, akademicki i przedsiębiorczy,
2. Lublin zielony i zrównoważony urbanistycznie,
3. Lublin otwarty, wielopokoleniowy i społecznie zaangażowany,
4. Lublin twórczy, aktywny i gościnny,
5. Lublin metropolitalny.

Dodatkowo zostały wyodrębnione 4 cele horyzontalne, zgodne z aktualnymi trendami i odnoszące się przekrojowo do rozwoju miasta. Są nimi:

1. Zwiększenie atrakcyjności Lublina jako miejsca do życia, a przez to stabilizacja potencjału ludnościowego miasta,
2. Zrównoważony rozwój Lublina i LOM z troską o zasoby środowiska naturalnego i zwiększenie odporności klimatycznej,
3. Wykorzystanie rozwoju technologii i cyfryzacji do budowy inteligentnego miasta,
4. Zintegrowane zarządzanie miastem zgodnie z zasadami partycypacji i modelem współzarządzania.

Przy tworzeniu *Strategii Kultury Lublin 2030+* opierano się bezpośrednio na badaniach, analizach i raportach powstałych podczas prac nad *Strategią Lublin 2030*, w związku z tym oba dokumenty mają charakter komplementarny, a *Strategia Kultury Lublin 2030+* uzupełnia

i rozwija zagadnienia opisane w poprzedniej strategii miasta. Dotyczy to przede wszystkim obszaru rozwojowego „Lublin twórczy, aktywny i gościnny”, którego jednym z obszarów dodatkowych jest „Miasto przemysłów kultury”, bezpośrednio odnoszący się do kultury w mieście. Wskazane są tam cele i wyzwania, które zostały poddane dokładnej analizie przy tworzeniu strategii sektorowej.

Jednym z celów szczegółowych *Strategii Lublin 2030* jest: „Opracowanie i wdrożenie sektorowej strategii kultury oraz jej promocji opartej na marce «Lublin. Miasto Inspiracji» jako desygnacie oferty kulturalnej”²⁹.

Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021–2025

Za najważniejszy cel programu wskazano poprawę jakości życia seniorów w obszarach zdrowia, codziennego funkcjonowania, kontaktów społecznych (integracja międzypokoleniowa) oraz zapewnienie im różnych form wsparcia zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami poprzez zaangażowanie w szerokie otoczenie społeczne.

W tym kontekście kultura jawi się jako jedno z najważniejszych narzędzi, które pozwolą osiągnąć zamierzony cel. W *Strategii Kultury Lublin 2030+* zwrócono uwagę na temat zwiększenia zaangażowania mieszkanek i mieszkańców w życie kulturalne miasta, ze szczególnym uwzględnieniem takich grup, jak seniorzy czy dzieci i młodzież.

Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021–2025 bezpośrednio koresponduje z zapisami Strategii, a realizacja obu dokumentów ma charakter komplementarny.

Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Lublina na lata 2024–2033

Jako główny cel programu autorzy wskazują poprawę jakości życia oraz relacji społecznych w społecznościach lokalnych w obszarze rewitalizacji. Dodatkowo wyróżniono 3 cele szczegółowe:

1. Razem możemy więcej – skuteczna integracja społeczna w obszarze rewitalizacji,
2. Lepsza przestrzeń życia – poprawa warunków zamieszkania i przestrzeni miejskiej,
3. Rewitalizacyjny klucz do rozwoju – optymalne wykorzystanie potencjału tkwiącego w obszarze rewitalizacji.

Zarówno cel główny, jak i cele szczegółowe są ściśle powiązane z kulturą jako ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój i jakość życia w mieście. Poprawa jakości życia czy działania na rzecz zwiększenia integracji osób zamieszkujących obszar rewitalizacji będą

²⁹ *Strategia Lublin 2030...*, s. 187.

możliwe właśnie dzięki kulturze, a działania miejskich instytucji kultury i organizacji pozarządowych mogą mieć decydujący wpływ na sukces przy realizacji celów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2021–2030

W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2021–2030* wskazano 8 głównych tematów, na których miasto powinno skupić się w swoich działaniach. Są to:

1. Rodziny z dziećmi,
2. Piecza zastępcza,
3. Seniorzy,
4. Zdrowie i profilaktyka,
5. Osoby z niepełnosprawnościami,
6. Osoby bezrobotne,
7. Bezpieczeństwo socjalno-bytowe,
8. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Nie wszystkie zagadnienia są związane z kulturą, ale część z nich (np. rodziny z dziećmi, seniorzy czy osoby z niepełnosprawnościami) znajduje się w bezpośrednim obszarze oddziaływania kultury i odnoszą się do nich odpowiednie zapisy *Strategii Kultury Lublin 2030+*. Ważna jest ścisła współpraca podmiotów kultury z innymi podmiotami zaangażowanymi w realizację dokumentu, co ma pozwolić na zachowanie komplementarności działań i osiągnięcie sukcesu końcowego.

Program działań Miasta Lublin na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami na lata 2021–2025

Program identyfikuje 7 obszarów aktywności. Należą do nich:

1. Dostępność architektoniczna, cyfrowa i techniczna przestrzeni publicznej miasta oraz dostęp do informacji,
2. Uczestnictwo w sferze kulturalnej, sportowej oraz turystycznej,
3. Aktywność zawodowa,
4. Edukacja dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych,
5. Usługi społeczne oraz system wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego,
6. Mieszkalnictwo,
7. Promocja pozytywnego wizerunku oraz osiągnięć osób z niepełnosprawnościami.

Podobnie jak przy poprzednim dokumencie tu również nie wszystkie wskazane obszary wiążą się z kulturą, ale kilka z nich, przede wszystkim Punkt 2. „Uczestnictwo w sferze kulturalnej, sportowej oraz turystycznej”, są bezpośrednio powiązane z realizacją Strategii.

Strategia rozwoju sektora przemysłów kreatywnych w Lublinie i Lubelskim Obszarze Funkcjonalnym na lata 2020–2030

Strategia wyodrębnia 4 najważniejsze cele strategiczne sektora kreatywnego w Lublinie i Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego:

1. Miasto Lublin tworzy i rozwija ekosystem przyjazny dla wszystkich interesariuszy tworzących CCI (Creative and Cultural Industries),
2. Miasto Lublin dostosowuje wybrane procedury wewnętrzne funkcjonowania urzędu oraz kieruje określone zasoby na optymalizację wsparcia dla CCI,
3. Miasto Lublin, bazując na zdobytym doświadczeniu oraz przy wsparciu różnych grup interesariuszy, doskonali wszystkie procesy i działania ukierunkowane na wsparcie rozwoju CCI,
4. Miasto Lublin w możliwie najszerszym zakresie dokłada starań do pozyskania zasobów finansowych niezbędnych do finansowania wszelkich inicjatyw ukierunkowanych na wspieranie CCI.

Działania na rzecz przemysłów kreatywnych, znajdujące się na styku kultury i gospodarki, podejmowane przez miasto powinny dotyczyć przede wszystkim tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi podmiotów z sektora przemysłów kreatywnych. Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, skupiając się na rozwoju kultury, dba pośrednio o odpowiednie warunki dla funkcjonowania w mieście przemysłów kreatywnych.

Strategia Rozwoju Turystyki Miasta Lublin do roku 2025

Strategia Rozwoju Turystyki Miasta Lublin do roku 2025 wskazuje 4 cele strategiczne:

1. Rozwój lubelskich produktów turystycznych – kreacja, wdrożenie i rozwój konkurencyjnych produktów turystycznych, których potencjał wynika wprost z tożsamości i historii Lublina,
2. Lublin przyjazny turystom – zagospodarowanie pod kątem potrzeb turysty kluczowych obszarów atrakcyjności turystycznej i punktów węzłowych ruchu turystycznego. Zapewnienie turystom oczekiwanego standardu obsługi i infrastruktury,
3. Informacja i promocja turystyczna – stworzenie zasad i bieżące prowadzenie działalności promującej ofertę turystyczną miasta. Kreacja kompleksowego systemu informacji turystycznej,

4. Turystyka platformą współpracy – stworzenie wydajnego systemu zarządzania, rozwoju, współpracy i monitoringu w turystyce.

Współpraca sektora kulturalnego i turystycznego będzie miała istotne znaczenie przede wszystkim przy realizacji pierwszego i trzeciego celu. Jednocześnie musimy pamiętać, że Miasto Lublin planuje w roku 2024 przyjąć nowy dokument strategiczny poświęcony turystyce, dlatego warto mieć na uwadze, że być może pojawi się potrzeba zidentyfikowania na nowo płaszczyzn współpracy i wspólnych obszarów działania w kulturze i turystyce.

Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina

Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina to dokument uchwalony w lutym 2024 roku, wskazujący 5 głównych obszarów, na których miasto planuje skupić swoje działania w kontekście młodzieży. Są to:

1. Młodzi ze spokojną teraźniejszością – dotyczy przede wszystkim tematów zdrowia, bezpieczeństwa, klimatu, dostępności czy transportu publicznego,
2. Dobre wejście w dorosłość – skupia się na rynku pracy, mieszkalnictwie, rodzinie, edukacji i nauce,
3. Zaangażowana przyszłość – odnosi się do kwestii partycypacji, edukacji obywatelskiej, wolontariatu, rozwoju talentów, sportu i kultury,
4. Młodzież działa lokalnie – porusza zagadnienia przestrzeni dla młodych, dzielnic, integracji międzypokoleniowej, wielokulturowości i współpracy regionalnej,
5. Osoby pracujące z młodzieżą – dotyczy tematów pracowników młodzieżowych, organizacji pozarządowych i sieci współpracy.

Kultura może odegrać – większą lub mniejszą – rolę przy realizacji większości wskazanych powyżej zagadnień, ważne jest jednak, aby działania kulturalne skierowane do młodzieży traktować w sposób komplementarny z działaniami z innych sektorów, żeby móc stworzyć całościowy system narzędzi zmiany. W związku z tym *Strategię Kultury Lublin 2030+ i Miasto Młodych. Polityka młodzieżowa Lublina* uznajemy za dokumenty synergiczne i wzajemnie się uzupełniające, które będą musiały być realizowane przy zaangażowaniu wielu różnych aktorów życia społecznego i kulturalnego, a powodzenie w ich realizacji w dużym stopniu będzie zależeć od dobrej współpracy podmiotów odpowiedzialnych za ich wdrażanie.

Wdrażanie i ewaluacja Strategii Kultury Lublin 2030+

1. Wdrażanie Strategii

System wdrażania *Strategii Kultury Lublin 2030+* oparty jest na obecnie funkcjonujących mechanizmach zarządzania kulturą w skali całego miasta. W celu sprawnej realizacji zapisów w niej zawartych wykorzystuje istniejące narzędzia oraz metody realizowania programów i projektów kulturalnych z udziałem wielu podmiotów (organizatorów). Kluczową rolę we wdrażaniu Strategii będzie odgrywał Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin. Dodatkowe mechanizmy wdrażania i ewaluacji Strategii zostaną wypracowane we współpracy i w dialogu ze środowiskiem kultury w przeciągu 6 miesięcy od przyjęcia dokumentu przez Radę Miasta Lublin.

Założenia systemu realizacji Strategii

Strategia obejmuje swoim zasięgiem wszystkie podmioty działające w obszarze kultury niezależnie od ich stanu prawnego. Jej główne działania koncentrują się na instytucjach prowadzonych przez Miasto Lublin, organizacjach pozarządowych wspieranych przez Miasto Lublin zgodnie z zapisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ale także na innych podmiotach współpracujących bezpośrednio z Urzędem Miasta Lublin zgodnie z kompetencjami Urzędu.

Kultura, jako jedna z najbardziej twórczych dziedzin życia, wymaga współpracy również z innymi formami aktywności mieszkanek i mieszkańców Lublina, do których należą:

- oświata,
- rekreacja,
- sport,
- turystyka;
- ochrona dziedzictwa (w tym niematerialnego).

Działania te stanowią jednak dodatkowe możliwości realizacji Strategii i nie zawsze leżą one bezpośrednio w kompetencji podmiotów kluczowych w przygotowaniu i realizacji Strategii, takich jak: Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin, Komisja Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Lublin, Rada Kultury Miasta Lublin.

Ponieważ realizacja wielu zadań opisanych w Strategii wymaga współpracy z innymi podmiotami, jej cechą kluczową jest otwartość.

Wszelkie działania realizowane w obszarze Strategii muszą być spójne ze *Strategią Lublin 2030* oraz obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności:

- Ustawą z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- Ustawą z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach,
- Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawą z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych,
- Ustawą z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach,
- Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,

oraz:

- uchwałami Rady Miasta Lublin,
- zarządzeniami Prezydenta Miasta Lublin,
- Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miasta Lublin.

Działania realizowane w obszarze Strategii powinny być wdrażane zgodnie ze sposobem przygotowywania i realizacji kluczowych dokumentów, takich jak:

- Budżet Miasta Lublin,
- Wieloletnia Prognoza Finansowa,
- Wieloletni Plan Inwestycyjny.

Podmioty odpowiedzialne za Strategię i kluczowe w jej realizacji

Do osiągnięcia ambitnego celu, jakim jest wdrożenie *Strategii Kultury Lublin 2030+*, należy szczegółowo wskazać podmioty odpowiedzialne za jej realizację.

Można je podzielić na 3 grupy:

- podmioty kluczowe w zarządzaniu Miastem Lublin,
- podmioty kluczowe w przygotowaniu i realizacji Strategii,
- podmioty współuczestniczące w Strategii i wspierające jej realizację.

Podział ten, mający związek z kompetencjami i możliwościami poszczególnych podmiotów, przedstawiono poniżej.

Podmioty kluczowe w zarządzaniu Miastem Lublin:

- Prezydent Miasta Lublin,
- Rada Miasta Lublin,
- Urząd Miasta Lublin.

Podmioty kluczowe w przygotowaniu i realizacji Strategii:

- Zastępca Prezydenta Miasta Lublin ds. Kultury, Sportu i Partycypacji,
- Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin,
- Komisja Kultury i Ochrony Zabytków Rady Miasta Lublin,
- Rada Kultury Miasta Lublin.

Podmioty współuczestniczące w Strategii i wspierające jej realizację:

- mieszkanki i mieszkańcy Lublina,
- instytucje kultury prowadzone przez Miasto Lublin i nadzorowane przez Wydział Kultury,
- instytucje kultury samorządu województwa lubelskiego działające na terenie Lublina,
- instytucje kultury prowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i działające na terenie Lublina,
- młodzieżowe domy kultury,
- pozostałe instytucje kultury działające na terenie Miasta Lublin, w tym dzielnicowe domy kultury i kluby osiedlowe prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe,
- organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Lublina,
- przedszkola, szkoły i uczelnie wyższe,
- artystki i artyści, animatorki i animatorzy oraz menedżerki i menedżerowie kultury,
- instytucje, organizacje i partnerzy działający w dziedzinie kultury,
- Rady Dzielnic.

Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin

Kluczowe znaczenie dla realizacji Strategii ma Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin – odpowiedzialny za jej przygotowanie oraz realizację. Struktura Wydziału Kultury przedstawia się następująco:

- Dyrektor Wydziału (KL), nadzorujący bezpośrednio:
 - sp. ds. organizacyjnych (KL-OR),
 - sp. ds. wspierania środowiska kultury (KL-SK),
 - wsp. ds. Europejskiej Stolicy Kultury 2029 (KL-ESK),
 - wsp. ds. strategii rozwoju kultury (KL-ST),
 - referat ds. komunikacji zewnętrznej i promocji kultury (KL-KP),
 - referat ds. promocji audiowizualnej – Lubelski Fundusz Filmowy (KL-PA).

- Zastępca Dyrektora ds. budżetu i kontroli podmiotów realizujących zadania Miasta Lublin w zakresie kultury oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi (KL-ZI), nadzorujący bezpośrednio:
 - referat ds. budżetu i kontroli podmiotów realizujących zadania Miasta Lublin w zakresie kultury (KL-BK),
 - referat ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi (KL-OP).

- Zastępca Dyrektora ds. miejskich instytucji kultury i mecenatu kultury (KL-ZII), nadzorujący bezpośrednio:
 - referat ds. mecenatu kultury (KL-BM),
 - referat ds. miejskich instytucji kultury (KL-İK).

- Zastępca Dyrektora ds. rozwoju przedsiębiorczości, przemysłów kreatywnych, współpracy z biznesem i projektów międzynarodowych (KL-ZIII), nadzorujący bezpośrednio:
 - referat ds. międzynarodowych projektów kulturalnych i programów miejskich (KL-RK),
 - referat ds. wspierania rozwoju przedsiębiorczości, przemysłów kreatywnych i współpracy z biznesem (KL-WPK).

2. Sposób ewaluacji Strategii

Ewaluacja *Strategii Kultury Lublin 2030+* będzie opierać się na wykorzystaniu 5 komplementarnych względem siebie elementów. Są nimi:

1. sprawozdania przygotowywane co roku przez miejskie instytucje kultury – sprawozdania z działalności merytorycznej i finansowej pozwalają uzyskać pełny obraz działalności instytucji w danym roku, zapoznać się z najważniejszymi działaniami i zrealizowanymi projektami. Sprawozdania merytoryczne zostaną dostosowane tak, aby otrzymane dane i informacje umożliwiały sprawdzenie, na ile działania instytucji realizują zapisy *Strategii Kultury Lublin 2030+*. Pozwoli to nie tylko na analizę działalności instytucji, ale również na ewentualne wprowadzanie zmian usprawniających wdrażanie dokumentu i dostosowanie do tych zmian narzędzi pozostających w dyspozycji Wydział Kultury Urzędu Miasta Lublin;
2. informacje i dane zawarte w *Raporcie o stanie miasta* – corocznie publikowany przez miasto dokument, w którym mieszkanki i mieszkańcy informuje się o najważniejszych aspektach funkcjonowania samorządu w danych roku oraz efektach jego działania w zakresie zaspokajania potrzeb lublinian, również kulturalnych. Opracowania przygotowywane wedle zbliżonych kryteriów pozwalają diagnozować zjawiska społeczne, umożliwią działania ewaluacyjne, co w konsekwencji ułatwia analizę kierunków rozwoju miasta oraz ewentualne dokonywanie optymalnych korekt w samym procesie zarządzania³⁰;
3. informacje i dane przygotowywane dla innych biur i wydziałów Urzędu Miasta Lublin – Wydział Kultury corocznie zbiera i opracowuje dane związane z realizacją innych dokumentów strategicznych miasta. Przede wszystkim dotyczy to głównego dokumentu strategicznego miasta – *Strategii Lublin 2030* – ale także m.in. *Programu Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021–2025* czy *Programu działań Miasta Lublin na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami na lata 2021–2025*. Zebrane informacje będą służyć również do monitorowania realizacji *Strategii Kultury Lublin 2030+* w pokrywających się z innymi dokumentami strategicznymi obszarach funkcjonowania miasta;
4. zamawiane badania i analizy – w toku realizacji i monitorowania *Strategii Kultury Lublin 2030+* mogą pojawić się tematy i zagadnienia wymagające pogłębionej analizy. Być może wystąpi również potrzeba zlecenia dodatkowych badań, które pozwolą całościowo spojrzeć na realizację priorytetów strategii, ich wzajemnych powiązań i stanu realizacji w danym czasie;

³⁰ Raporty są umieszczane na stronie <https://bip.lublin.eu/rada-miasta-lublin/raport-o-stanie-miasta-lublin/> [dostęp: 25.03.2024].

5. publikacja corocznego raportu o lubelskiej kulturze – dane pozyskane z powyższych źródeł zostaną uzupełnione o dodatkowe informacje, które po opracowaniu będą dostępne na stronie www.kultura.lublin.eu. W dokumencie, w krótki i przystępny sposób, zostaną przedstawione najważniejsze dane liczbowe, wydarzenia i projekty kulturalne realizowane przez miejskie instytucje kultury, organizacje pozarządowe i inne podmioty. Znajdą się tam również informacje o stypendiach i nagrodach kulturalnych, a oprócz tego zostanie omówiony proces wdrażania *Strategii Kultury Lublin 2030+* wraz z odniesieniami do poszczególnych priorytetów. Będziemy starać się także identyfikować obszary wymagające dodatkowej uwagi i w razie potrzeby wdrażać dodatkowe działania. Chcemy, aby ten coroczny dokument był okazją do dyskusji nie tylko na temat realizacji strategii, ale przede wszystkim stanu lubelskiej kultury.

Strategia Kultury Lublin 2030+

Inicjator Strategii

Dr Krzysztof Żuk – Prezydent Miasta Lublin

Koordinacja prac nad Strategią

Beata Stepaniuk-Kuśmierzak – Zastępca Prezydenta ds. Kultury, Sportu i Partycypacji

Architektura procesu i redakcja merytoryczna:

Michał Karapuda

Mateusz Wawruch

Magdalena Zaręba-Opalińska

Konsultacje merytoryczne:

Agnieszka Barańska-Szamryk

Monika Król

Anna Pajdosz

Łukasz Salasa

Wydziały i Biura Urzędu Miasta Lublin

Jednostki budżetowe Miasta Lublin

Redakcja językowa i korekta:

Damian Szandrecki

Urząd Miasta Lublin

Wydział Kultury

ul. Złota 2

20–112 Lublin

tel. 81 466 37 00

e-mail: kultura@lublin.eu